

Inovacioni ekosistem i uslovi za uvođenje
visokotehnoških rešenja u poslovanje
-Privreda-

- **Ciljevi istraživanja i metodologija.....3**
- **Kako čitati tabele.....5**
- **Uzorak6**
- **Rezultati.....8**
 - Inovatori.....13
 - Digitalna transformacija.....41
 - Podrška inoviranju i digitalnoj transformaciji.....49
 - Neinovativna preduzeća.....66
 - Digitalni netransformatori.....74
 - eFaktura.....79
 - Prava intelektualne svojine.....86

CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA

Ciljevi istraživanja

U okviru projekta StarTech koji sprovodi NALED u saradnji sa Vladom Republike Srbije i uz podršku kompanije Philip Morris International, predviđeno je istraživanje stavova građana i privrede o inovacionom ekosistemu u Srbiji i uslovima za uvođenje visokotehnoloških rešenja u poslovanje.

Cilj projekta je ubrzanje rasta srpskih kompanija i transformacija tradicionalne ekonomije zasnovane na poljoprivredi i prerađivačkoj industriji, u digitalnu, izvozno orijentisanu ekonomiju zasnovanu na znanju i inovacijama. Istraživanje privrede i građana treba da pomogne boljem razumevanju regulatornih i administrativnih izazova sa kojima se susreću inovatori u procesu razvoja inovativnog proizvoda ili usluge, odnosno inoviranju biznis procesa, kao i razlozi zbog kojih neki privredni subjekti nisu do sada ušli u proces inovativne transformacije.

Metodologija

- Kombinovana metodologija → **CATI** (telefonska anketa) + **CAWI** (online) metod prikupljanja podataka
- Reprezentativni uzorak **preduzeća u Srbiji** (preduzetnici, mala, srednja i velika)
- Ciljna grupa ispitanika:
 - **Direktori**
 - **Vlasnici preduzeća**
 - **Viši menadžment zadužen za organizaciju i poslovanje preduzeća**
- Veličina uzorka:
 - **n = 833 preduzeća (n809 cati + n24cawi)**
- Dužina upitnika:
 - **Okolo 15 minuta**

preduzeće	glavni uzorak	boost
Mikro	674	
Malo	99	
Srednje	22	8
Veliko	5	25

Kako tumačiti tabele?

Grupa	Pol			Uzrast				
	Total	Muški	Ženski	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64
n =	A 800	B 392	C 408	B 105	C 167	D 165	E 172	F 191
Uzeću novi, inovirani, bez obzira na cenu	9.9	10.2	9.6	15.2 D	11.4	6.7	9.3	8.9
Ako nije generalno skup proizvod, uzeću inovirani, ali ako se radi o skupom, onda ću ići na sigurno, i kupiti ono što mi je poznato	75.5	73.7	77.2	71.4	82 A B E F	84.2 A B E F	72.7	67
Kupiću tradicionalni, cena mi je važna	14.6	16.1	13.2	13.3	6.6	9.1	18 C D	24.1 A B C D

Primer tumačenja tabele:

- Nisu utvrđene značajne razlike između polova na testiranoj varijabli.
- Kada je u pitanju uzrast, osobe iz uzrasne kategorije 18-24 su češće navodile da će uzeti inovirani proizvod bez obzira na cenu nego oni uzrasta 35-44.
- Osobe uzrasta 55-64 će češće kupiti tradicionalni proizvod jer im je cena važna. Ova razlika postoji kada se posmatra ceo uzorak, a posebno u odnosu na kategorije od 18-45 godina.
- Osobe uzrasta 45-54 godine češće kupuju tradicionalne proizvode jer im je cena važna, ali ne u odnosu na ceo uzorak, već samo u odnosu na osobe uzrasta 25-44.

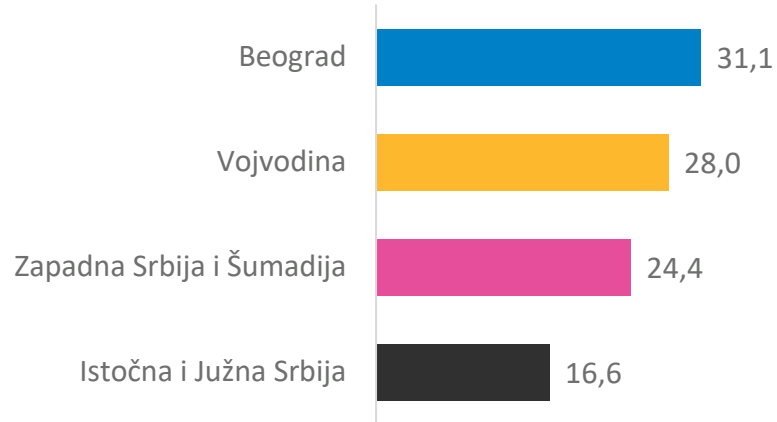
- Naslovi slajdova odgovaraju varijablama čije su relativne frekvence/proseci prikazane u tabelama
- U prvoj koloni **Total** su prikazani procenti/proseci za svaku kategoriju relevantne varijable na ukupnom uzorku.
- U narednim kolonima su prikazani procenti/proseci datih kategorija u okviru različitih poduzoraka
- Red označen sa **N** označava veličinu baze, tj. kolika je veličina (pod)uzorka na kome su izračunati procenti/proseci.
- **Plava boja** ćelije znači da data poduzorak postiže značajno više rezultate u odnosu na ukupan uzorak (total).
- U slučaju kada se porede razlike između više od 2 grupe, **žutom bojom** ćelije su označene one grupe koje postižu viši rezultat u odnosu na neku drugu grupu, ali ne i u odnosu na ukupan uzorak. O kojoj grupi se radi saznaje se na osnovu **slova ispod obojene ćelije**.
- **Pink boja** ćelije ukazuje da data grupa na kategoriji postiže značajno niže rezultate u odnosu na ceo uzorak (total).
- Statistička značajnost je računata na nivou $\alpha = .05$.

UZORAK

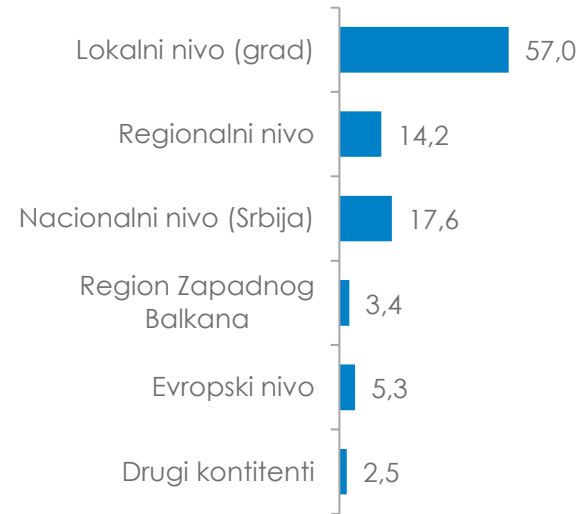

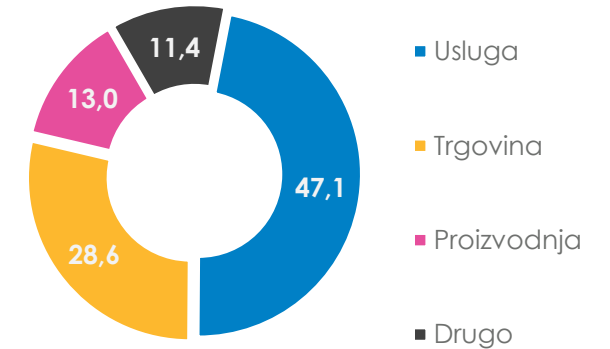
Sedište

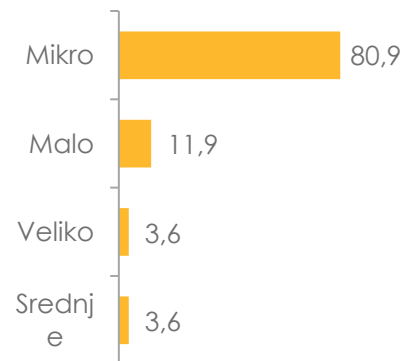
Teritorija poslovanja

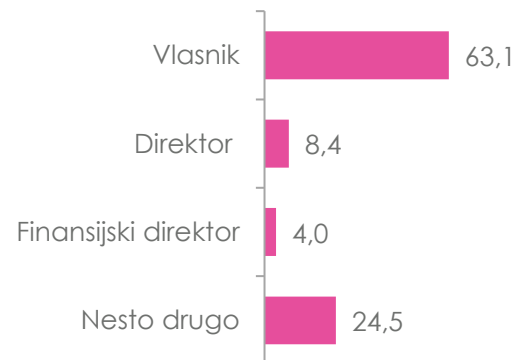
Delatnost

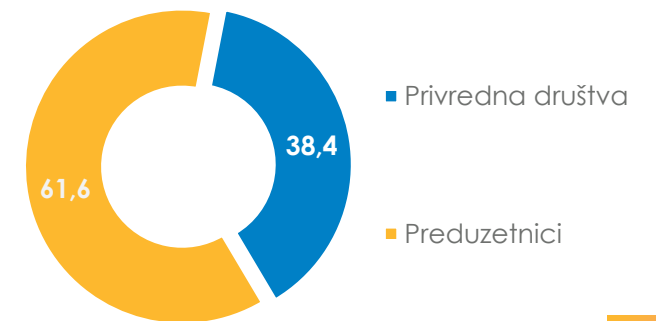
Veličina preduzeća

Funkcija ispitanika u priv. subjektu

Privredno društvo vs preduzetnik

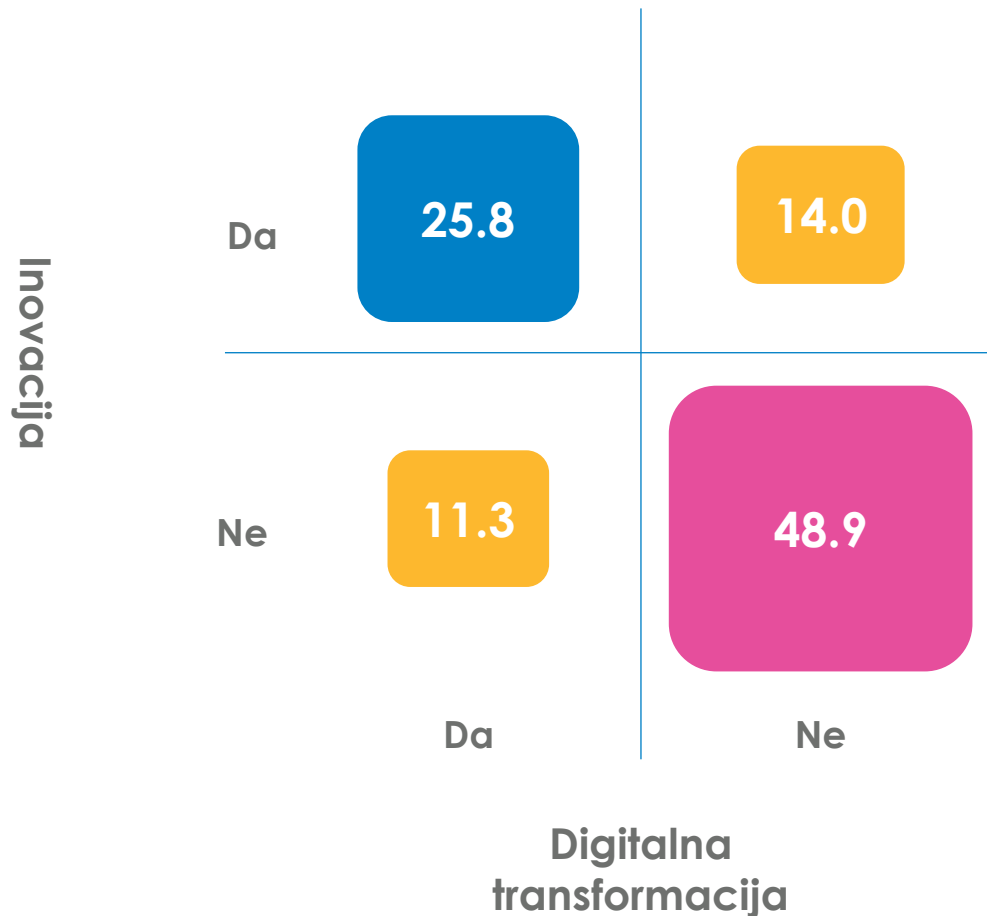
REZULTATI

Da li je Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina uvelo ili je u procesu uvođenja inovacije? Da li se Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina digitalno transformisalo ili je u procesu digitalne transformacije?

Pod inovacijom se misli na uvođenje novog ili značajno unapređenog proizvoda, usluge, načina organizacije procesa i rada, ili marketinških metoda i koncepata.
Digitalizacija - primena digitalno-tehnoloških rešenja koja će uticati na unapređenje, reorganizaciju poslovanja i poslovne performanse preduzeća

Baza: total

- Oko 40% kompanija koje posluju na teritoriji Srbije su inovativne, a jedna četvrtina firmi su i sasvim inovativne - i uže gledano u svojoj oblasti i u pogledu digitalne transformacije. S druge strane, skoro polovina firmi u poslednjih 5 godina nije uvela ni jednu inovaciju, niti se digitalno transformisala ili ušla u proces digitalne transformacije.
- Čini se da **veličina preduzeća utiče na ove procese. Među velikim kompanijama, devet od deset je uvelo inovacije i/ili se digitalizovalo u ovom periodu**, što je značajno više od proseka. Mikro kompanije su po ovim kriterijumima značajno sporije od proseka (što verovatno ima najviše veze sa resursima, mogućnostima za ulaganja).
- **Kompanije koje, osim na teritoriji Srbije, posluju i na evropskom ili svetskom tržištu, značajno su odmakle u inovacijama i digitalizaciji** od proseka, što jeste očekivano, dok firme koje posluju na nacionalnom nivou (Srbija), su značajno napredovale u digitalizaciji u poslednjih 5 godina, za razliku od onih koje posluju samo lokalno ili unutar nekog od regiona u Srbiji.
- Kompanije koje posluju u oblasti trgovine su lošije u pogledu uvođenja i inovacija i digitalne transformacije od drugih oblasti poslovanja (proizvodnja, usluga...)

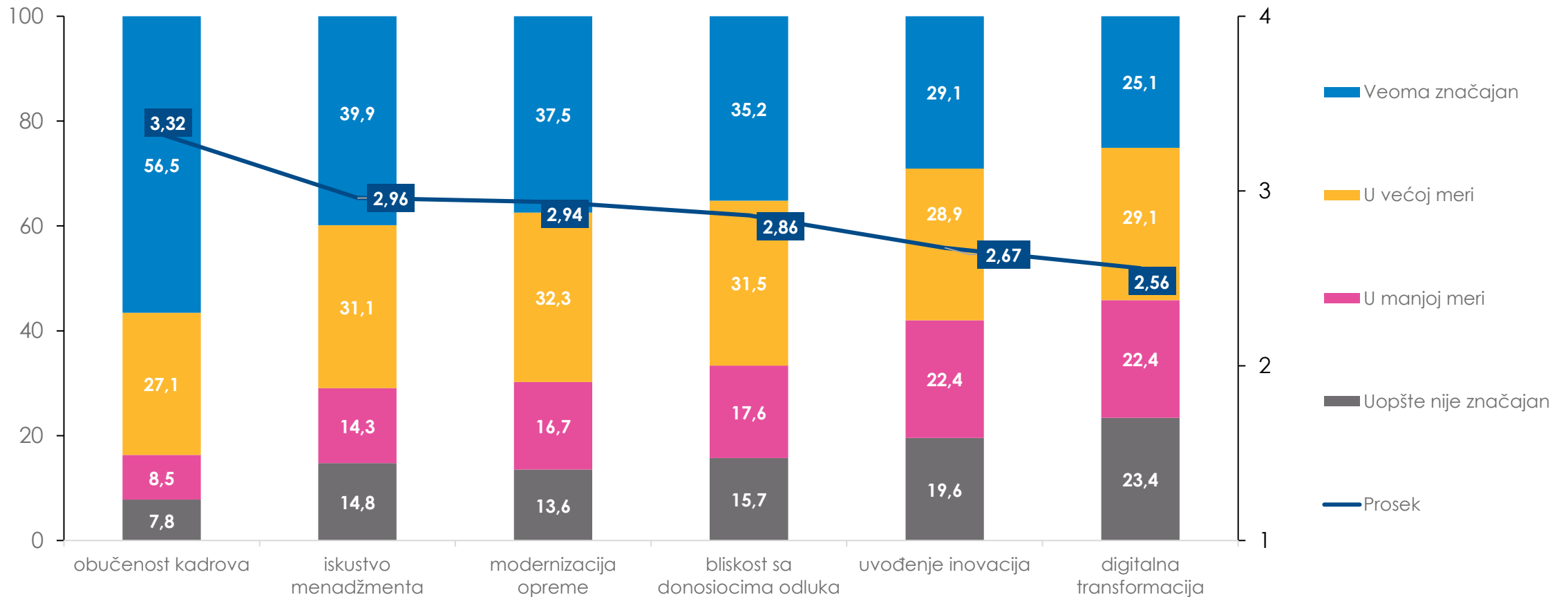
Koliko su sledeći elementi važni za uspešnost poslovanja?

Pod inovacijom se misli na uvođenje novog ili značajno unapređenog proizvoda, usluge, načina organizacije procesa i rada, ili marketinških metoda i konceptata.
Digitalizacija - primena digitalno-tehnoloških rešenja koja će uticati na unapređenje, reorganizaciju poslovanja i poslovne performanse preduzeća

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	259	233	138	203	108	238	392	95	45	53	236	452	
Inovacija	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
Da	39.9 E	90 A C D E	56.7	51.5 E	35.2	49.1 C	34.1	33.1	33.9	49 B	57.1	68.2 A B C	81 A B C	41.3	40.3	34.1	41.4	49.1 C	30.7	37.8	61.1 A C D	22.2	47.2	36.9	41.8	
Ne	60.1 B	10	43.3 B	48.5 B	64.8 A B D	50.9	65.9 B	66.9 A D F G	66.1 F G	51	42.9	31.8	19	58.7	59.7	65.9	58.6	50.9	69.3 A B E	62.2 E	38.9	77.8	52.8	63.1	58.2	
Digitalna transformacija																										
Da	37.1 E	86.7 A D E	60 E	40.4	33.4	50.9 C	28.5	25.9	43.2 B	49 A B	57.1 B	68.2 A B	81 A B C	45.6 A D	36.9 D	21.7	36.9 D	42.6	29	37.2	50.5 A C	28.9	49.1	31.8	39.2	
Ne	62.9 B	13.3	40	59.6 B	66.6 A B C	49.1	71.5 B	74.1 A C D E F G	56.8 G	51	42.9	31.8	19	54.4	63.1	78.3 A B C E	63.1	57.4	71 A E	62.8	49.5	71.1	50.9	68.2	60.8	

Koliko su sledeći elementi važni za uspešnost poslovanja?

- Za uspešnost poslovanja, kako smatraju privrednici, od uvođenja inovacija i digitalizacije, još su važniji obučenost kadrova, a i iskustvo menadžmenta i modernizacija opreme (što je opet jedan od vidova inoviranja).
- Velike kompanije/ preduzeća imaju i najjaču svest da su svi navedeni faktori veoma značajni za uspešno poslovanje, dok proizvodne delatnosti više od proseka naglašavaju obučenost kadrova i modernizaciju opreme.

Koliko su sledeći elementi važni za uspešnost poslovanja?

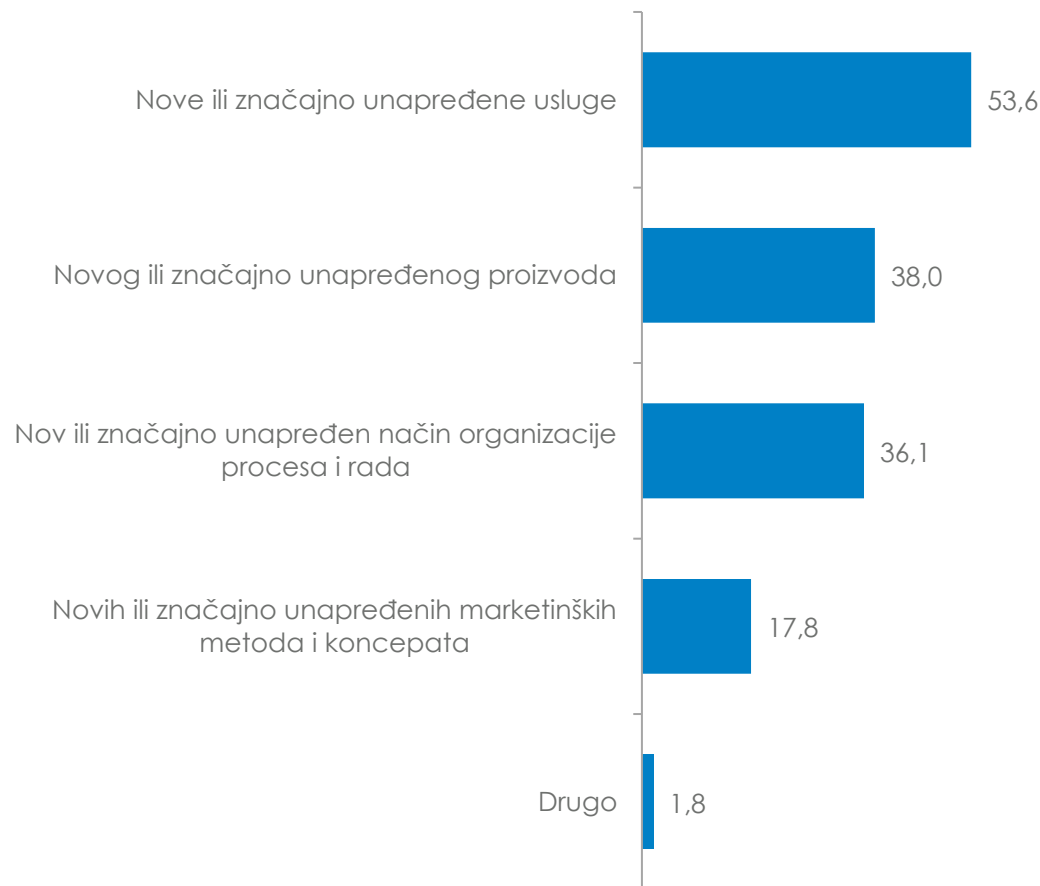
U tabeli su proseci (skala 1-4)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				Grupa				
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	Samo inovacija	Inovacija i digitalizacija	Samo digitalizacija	Nijedno	
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	259	233	138	203	108	238	392	95	45	53	236	452	117	215	94	407	
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
Obučenosť kadrova	3.32	3.77	3.33	3.46	3.28	3.53 C	3.2	3.24	3.43	3.39	3.71	3.39	3.57	3.41	3.34	3.18	3.29	3.58 A C	3.22	3.32	3.32	3.29	3.34	3.28	3.35	3.55 A E	3.67 A E	3.49 E	3.04	
Iskustvo menadžmenta	2.96 E	3.73 A C D E	3.1	3.14	2.89	3.18 C	2.82	2.8	3.06	3.18 B	3.46 B	3.2	3.43	3.12 A	2.93	2.8	2.9	3.14	3.03	2.9	2.84	2.71	3.17	2.89	2.99	3.29 A E	3.47 A E	3.28 A E	2.53	
Modernizacija opreme	2.94 E	3.77 A D E	3.53 A E	3.11	2.85	3.08 C	2.85	2.83	2.87	3.14 B	3.04	3.27	3.48	2.97	2.98	2.69	3.01	3.29 A C D	2.74	2.92	3.11 C	2.91	2.7	2.92	2.99	3.42 A D E	3.39 A D E	2.96 E	2.56	
Bliskost sa donosiocima odluka	2.86 E	3.63 A D E	3.27	3.05	2.78	3.13 C	2.69	2.75	2.89	3.05	3	2.95	3.57 A B	2.89	2.91	2.61	2.95	2.97	2.95	2.83	2.63	2.78	2.94	2.78	2.9	3.07 E	3.31 A E	3.03 E	2.52	
Uvođenje inovacija	2.67 E	3.63 A D E	3.2 E	2.8	2.59	2.88 C	2.55	2.55	2.49	2.92 B C	3.04	3.18 A B C	3.29 C	2.69	2.76	2.52	2.66	2.83	2.63	2.63	2.79	2.44	2.77	2.64	2.71	3.19 A D E	3.47 A B D E	2.68 E	2.11	
Digitalna transformacija	2.56 E	3.57 A D E	3.07	2.57	2.49	2.78 C	2.42	2.38	2.58	2.8 B	2.79	3.14 A B	3.29 A B	2.67 D	2.63	2.3	2.51	2.64	2.47	2.55	2.75	2.4	2.66	2.46	2.62	2.61 E	3.34 A B E	3.16 A B E	1.99	

INOVATORI

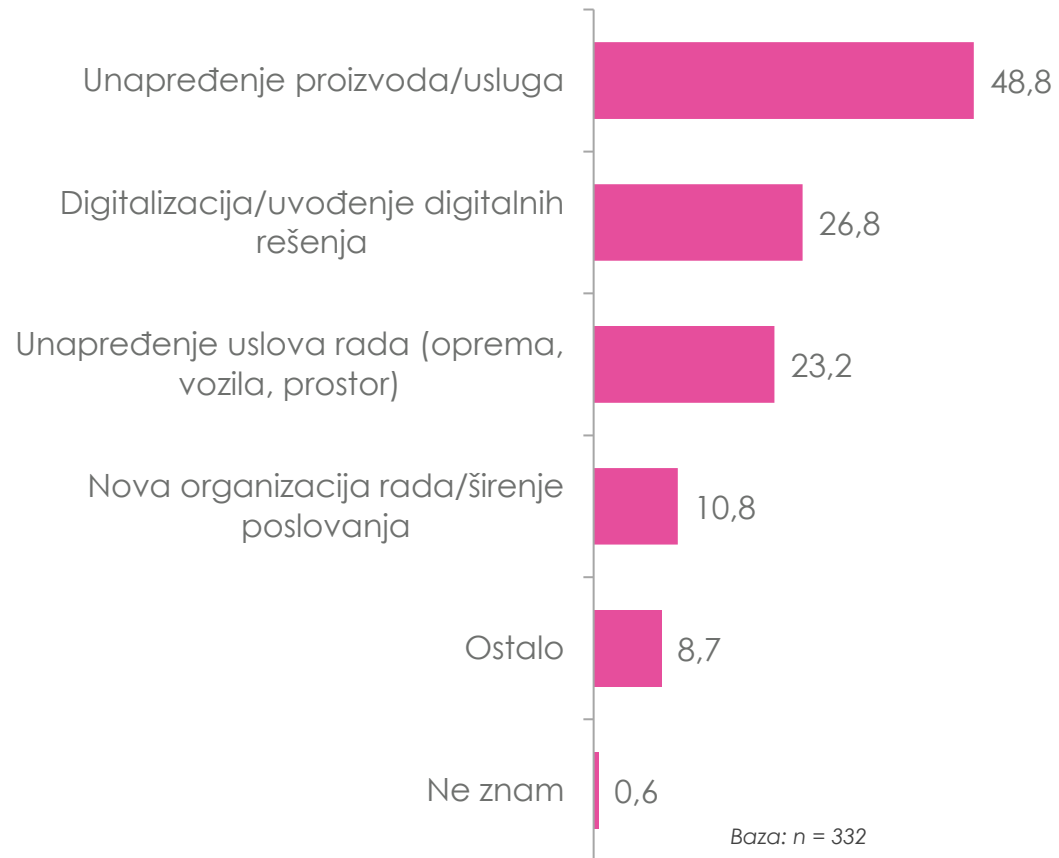
Uvedena inovacija u Vašem preduzeću se odnosi na implementaciju: O kakvoj inovaciji je reč?

Baza: n = 332

Polovina uvedenih inovacija u firmama se odnosi na **nove ili unapređene usluge**, a više od trećine na **nove ili unapređene proizvode**, ali i na novine u **logistici i unapređenoj organizaciji i procesima rada**. Detaljnije gledano, pored značajnog broja uvedenih proizvoda i usluga, zatim opreme, alata i sredstava za rad, značajan procenat inovacija se odnosi upravo na primenu novih softvera i digitalizaciju (21%). Kada se tome dodaju promene vezane za povećanje online prodaje, komunikaciju putem društvenih mreža i unapređenje web sajtova, procenat i značaj koji se odnosi na **digitalne inovacije** je još veći.

Uvedena inovacija u Vašem preduzeću se odnosi na implementaciju: O kakvoj inovaciji je reč? (grupisani odgovori)

Uvedena inovacija u Vašem preduzeću se odnosi na implementaciju:

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi konifitenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Nove ili značajno unapređene usluge	53.6	51.9	64.7	41.2	55.7	59.9	48	50.3	65	51.4	56.3	60	52.9	53.3	47.9	46.8	64.3	32.1	37	61.5 B C	74.1 A B C	30	72	58.6	50.8
Novog ili značajno unapređenog proizvoda	38	29.6	29.4	52.9	36.3	33.8	41.7	35.7	32.5	45.8	31.3	36.7	47.1	36.4	39.4	46.8	33.3	49.1 E	54.8 A D E	32.4	20.7	50	28	42.5	36
Nov ili značajno unapređen način organizacije procesa i rada	36.1	59.3	29.4	31.4	35	39.5	33.1	31.2	25	45.8	50	46.7	35.3	35.5	41.5	31.9	33.3	34	35.6	36.5	37.9	20	20	41.4	34.9
Novih ili značajno unapređenih marketinških metoda i koncepata	17.8	22.2	23.5	17.6	16.9	17.2	18.3	10.8	25	19.4	25	23.3	41.2 B	21.5	17	17	14.3	15.1	21.9	15.5	20.7	10	24	16.1	17.5
Drugo	1.8	0	0	3.9	1.7	1.9	1.7	3.2	0	0	0	0	5.9	0.9	4.3	0	1.2	3.8	1.4	2	0	10	4	1.1	1.6

O kakvoj inovaciji je reč?

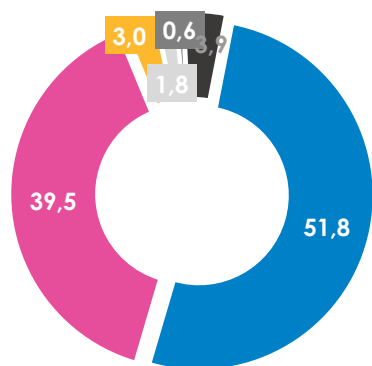

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Uvođenje novog proizvoda/usluge u ponudu	34.6	29.6	23.5	49	32.9	33.8	35.4	38.9	25	34.7	25	33.3	29.4	31.8	26.6	42.6	42.9	35.8	57.5 A D E	27	24.1	40	28	34.5	37
Digitalizacija, novi softver	21.1	25.9	17.6	11.8	22.8	22.9	19.4	19.7	25	25	25	13.3	17.6	23.4	25.5	17	15.5	15.1	8.2	27 C	27.6 C	10	16	19.5	22.8
Nova oprema, alati, mašine, sredstva za rad	20.5	11.1	11.8	13.7	23.6	15.3	25.1	22.9	22.5	18.1	6.3	26.7	5.9	15	20.2	23.4	26.2	24.5	11	19.6	31 C	50	28	21.8	17.5
Nova organizacija rada	8.4	22.2 D	0	2	8.9	10.8	6.3	6.4	2.5	6.9	25	13.3	23.5	10.3	9.6	2.1	8.3	9.4	4.1	10.1	8.6	0	12	5.7	9
Ulaganje u kvalitet proizvoda/usluge	6.9	7.4	5.9	11.8	5.9	7	6.9	5.7	5	9.7	0	10	11.8	5.6	8.5	6.4	7.1	9.4	1.4	7.4	10.3	0	12	4.6	6.9
Brzina usluge	3.9	0	0	3.9	4.6	2.5	5.1	3.8	7.5	4.2	0	3.3	0	5.6	3.2	4.3	2.4	7.5	2.7	4.7	0	10	0	4.6	3.7
Poboljšavanja prema potrebama potrošača	3.9	7.4	11.8	3.9	3	4.5	3.4	4.5	0	2.8	6.3	10	0	3.7	5.3	4.3	2.4	0	2.7	5.4	5.2	0	4	5.7	3.7
Bolje ponude	3.9 E	3.7	0	13.7 A E	2.1	5.7	2.3	3.2	7.5	4.2	0	6.7	0	0.9	5.3	8.5	3.6	7.5	2.7	3.4	3.4	0	0	4.6	4.2
Reklamiranje	3.6	0	5.9	3.9	3.8	1.9	5.1	1.3	10	4.2	6.3	6.7	0	2.8	5.3	2.1	3.6	0	4.1	4.7	3.4	0	0	6.9	3.2
Online prodaja	3.3	3.7	5.9	2	3.4	0.6	5.7 B	3.8	0	4.2	6.3	0	5.9	5.6	2.1	0	3.6	3.8	9.6 A D	1.4	0	0	4	4.6	2.6

O kakvoj inovaciji je reč? (nastavak tabele)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Nova vozila	2.7	0	5.9	2	3	1.9	3.4	1.3	5	2.8	6.3	6.7	0	3.7	2.1	0	3.6	0	1.4	2	8.6 A	0	4	2.3	2.6
Širenje poslovanja, veći broj zaposlenih	2.4	0	5.9	2	2.5	3.2	1.7	1.9	5	4.2	0	0	0	0	3.2	6.4	2.4	3.8	2.7	2	1.7	0	4	1.1	3.2
Društvene mreže	2.1	0	5.9	5.9	1.3	1.9	2.3	1.9	5	1.4	0	3.3	0	2.8	2.1	4.3	0	1.9	4.1	2	0	0	4	2.3	2.1
Web sajt	1.8	3.7	0	2	1.7	2.5	1.1	0	0	2.8	12.5 A	3.3	5.9	2.8	2.1	0	1.2	1.9	2.7	0.7	3.4	0	0	1.1	2.1
Način preuzimanja-dostava proizvoda	1.5	0	0	0	2.1	0	2.9	2.5	2.5	0	0	0	0	0.9	1.1	4.3	1.2	1.9	2.7	1.4	0	0	0	3.4	1.1
Novo pakovanje	1.5	0	0	3.9	1.3	1.9	1.1	0.6	2.5	2.8	6.3	0	0	0.9	2.1	2.1	1.2	5.7	0	1.4	0	0	0	1.1	1.6
Renoviran prostor	1.2	3.7	0	0	1.3	1.3	1.1	0.6	5	1.4	0	0	0	0	1.1	4.3	1.2	0	2.7	1.4	0	0	0	2.3	1.1
Ostalo	5.1	0	11.8	5.9	5.1	6.4	4	5.1	0	6.9	12.5	0	11.8	5.6	5.3	0	7.1	5.7	1.4	8.8	0	0	4	10.3	3.7
Ne znam	0.6	0	5.9 A	2	0	0.6	0.6	0	5 A	0	0	0	0	0.9	0	0	1.2	1.9	1.4	0	0	0	0	0	1.1

Koji je razlog uvođenja inovacije?

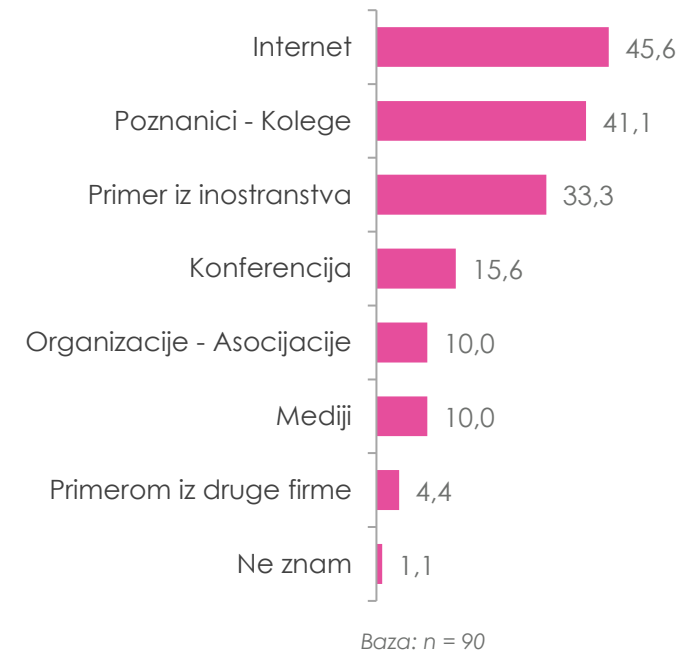
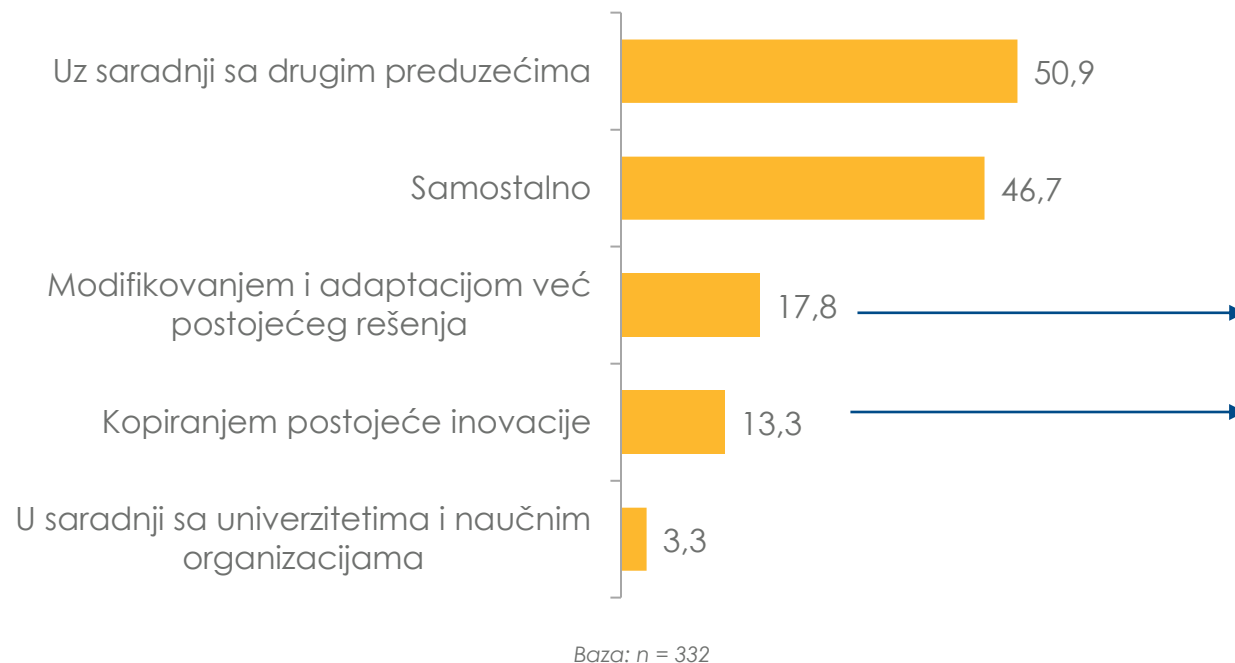
- Povećanje prihoda firme
- Opstanak na tržištu
- Promena, olakšavanje načina poslovanja, rada
- Kvalitet usluge
- Epidemiološka situacija
- Ostalo

Baza: n = 332

Razlog za uvođenje inovacija, nešto više od polovine firmi vidi u ostvarivanju **viših prihoda**, dok značajan broj njih, skoro 40%, vide inovacije kao nužnost, **uslov za opstanak na tržištu**.

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Povećanje prihoda firme	51.8	70.4	70.6	45.1	49.8	53.5	50.3	51	35	52.8	56.3	66.7	64.7	44.9	54.3	46.8	60.7	58.5	56.2	47.3	51.7	50	56	48.3	54
Opstanak na tržištu	39.5	18.5	29.4	47.1	40.9	39.5	39.4	40.8	57.5	34.7	37.5	30	23.5	46.7	33	42.6	35.7	32.1	35.6	44.6	37.9	40	36	42.5	37.6
Promena, olakšavanje načina poslovanja, rada	3	0	0	5.9	3	1.3	4.6	2.5	5	2.8	6.3	3.3	0	0.9	8.5 A	2.1	0	3.8	5.5	2.7	0	0	0	3.4	3.7
Kvalitet usluge	1.8	0	0	0	2.5	1.9	1.7	1.3	2.5	4.2	0	0	0	0.9	3.2	2.1	1.2	1.9	0	2	3.4	0	4	2.3	1.6
Epidemiološka situacija	0.6	0	0	0	0.8	0.6	0.6	1.3	0	0	0	0	0	0.9	0	2.1	0	0	0	0.7	1.7	0	0	0	1.1
Ostalo	3.9	11.1	0	2	3.8	4.5	3.4	3.8	2.5	5.6	0	0	11.8	6.5	2.1	4.3	2.4	3.8	2.7	3.4	6.9	10	8	3.4	2.6

Na koji način ste razvili inovaciju? Na koji način ste saznali za rešenje koje ste kopirali / modifikovali?

- Najveći broj njih, a naročito firme koje su registrovane kao privredna društva, razvili su inovaciju **u saradnji sa drugim preduzećima/ firmama**. Preduzetnicima je opet i primerenija opcija da **samostalno osmisle i primene inovacije**. Nezavisno od veličine i pravne forme poslovanja, kao i druge kriterijume, manje od petine njih je došlo do inovacije modifikovanjem i adaptacijom postojećeg rešenja, kao i kopiranjem postojeće inovacije. **Povezivanje teorije i prakse**, odnosno univerziteta i naučnih organizacija sa privredom u razvoju inovacija, još nam generalno kao društvu, nije jača strana.
- Putem interneta se najčešće pronalaze inovacije ili postojeća rešenja, te kroz razmenu mišljenja sa kolegama, konferencija, asocijacija/ udruženja i sl. Razmena ideja sa poznanicima i kolegama ostaje najvažniji izvor inovacija za mikro preduzeća i preduzetnike, dok za preduzeća koja se bave proizvodnjom, mnogo više od ostalih delatnosti, za inovacije su životno važni primeri iz inostranstva.

Na koji način ste razvili inovaciju?

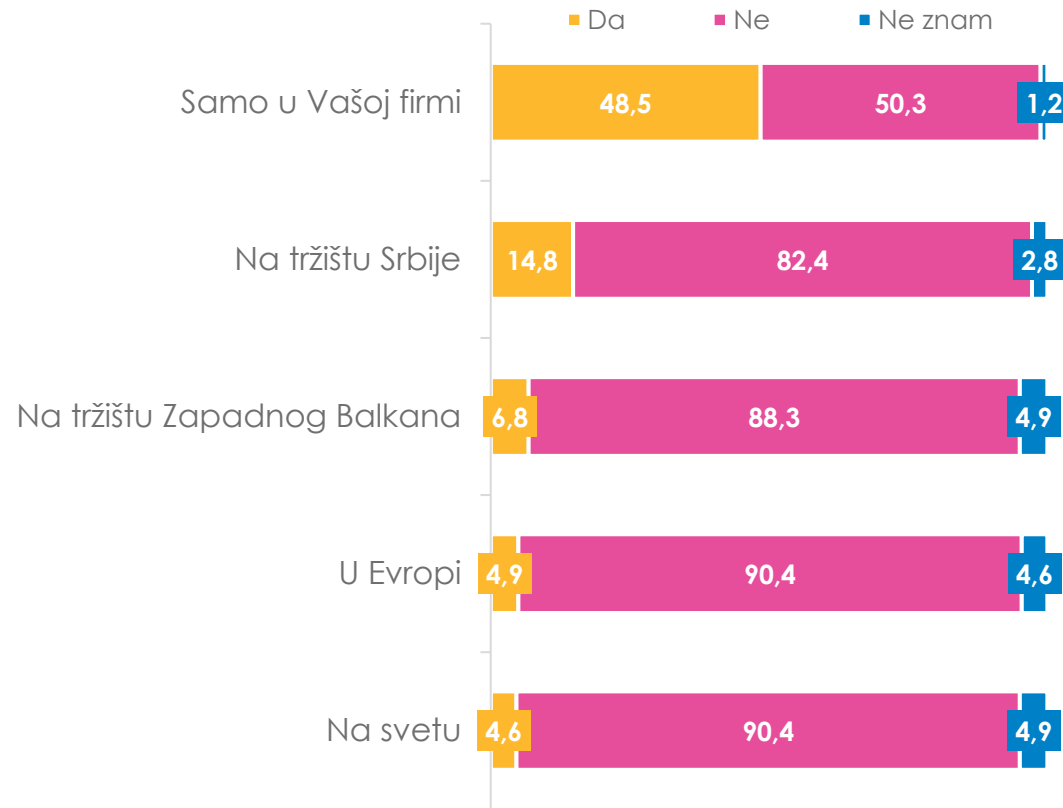
	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Uz saradnji sa drugim preduzećima	50.9	48.1	47.1	49	51.9	58.6 C	44	43.9	57.5	54.2	62.5	56.7	64.7	54.2	45.7	53.2	51.2	52.8	53.4	49.3	50	30	64	47.1	50.8
Samostalno	46.7	44.4	52.9	49	46	36.9	55.4 B	54.1	40	44.4	31.3	43.3	23.5	43.9	52.1	44.7	45.2	41.5	46.6	48	48.3	70	36	50.6	47.1
Modifikovanjem i adaptacijom već postojećeg rešenja	17.8	18.5	23.5	23.5	16	20.4	15.4	14.6	20	18.1	18.8	33.3	11.8	20.6	13.8	17	19	17	12.3	20.3	19	20	12	17.2	17.5
Kopiranjem postojeće inovacije	13.3	14.8	17.6	5.9	14.3	14	12.6	12.7	10	15.3	12.5	13.3	17.6	11.2	17	10.6	13.1	7.5	12.3	15.5	13.8	10	20	9.2	13.8
U saradnji sa univerzitetima i naučnim organizacijama	3.3	11.1	0	2	3	6.4 C	0.6	2.5	5	1.4	6.3	3.3	11.8	1.9	3.2	6.4	3.6	5.7	0	3.4	5.2	0	4	2.3	3.2

Na koji način ste saznali za rešenje koje ste kopirali / modifikovali?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	90	9	6	13	62	46	44	38	11	21	4	12	4	29	26	12	23	11	17	45	17	3	6	22	51
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Internet	45.6	11.1	16.7	53.8	51.6	37	54.5	57.9	54.5	38.1	25	25	25	48.3	50	33.3	43.5	27.3	47.1	57.8	23.5	66.7	66.7	59.1	41.2
Poznanici - Kolege	41.1	0	16.7	23.1	53.2 A	28.3	54.5 B	44.7	72.7	42.9	0	25	0	48.3	26.9	58.3	39.1	27.3	47.1	37.8	52.9	0	66.7	36.4	39.2
Primer iz inostranstva	33.3	55.6	66.7	38.5	25.8	34.8	31.8	21.1	18.2	47.6	25	66.7	25	34.5	34.6	25	34.8	72.7 A C D	17.6	24.4	47.1	33.3	50	36.4	25.5
Konferencija	15.6	22.2	16.7	7.7	16.1	19.6	11.4	13.2	0	23.8	25	16.7	25	17.2	23.1	8.3	8.7	18.2	5.9	17.8	17.6	0	33.3	13.6	13.7
Organizacije - Asocijacije	10	0	33.3	0	11.3	15.2	4.5	7.9	9.1	14.3	0	8.3	25	6.9	11.5	16.7	8.7	9.1	5.9	11.1	11.8	0	16.7	0	15.7
Mediji	10	11.1	16.7	7.7	9.7	8.7	11.4	15.8	9.1	0	0	8.3	25	13.8	11.5	8.3	4.3	0	5.9	15.6	5.9	0	16.7	13.6	7.8
Primerom iz druge firme	4.4	11.1	0	7.7	3.2	4.3	4.5	5.3	0	0	25	8.3	0	3.4	7.7	0	4.3	9.1	5.9	2.2	5.9	33.3	0	0	5.9
Ne znam	1.1	11.1 A	0	0	0	2.2	0	0	0	0	0	8.3	0	3.4	0	0	0	0	0	2.2	0	0	0	0	2

Da li smatrate da je Vaša inovacija bila prva takve vrste?

- Skoro polovina njih se slaže da je inovacija u njihovoj firmi bila novina samo za njihovu firmu, ali ne i u širem kontekstu.
- Ipak, svaki sedmi menadžer/ vlasnik firme smatra da je uvedena inovacija od nacionalnog značaja, a u manjem broju ima onih koji inovacije u svojim firmama smatraju za važne na tržištu Zapadnog Balkana (7%), pa i na evropskom i svetskom nivou (oko 5%).

Da li smatrate da je Vaša inovacija bila prva takve vrste?

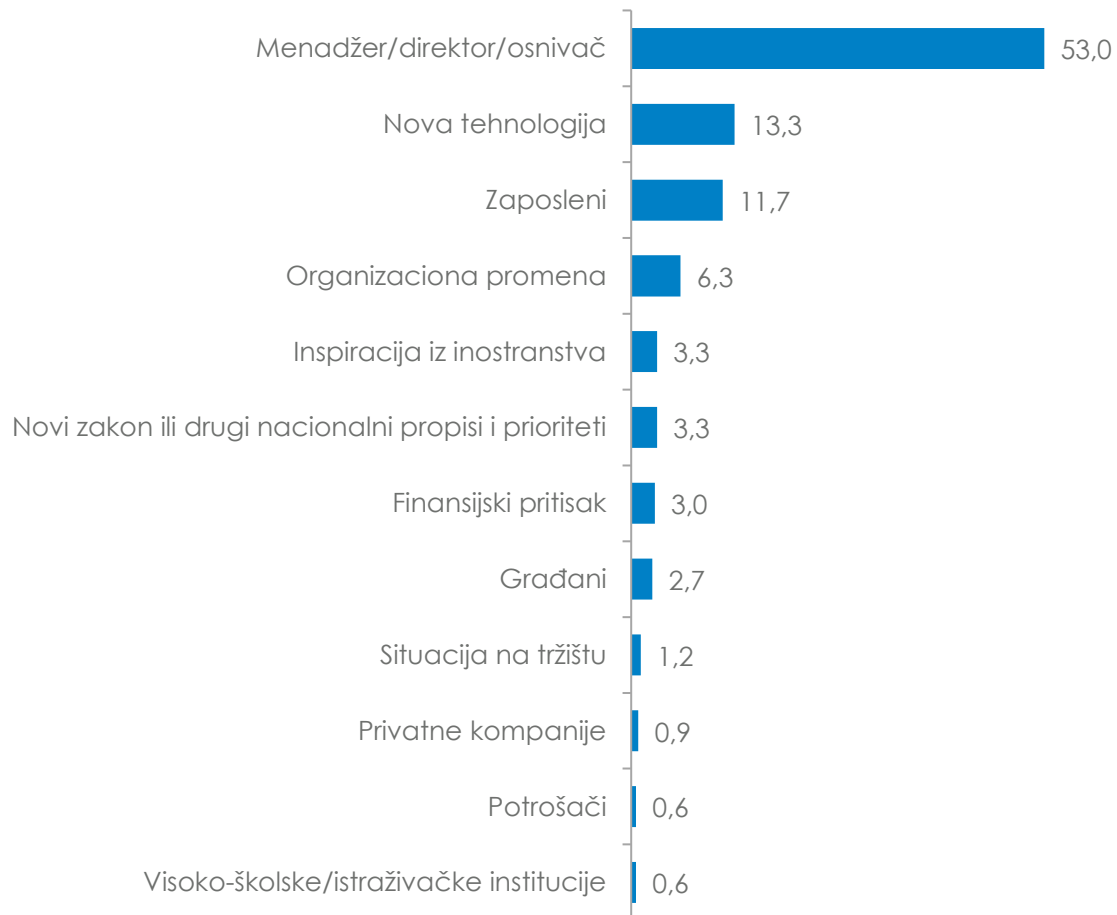
	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme					
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.		
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)		
SAMO U VAŠOJ FIRMI																											
Da	48.5	52	52.9	52	47	55.3	42.5	43.5	43.6	47.9	60	60	80	47.6	46.7	47.8	51.9	56	45.2	50.7	40.4	60	60	43.5	48.1		
Ne	50.3	48	41.2	44	52.6	43.3	56.3	55.8	48.7	52.1	40	40	20	50.5	52.2	52.2	46.9	42	52.1	48.6	59.6	40	40	55.3	50.3		
Ne znam	1.2	0	5.9	4	0.4	1.3	1.1	0.6	7.7 A B	0	0	0	0	1.9	1.1	0	1.2	2	2.7	0.7	0	0	0	1.2	1.6		
NA TRŽIŠTU SRBIJE																											
Da	14.8	12	17.6	26	12.5	20.7 C	9.8	9.7	15.4	23.9	13.3	16.7	20	17.1	14.1	8.7	16	14	6.8	16.7	21.1	10	16	15.3	15.7		
Ne	82.4	84	76.5	68	85.8 D	74.7	89.1 B	89 A D	79.5	71.8	86.7	80	73.3	79	82.6	89.1	82.7	82	91.8	79.2	78.9	90	80	83.5	81.1		
Ne znam	2.8	4	5.9	6	1.7	4.7	1.1	1.3	5.1	4.2	0	3.3	6.7	3.8	3.3	2.2	1.2	4	1.4	4.2	0	0	4	1.2	3.2		
NA TRŽIŠTU ZAPADNOG BALKANA																											
Da	6.8	8	5.9	12	5.6	10.7 C	3.4	3.9	10.3	8.5	13.3	6.7	13.3	8.6	4.3	6.5	7.4	8	0	7.6	12.3	0	12	4.7	8.1		
Ne	88.3	88	76.5	80	90.9	82.7	93.1 B	92.2	82.1	85.9	86.7	90	73.3	86.7	90.2	91.3	86.4	84	97.3 A	86.8	84.2	90	88	92.9	85.9		
Ne znam	4.9	4	17.6	8	3.4	6.7	3.4	3.9	7.7	5.6	0	3.3	13.3	4.8	5.4	2.2	6.2	8	2.7	5.6	3.5	10	0	2.4	5.9		

Da li smatrate da je Vaša inovacija bila prva takve vrste? (nastavak tabele)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi konifentni	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
U EVROPI																									
Da	4.9	8	5.9	6	4.3	8	2.3	2.6	5.1	8.5	0	6.7	13.3	5.7	4.3	2.2	6.2	4	0	6.9	7	0	12	0	7
Ne	90.4	88	88.2	84	92.2	86.7	93.7	92.9	89.7	88.7	93.3	90	73.3	88.6	90.2	95.7	90.1	86	98.6 A	88.2	89.5	90	88	95.3	88.6
Ne znam	4.6	4	5.9	10	3.4	5.3	4	4.5	5.1	2.8	6.7	3.3	13.3	5.7	5.4	2.2	3.7	10	1.4	4.9	3.5	10	0	4.7	4.3
NA SVETU																									
Da	4.6	8	5.9	4	4.3	8 C	1.7	2.6	5.1	7	0	6.7	13.3	5.7	4.3	2.2	4.9	4	0	6.3	7	0	12	0	6.5
Ne	90.4	88	88.2	84	92.2	86.7	93.7	92.9	89.7	88.7	93.3	90	73.3	88.6	90.2	95.7	90.1	86	98.6 A	88.2	89.5	90	88	95.3	88.6
Ne znam	4.9	4	5.9	12	3.4	5.3	4.6	4.5	5.1	4.2	6.7	3.3	13.3	5.7	5.4	2.2	4.9	10	1.4	5.6	3.5	10	0	4.7	4.9

Šta ili ko je primarno inicirao inovaciju?

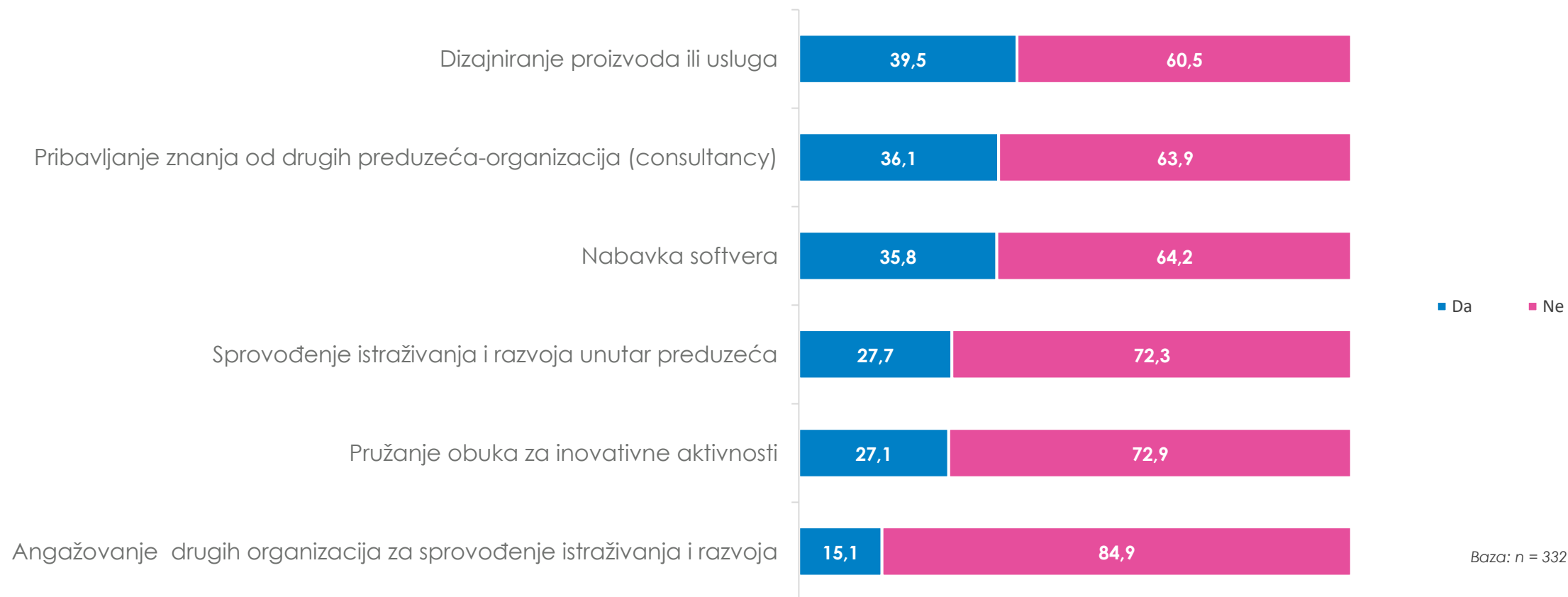
- U više od polovine slučajeva primarni inicijatori inovacija su **vodeće strukture firme** – menadžeri, direktori, osnivači
- Uvođenje **novih tehnologija** po sebi podrazumeva inovacije i značajan je faktor za njihovo uvođenje.
- Svaki deseti **zaposleni se** vidi kao kreativac koji može da pokrene inovacije. **Promene u firmi** organizacione prirode mogu takođe biti pokretači inovacija, što se naročito percipira u velikim firmama.
- Propisi i zakoni na nivou države, ali i inspiracije iz inostranstva su takođe u izvesnoj manjoj meri pokretači za promene.
- Situacija na tržištu u celini se ne vidi kao značajniji faktor za inovacije, sa izuzetkom mladih firmi starosti do 2 godine, gde se ti neki spoljni uticaji smatraju značajnim.

Šta ili ko je primarno inicirao inovaciju?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Menadžer - Direktor - Osnivač	53	40.7	58.8	56.9	53.2	50.3	55.4	49.7	47.5	62.5	62.5	50	52.9	57	45.7	61.7	51.2	64.2	47.9	55.4	43.1	40	52	52.9	54.5
Zaposleni	11.7	11.1	5.9	13.7	11.8	10.8	12.6	15.9	15	5.6	6.3	6.7	5.9	7.5	16	8.5	14.3	7.5	12.3	12.2	13.8	10	8	12.6	11.6
Organizaciona promena	6.3	25.9 A E	5.9	0	5.5	7	5.7	5.7	5	5.6	0	13.3	11.8	7.5	7.4	4.3	4.8	5.7	2.7	7.4	8.6	0	8	4.6	7.9
Finansijski pritisak	3	0	5.9	2	3.4	2.5	3.4	5.1	0	0	0	6.7	0	1.9	4.3	4.3	2.4	1.9	6.8	2.7	0	10	4	4.6	2.1
Građani	2.7	0	11.8	2	2.5	1.3	4	2.5	2.5	2.8	0	6.7	0	3.7	1.1	4.3	2.4	0	4.1	2.7	3.4	0	0	4.6	2.6
Privatne kompanije	0.9	0	0	0	1.3	1.3	0.6	0.6	0	2.8	0	0	0	0.9	1.1	0	1.2	0	1.4	1.4	0	0	0	1.1	1.1
Visoko-školske-istraživačke institucije	0.6	0	0	0	0.8	0.6	0.6	0	5 A	0	0	0	0	0	1.1	0	1.2	0	0	0	3.4 A	0	0	1.1	0.5
Novi zakon ili drugi nacionalni propisi i prioriteti	3.3	3.7	0	3.9	3.4	4.5	2.3	4.5	0	2.8	6.3	0	5.9	1.9	2.1	2.1	7.1	3.8	1.4	4.1	3.4	0	12	3.4	2.1
Nova tehnologija	13.3	7.4	11.8	17.6	13.1	16.6	10.3	13.4	20	12.5	18.8	10	0	11.2	17	10.6	13.1	11.3	15.1	12.2	15.5	20	12	10.3	13.8
Inspiracija iz inostranstva	3.3	7.4	0	3.9	3	4.5	2.3	1.9	0	4.2	6.3	6.7	11.8	5.6	2.1	2.1	2.4	3.8	5.5	1.4	5.2	0	4	3.4	3.2
Potrošači	0.6	0	0	0	0.8	0	1.1	0.6	2.5	0	0	0	0	0.9	1.1	0	0	0	1.4	0.7	0	10 A	0	1.1	0
Situacija na tržištu	1.2	3.7	0	0	1.3	0.6	1.7	0	2.5	1.4	0	0	11.8 A	1.9	1.1	2.1	0	1.9	1.4	0	3.4	10 A E	0	0	0.5

Da li se vaše preduzeće bavilo sledećim razvojnim aktivnostima?

Dizajniranjem proizvoda ili usluga bavilo se četiri od deset firmi, i to naročito one koje uspevaju da prodaju svoj proizvod/uslugu na svetskom nivou i češće privredna društva nego preduzetnici. Sličan broj firmi bavio se kupovinom znanja od konsultantskih kuća.

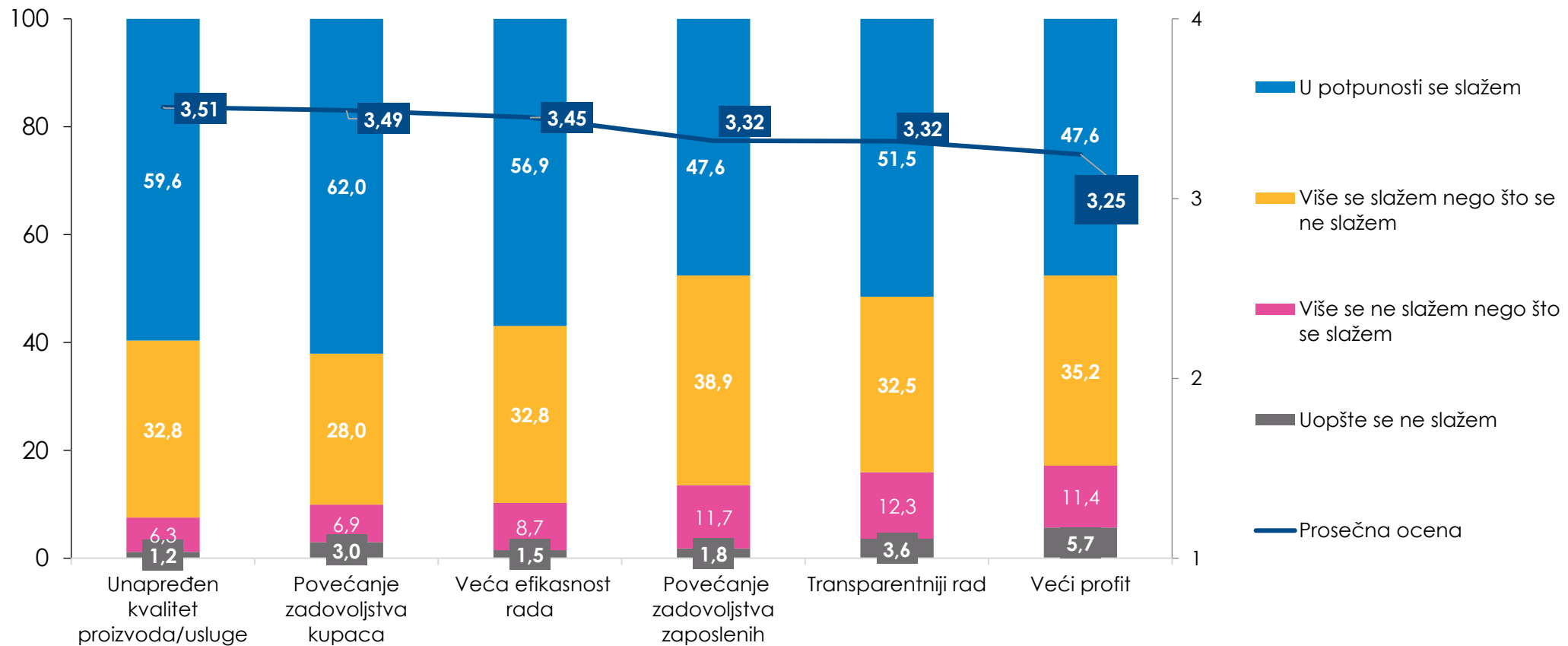
Nabavkom softvera kao razvojnom aktivnošću bavilo se više od trećine firmi koje posluju u Srbiji, više od proseka firme sa sedištem u Beogradu. Sprovođenjem **istraživanja i razvoja** unutar firme bave se značajno više velika i srednja preduzeća, kao i ona koja posluju na internacionalnim tržištima.

Da li se vaše preduzeće bavilo sledećim razvojnim aktivnostima?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Dizajniranje proizvoda ili usluga	39.5	59.3	47.1	39.2	36.7	47.1 C	32.6	29.9	40	43.1	62.5	46.7	76.5 A B	37.4	40.4	42.6	39.3	54.7	31.5	41.9	29.3	20	48	40.2	38.1
Pribavljanje znanja od drugih preduzeća-organizacija (consultancy)	36.1	51.9	29.4	41.2	33.8	47.8 C	25.7	29.3	30	37.5	56.3	46.7	70.6 B	35.5	34	36.2	39.3	43.4	28.8	36.5	37.9	10	44	34.5	34.9
Nabavka softvera	35.8	55.6	29.4	33.3	34.6	44.6 C	28	24.8	42.5	40.3	56.3	50	58.8	42.1 D	39.4	17	34.5	34	28.8	37.2	43.1	20	36	33.3	36.5
Sprovođenje istraživanja i razvoja unutar preduzeća	27.7 E	55.6 A E	58.8 A E	27.5	22.4	40.1 C	16.6	15.3	35	33.3 B	31.3	43.3 B	70.6 A B	30.8	26.6	23.4	27.4	43.4 C	17.8	26.4	29.3	10	28	23	29.1
Pružanje obuka za inovativne aktivnosti	27.1	48.1	35.3	23.5	24.9	37.6 C	17.7	22.3	25	29.2	25	36.7	52.9	30.8	30.9	17	23.8	28.3	17.8	31.1	27.6	0	20	26.4	29.6
Angažovanje drugih organizacija za sprovođenje istraživanja i razvoja	15.1	33.3	23.5	11.8	13.1	19.7	10.9	9.6	17.5	18.1	18.8	20	35.3 B	19.6	16	8.5	11.9	17	6.8	16.2	20.7	0	28	17.2	12.2

Koji su postignuti rezultati inovacije?

Najvećim rezultatom inovacija smatra se unapređenje kvaliteta proizvoda/ usluga, praćeno povećanjem zadovoljstva kupaca, takođe kao verifikacijom postignutih rezultata inovacije. Veoma sličnu ocenu ima i veća efikasnost rada, koja se može egzaktnije meriti i naročito se ističe u velikim preduzećima. Na četvrtom mestu je povećanje zadovoljstva zaposlenih, a slede transparentniji rad i veći profit.

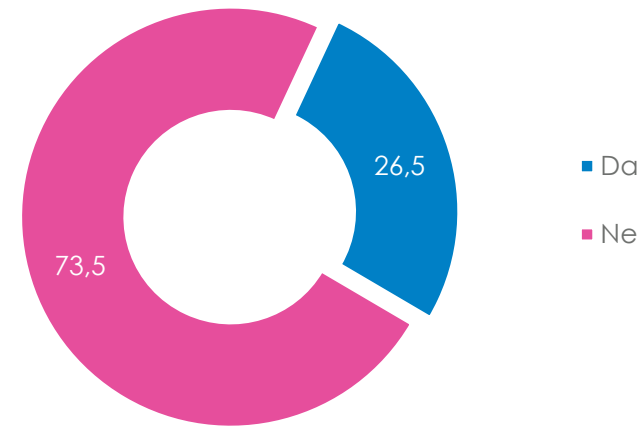
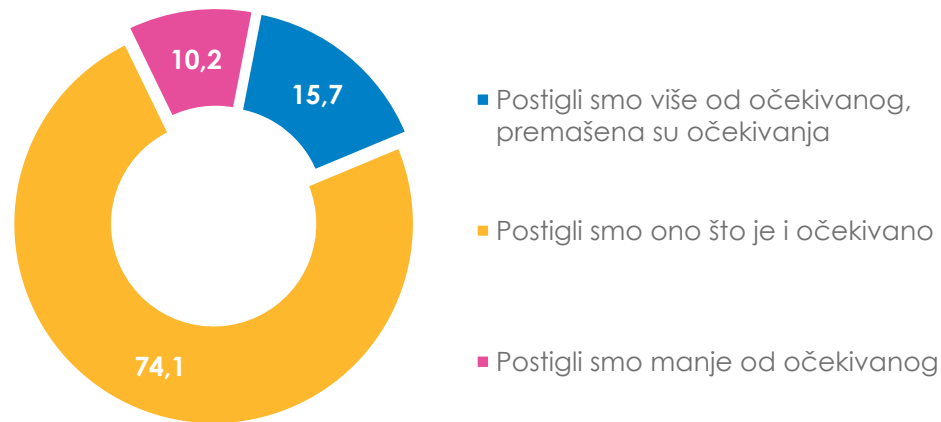
Sve u svemu, rezultati inovacija, prema percepciji, mogu se videti u miksu objektivnih i jasno merljivih efekata i onih koji su više "soft", vrednosni i psihološki.

Koji su postignuti rezultati inovacije?

U tabeli su proseci
(skala 1-4)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Unapređen kvalitet proizvoda-usluge	3.51	3.59	3.47	3.43	3.52	3.53	3.49	3.46	3.35	3.61	3.56	3.57	3.76	3.64 C	3.37	3.36	3.57	3.51	3.37	3.52	3.66	3.5	3.72	3.46	3.51
Povećanje zadovoljstva kupaca	3.49	3.48	3.47	3.27	3.54	3.43	3.54	3.5	3.3	3.64	3.13	3.57	3.47	3.63	3.4	3.43	3.45	3.38	3.4	3.6	3.43	3.6	3.6	3.47	3.48
Veća efikasnost rada	3.45	3.74 D	3.53	3.29	3.45	3.55	3.37	3.31	3.38	3.61	3.63	3.67	3.71	3.58	3.38	3.32	3.44	3.51	3.33	3.47	3.5	3.4	3.64	3.3	3.5
Povećanje zadovoljstva zaposlenih	3.32	3.37	3.35	3.12	3.36	3.34	3.3	3.3	3.2	3.35	3.31	3.43	3.53	3.33	3.37	3.15	3.36	3.25	3.23	3.42	3.26	3.6	3.4	3.26	3.35
Transparentniji rad	3.32	3.52	3.29	3.18	3.33	3.42	3.23	3.25	3.23	3.4	3.25	3.53	3.53	3.37	3.28	3.06	3.44	3.26	3.18	3.38	3.4	3.4	3.56	3.32	3.29
Veći profit	3.25	3.48	3.47	3.16	3.22	3.24	3.26	3.22	2.95	3.33	3.06	3.53	3.47	3.34	3.22	3.04	3.27	3.15	3.19	3.32	3.22	3	3.48	3.2	3.25

Da li su očekivani rezultati u skladu da postignutim? Da li je neko u vašoj kompaniji u prethodnih 12 meseci nagrađen za predlog za unapređenje poslovanja?

Skoro ¼ privrednika se slaže da je primenom inovativnih rešenja **postignuto ono što je očekivano**, što zapravo govori o tome da su postignuti zacrtani ciljevi, što naročito ističu velike kompanije / preduzeća.

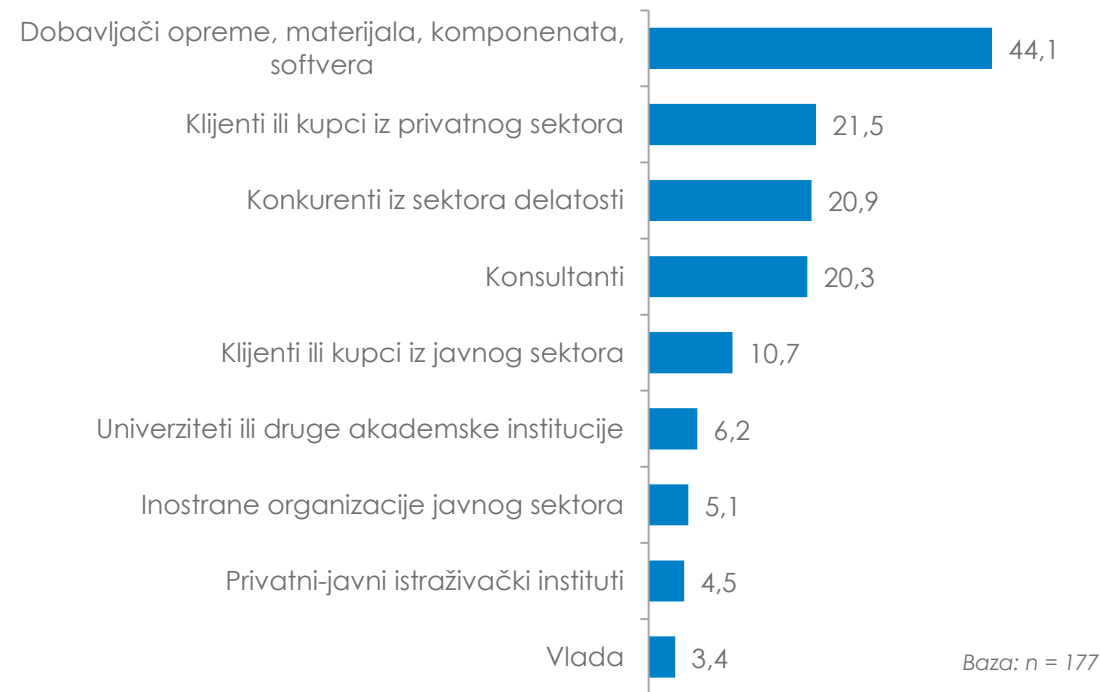
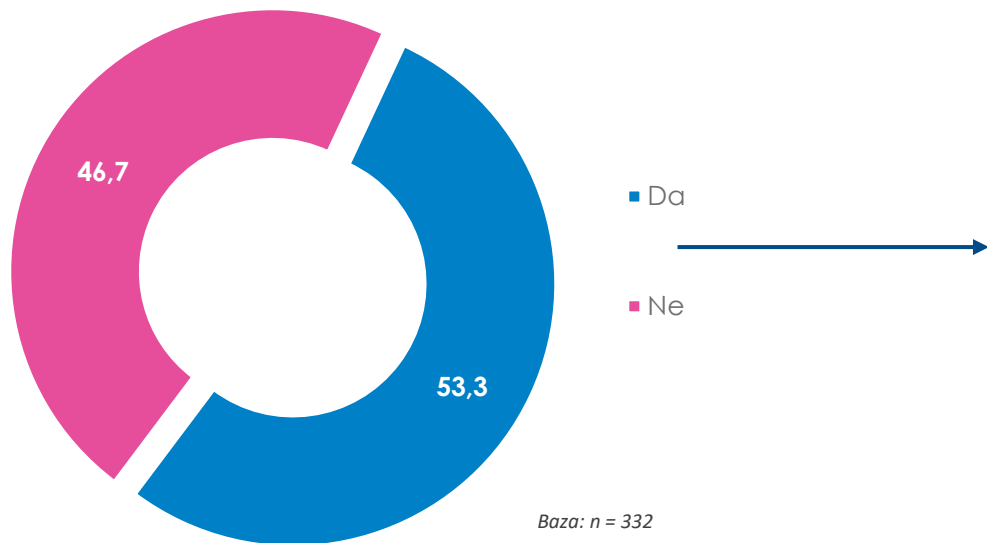
Kada je reč o nagrađivanju, **¼ firmi je nagrađila svoje zaposlene za inovativne predloge**. Što je firma veća i verovatnoća da nagradi svoje zaposlene je veća, odnosno mikro preduzeća nemaju taj običaj (možda ni mogućnosti), ali već mala, srednja i velika preduzeća vode računa da potkrepe inovativnost u određenoj meri. Interesantno je da su firme koje se bave proizvodnjom sklonije da nagrade svoje kreativne pojedince od firmi koje se bave trgovinom.

Da li su očekivani rezultati u skladu da postignutim? Da li je neko u vašoj kompaniji u prethodnih 12 meseci nagrađen za predlog za unapređenje poslovanja?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Sumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189	
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
Da li su očekivani rezultati u skladu da postignutim?																										
Postigli smo više od očekivanog, premašena su očekivanja	15.7	3.7	29.4	17.6	15.6	14	17.1	13.4	17.5	18.1	12.5	16.7	23.5	15.9	16	6.4	20.2	17	11	19.6	10.3	40	32	12.6	14.8	
Postigli smo ono što je i očekivano	74.1	96.3 A C	58.8	70.6	73.4	78.3	70.3	77.1	65	70.8	68.8	83.3	70.6	78.5	72.3	72.3	71.4	73.6	78.1	68.9	82.8	50	64	71.3	75.7	
Postigli smo manje od očekivanog	10.2	0	11.8	11.8	11	7.6	12.6	9.6	17.5	11.1	18.8	0	5.9	5.6	11.7	21.3 B	8.3	9.4	11	11.5	6.9	10	4	16.1	9.5	
Da li je neko u vašoj kompaniji u prethodnih 12 meseci nagrađen za predlog za unapređenje poslovanja?																										
Da	26.5 E	44.4 E	52.9 E	41.2 E	19.4	30.6	22.9	17.2	22.5	37.5 B	31.3	36.7	52.9 B	22.4	28.7	25.5	29.8	39.6 C	16.4	26.4	27.6	20	28	21.8	25.9	
Ne	73.5	55.6	47.1	58.8	80.6 A B C D	69.4	77.1	82.8 A D G	77.5	62.5	68.8	63.3	47.1	77.6	71.3	74.5	70.2	60.4	83.6 B	73.6	72.4	80	72	78.2	74.1	

Da li je Vaše preduzeće u toku inoviranja saradivalo na bilo kojoj aktivnosti sa drugim preduzećem, organizacijom ili pojedincem?

Više od polovine preduzeća su tokom procesa inoviranja saradivali sa drugim preduzećem, organizacijom ili pojedincem i to, značajno više preduzeća koja su registrovana kao privredna društva nego preduzetnici.

Tokom procesa inoviranja firme u najvećem broju slučajeva **sarađuju sa dobavljačima opreme, materijala, softvera**. Mnogo više njih sarađuje sa klijentima ili kupcima iz privatnog nego iz javnog sektora tokom inoviranja, a interesantno je da petina sarađuje sa konkurentima iz sektora delatnosti kad hoće da inovira. Samo petina njih sarađuje sa konsultantima (33% velika preduzeća).

Svako deseto preduzeće sarađuje sa akademskom institucijom ili sa privatnim/ javnim istraživačkim institutom u procesu inoviranja, što je u skladu sa nalazom da se inovacija izuzetno retko razvija kroz saradnju sa univerzitetima.

Da li je Vaše preduzeće u toku inoviranja saradivalo na bilo kojoj aktivnosti sa drugim preduzećem, organizacijom ili pojedincem?

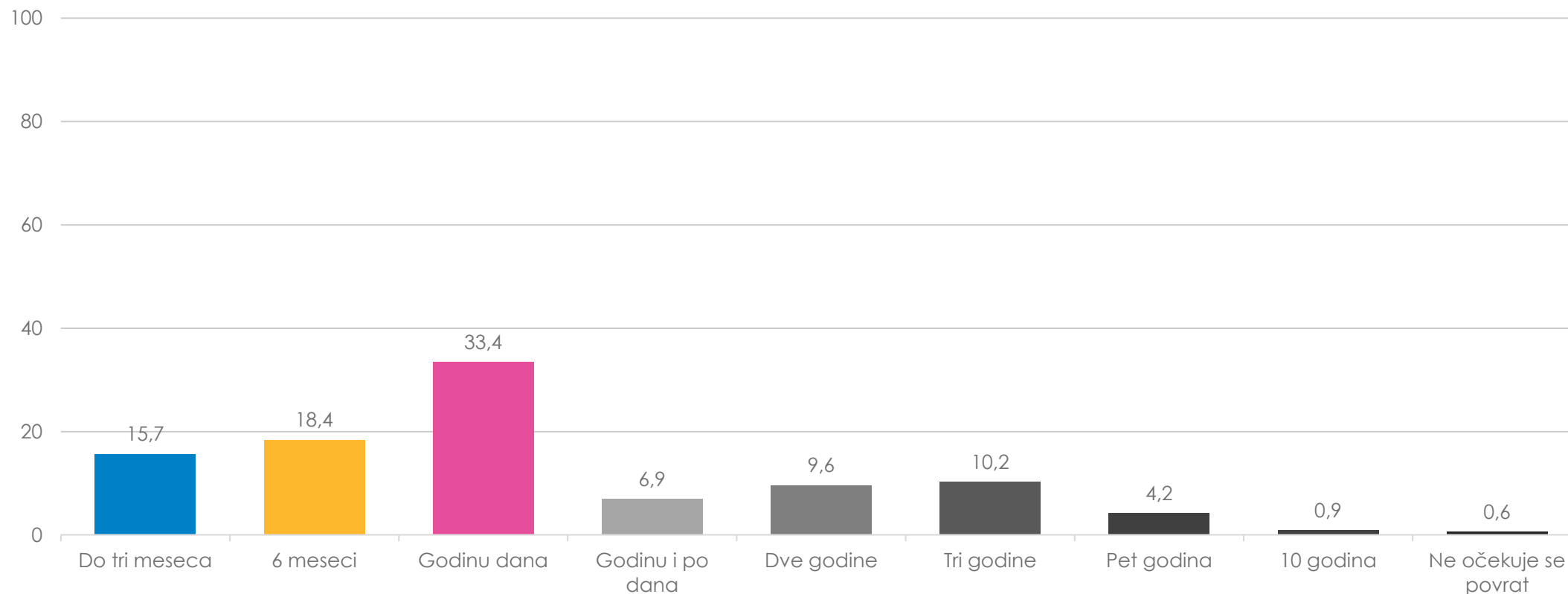
	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	53.3	55.6	47.1	51	54	63.1 C	44.6	45.9	60	55.6	68.8	56.7	76.5	56.1	47.9	55.3	54.8	58.5	53.4	52	51.7	30	64	49.4	52.9
Ne	46.7	44.4	52.9	49	46	36.9	55.4 B	54.1	40	44.4	31.3	43.3	23.5	43.9	52.1	44.7	45.2	41.5	46.6	48	48.3	70	36	50.6	47.1

Da li je Vaše preduzeće u toku inoviranja saradivalo na bilo kojoj aktivnosti sa drugim preduzećem, organizacijom ili pojedincem? Sa kim ste saradivali?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	177	15	8	26	128	99	78	72	24	40	11	17	13	60	45	26	46	31	39	77	30	3	16	43	100
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Dobavljači opreme, materijala, komponenta, softvera	44.1	53.3	25	30.8	46.9	39.4	50	47.2	41.7	35	36.4	64.7	38.5	43.3	46.7	38.5	45.7	38.7	48.7	41.6	50	33.3	18.8	37.2	49
Klijenti ili kupci iz privatnog sektora	21.5	33.3	25	26.9	18.8	23.2	19.2	12.5	12.5	27.5	27.3	29.4	53.8 B	20	20	23.1	23.9	22.6	15.4	22.1	26.7	33.3	18.8	18.6	22
Konkurenti iz sektora delatosti	20.9	40	0	11.5	21.9	24.2	16.7	19.4	25	27.5	0	23.5	15.4	23.3	15.6	30.8	17.4	25.8	25.6	19.5	13.3	0	31.3	30.2	15
Konsultanti	20.3	33.3	12.5	15.4	20.3	21.2	19.2	15.3	16.7	27.5	18.2	29.4	23.1	26.7	13.3	19.2	19.6	19.4	15.4	19.5	30	0	18.8	23.3	20
Klijenti ili kupci iz javnog sektora	10.7	6.7	12.5	11.5	10.9	9.1	12.8	11.1	12.5	10	9.1	0	23.1	16.7	6.7	11.5	6.5	6.5	5.1	15.6	10	33.3	18.8	2.3	12
Univerziteti ili druge akademske institucije	6.2	20	0	3.8	5.5	10.1 C	1.3	5.6	8.3	2.5	9.1	5.9	15.4	3.3	6.7	11.5	6.5	9.7	0	6.5	10	0	6.3	4.7	6
Inostrane organizacije javnog sektora	5.1	0	37.5 A E	3.8	3.9	6.1	3.8	0	4.2	10	18.2	5.9	7.7	3.3	6.7	3.8	6.5	9.7	5.1	3.9	3.3	0	6.3	4.7	6
Privatni-javni istraživački instituti	4.5	13.3	0	7.7	3.1	6.1	2.6	5.6	8.3	2.5	0	0	7.7	0	8.9	11.5	2.2	6.5	5.1	1.3	10	0	0	7	4
Vlada	3.4	0	0	3.8	3.9	5.1	1.3	2.8	4.2	2.5	9.1	0	7.7	5	2.2	0	4.3	3.2	0	2.6	10	0	6.3	2.3	3

Koliko vam je vremena bilo potrebno, ili očekujete da će biti potrebno, da povratite investiciju u inovaciju?

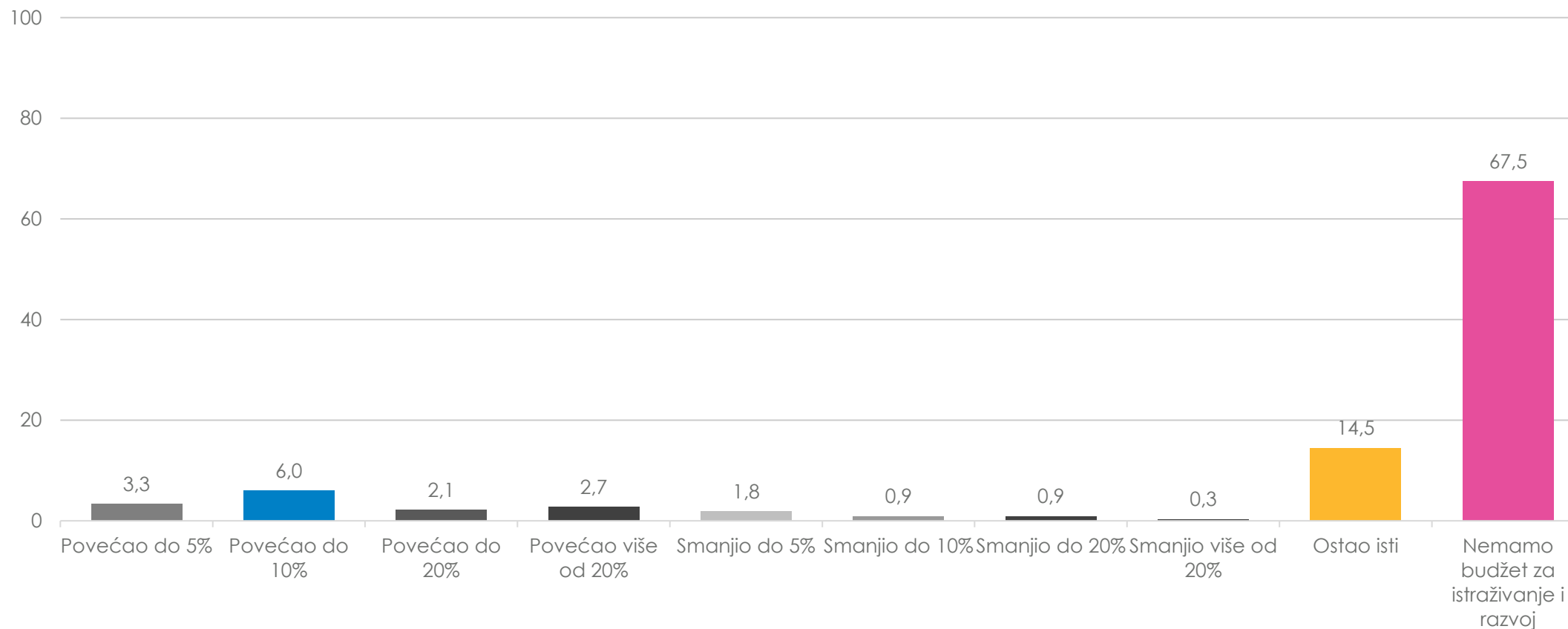
2/3 privrednika smatra da je u periodu **do godinu dana** potrebno da se povrate investicije u inovaciju, što bi značilo da se pozitivni rezultati relativno brzo vide i osete (ovo naročito naglašavaju mlade firme i preduzetnici). Interesantno je da je značajnom broju velikih firmi potrebno i do 5 godina da bi finansijski povratile investiciju nakon ulaganja u inovacije, što je očekivano budući da veće firme preduzimaju veće investicije, koje zahtevaju i dugoročnije planiranje.

Koliko vam je vremena bilo potrebno, ili očekujete da će biti potrebno, da povratite investiciju u inovaciju?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Do tri meseca	15.7	11.1	5.9	7.8	18.6	7.6	22.9 B	21	7.5	12.5	25	6.7	5.9	17.8	14.9	10.6	16.7	11.3	23.3	14.2	13.8	50 A E	12	16.1	14.8
6 meseci	18.4	18.5	23.5	25.5	16.5	16.6	20	20.4	15	19.4	6.3	10	29.4	18.7	20.2	10.6	20.2	11.3	24.7	20.3	12.1	0	4	23	20.1
Godinu dana	33.4	37	41.2	21.6	35	42 C	25.7	33.1	32.5	31.9	31.3	50	17.6	32.7	33	40.4	31	28.3	28.8	37.8	32.8	30	44	28.7	34.9
Godinu i po dana	6.9	7.4	17.6	7.8	5.9	7	6.9	5.7	7.5	8.3	6.3	3.3	17.6	7.5	5.3	12.8	4.8	13.2	4.1	6.8	5.2	10	8	8	5.3
Dve godine	9.6	7.4	5.9	13.7	9.3	11.5	8	4.5	25 A B	11.1	6.3	6.7	23.5 B	11.2	7.4	4.3	13.1	15.1	5.5	8.8	12.1	0	16	10.3	9
Tri godine	10.2	0	5.9	15.7	10.5	8.3	12	10.2	5	12.5	18.8	10	5.9	6.5	13.8	12.8	9.5	13.2	8.2	9.5	12.1	10	12	9.2	10.1
Pet godina	4.2	18.5 A E	0	5.9	2.5	6.4	2.3	3.2	2.5	4.2	6.3	13.3	0	3.7	4.3	6.4	3.6	7.5	5.5	0.7	8.6 D	0	4	2.3	4.2
10 godina	0.9	0	0	2	0.8	0.6	1.1	0.6	5 A	0	0	0	0	0.9	1.1	0	1.2	0	0	1.4	1.7	0	0	2.3	0.5
Ne očekuje se povrat	0.6	0	0	0	0.8	0	1.1	1.3	0	0	0	0	0	0.9	0	2.1	0	0	0	0.7	1.7	0	0	0	1.1

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

U čak 2/3 firmi **ne postoji budžet za istraživanje i razvoj** (ovde prednjače mikro firme).

Od onih koji imaju budžet za istraživanje i razvoj, u najvećem broju firmi je **budžet ostao isti kao i u prethodne tri godine** (naročito se ističu velike firme). Iako je relativno mali broj firmi u kojima se budžet povećao tokom ovog vremena, ipak je veći broj firmi u kojima je budžet povećan nego onih u kojima je smanjen.

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

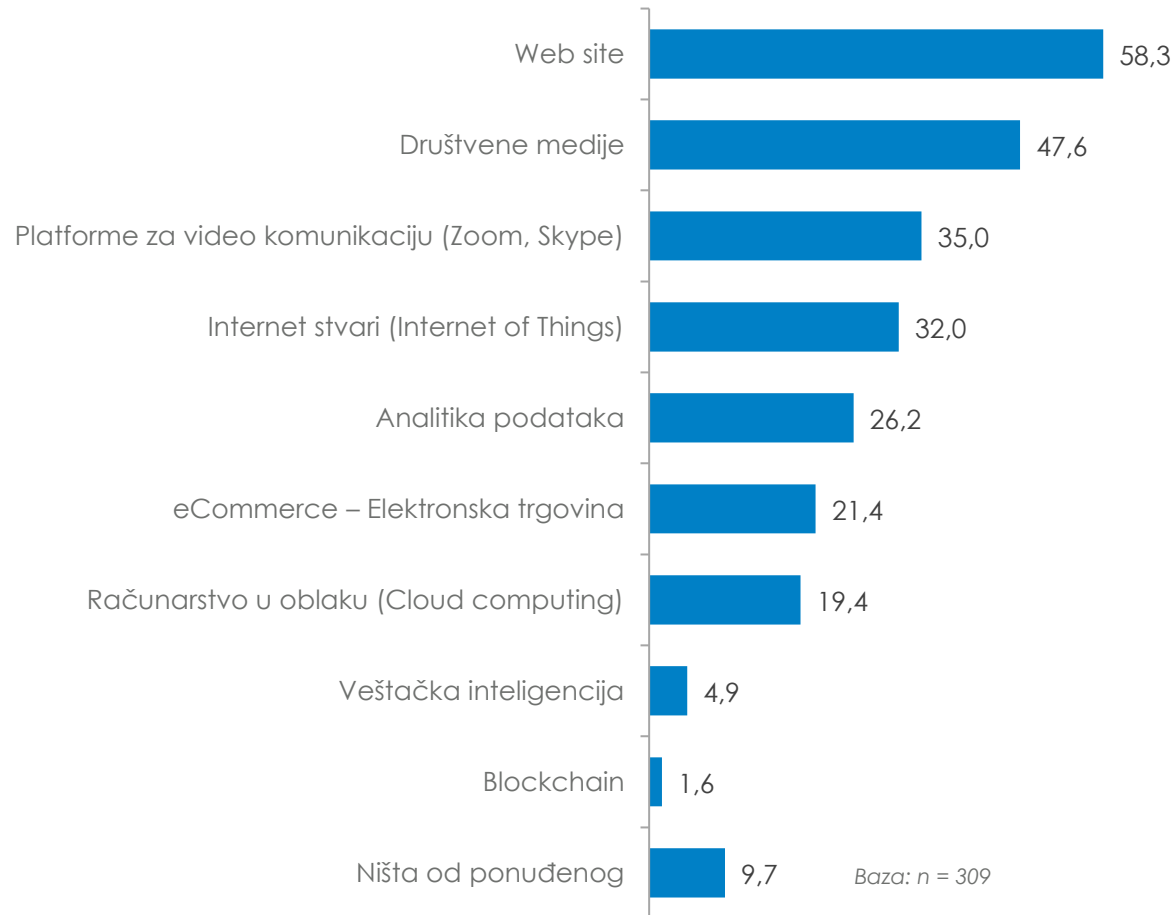

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi konifentni	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Sumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	332	27	17	51	237	157	175	157	40	72	16	30	17	107	94	47	84	53	73	148	58	10	25	87	189
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Povećao do 5%	3.3	3.7	5.9	2	3.4	1.9	4.6	3.8	5	2.8	0	0	5.9	2.8	2.1	0	7.1	3.8	5.5	1.4	5.2	0	0	2.3	4.8
Povećao do 10%	6.5	11.1	11.8	11.8	3.8	7.6	4.6	5.1	2.5	5.6	12.5	6.7	17.6	7.5	4.3	8.5	4.8	5.7	5.5	2.7	15.5	0	4	2.3	9
Povećao do 20%	2.1	11.1	0	0	1.7	4.5	0	0.6	0	4.2	0	3.3	11.8	1.9	2.1	2.1	2.4	5.7	0	2	1.7	0	0	0	2.1
Povećao više od 20%	2.7	3.7	0	2	3	1.9	3.4	2.5	0	4.2	12.5	0	0	2.8	2.1	4.3	2.4	1.9	4.1	2	3.4	0	8	4.6	1.1
Smanjio do 5%	1.8	0	0	2	2.1	2.5	1.1	2.5	2.5	0	0	3.3	0	3.7	2.1	0	0	1.9	0	2.7	1.7	0	4	3.4	1.1
Smanjio do 10%	0.9	0	0	3.9	0.4	1.9	0	0.6	0	1.4	0	3.3	0	0.9	1.1	0	1.2	0	0	1.4	1.7	0	0	0	1.1
Smanjio do 20%	0.9	0	0	0	1.3	1.3	0.6	0.6	5	0	0	0	0	0.9	1.1	2.1	0	1.9	0	0.7	1.7	0	0	0	1.6
Smanjio više od 20%	0.3	0	0	2	0	0.6	0	0	2.5	0	0	0	0	0.9	0	0	0	0	0	0.7	0	0	0	1.1	0
Ostao isti	14.5	48.1	17.6	19.6	9.3	19.7	9.7	9.6	20	19.4	6.3	20	23.5	17.8	17	10.6	9.5	22.6	16.4	12.8	8.6	10	12	9.2	16.4
Nemamo budžet za istraživanje i razvoj	67.5	22.2	64.7	56.9	75.1	58	76	74.5	62.5	62.5	68.8	63.3	41.2	60.7	68.1	72.3	72.6	56.6	68.5	73.6	60.3	90	72	77	63

DIGITALNA TRANSFORMACIJA

Koju od navedenih tehnologija ste upotrebljavali u digitalnoj transformaciji preduzeća?

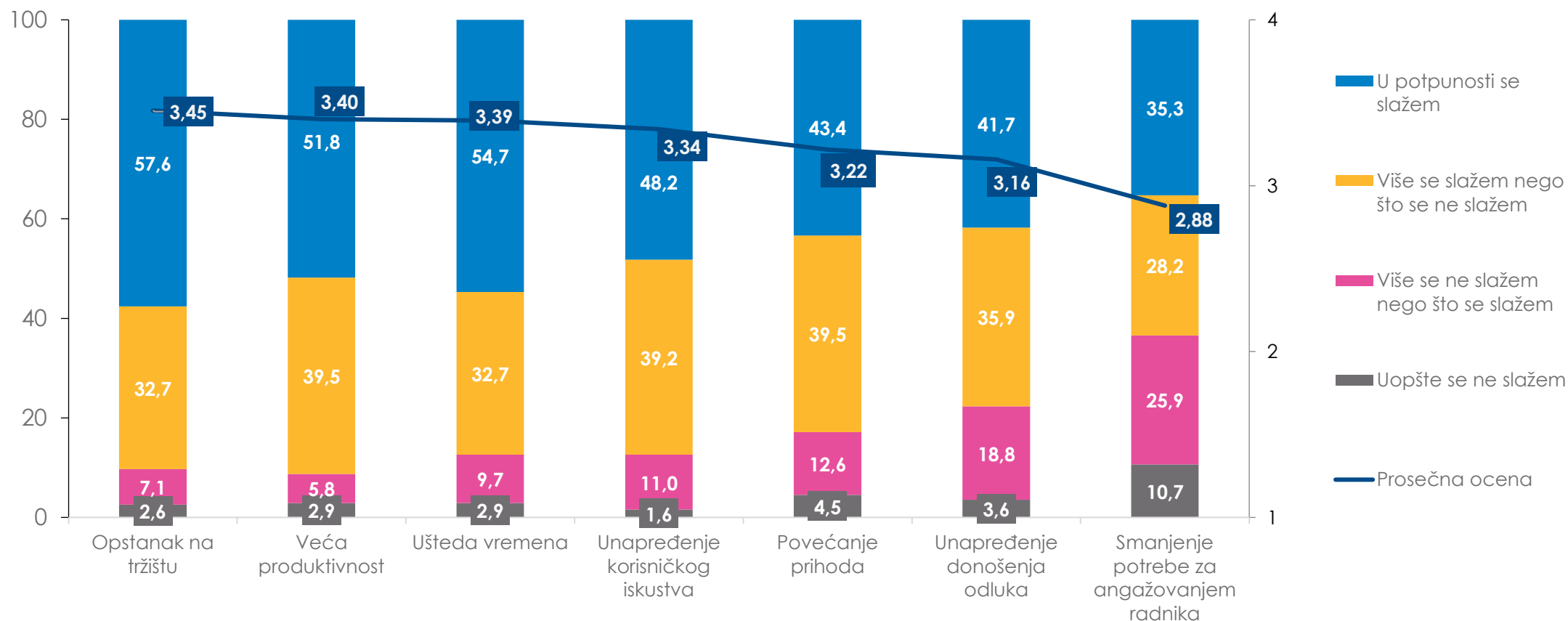
- Više od polovine preduzeća se tokom digitalne transformacije bavilo unapređenjem svog **web site-a**, naročito u Beogradu i firme koje su internacionalne. **Prisustvo na društvenim medijima** je u digitalnoj transformaciji omogućila skoro polovina preduzeća.
- Pristup **platformama za video komunikacije** bile su potrebne trećini firmi, gledano u celini, ali dve trećine velikih i internacionalnih firmi je trebalo da u svom poslovanju može da koristi ovakve platforme (pandemija je svakako pojačala i uticala na značaj ovih platformi).
- Interesantno je da je **elektronsku trgovinu (eCommerce)** navela petina ispitanih privrednika, a verovatno je da će se ovaj trend povećanja nastaviti u budućnosti.
- Takođe, oko 1/5 preduzeća navelo je da koristi Cloud computing, a s obzirom na rasprostranjenost upotrebe Google Drive-a, to može ukazivati i na određeno nerazumevanje termina.

Koju od navedenih tehnologija ste upotrebljavali u digitalnoj transformaciji preduzeća?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	309	26	18	40	225	163	146	123	51	72	16	30	17	118	86	30	75	46	69	146	48	13	26	75	177
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Web site	58.3	73.1	72.2	57.5	55.6	62.6	53.4	44.7	56.9	65.3	68.8	73.3	94.1 AB	70.3 AD	52.3	40.0	53.3	65.2	58.0	54.1	64.6	61.5	76.9	52.0	57.1
Društvene medije	47.6	46.2	38.9	45.0	48.9	46.0	49.3	46.3	45.1	45.8	43.8	50.0	70.6	49.2	45.3	46.7	48.0	52.2	46.4	43.8	56.3	69.2	50.0	45.3	46.3
Platforme za video komunikaciju (Zoom, Skype)	35.0	69.2 ADE	38.9	32.5	31.1	45.4 C	23.3	18.7	33.3	38.9	37.5	66.7 AB	82.4 ABCD	36.4	33.7	26.7	37.3	47.8	31.9	27.4	50.0 D	30.8	38.5	26.7	35.0
Internet stvari (Internet of Things)	32.0	38.5	22.2	30.0	32.4	35.6	28.1	27.6	25.5	36.1	43.8	36.7	47.1	35.6	30.2	33.3	28.0	28.3	33.3	29.5	41.7	23.1	34.6	36.0	29.4
Analitika podataka	26.2	34.6	11.1	25.0	26.7	30.1	21.9	16.3	27.5	31.9	43.8	30.0	47.1	25.4	32.6	23.3	21.3	30.4	17.4	26.0	35.4	7.7	26.9	26.7	25.4
eCommerce – Elektronska trgovina	21.4	26.9	16.7	15.0	22.2	19.6	23.3	15.4	25.5	18.1	31.3	30.0	41.2	20.3	23.3	20.0	21.3	23.9	26.1	18.5	20.8	30.8	23.1	17.3	22.6
Računarstvo u oblaku (Cloud computing)	19.4	30.8	22.2	15.0	18.7	24.5 C	13.7	12.2	21.6	18.1	31.3	23.3	52.9 AB	26.3	17.4	10.0	14.7	17.4	17.4	20.5	20.8	7.7	38.5	16.0	17.5
Veštačka inteligencija	4.9	15.4	5.6	2.5	4.0	6.7	2.7	1.6	2.0	5.6	12.5	13.3	11.8	7.6	3.5	3.3	2.7	2.2	2.9	3.4	14.6	0.0	3.8	6.7	3.4
Blockchain	1.6	7.7	0.0	2.5	0.9	1.2	2.1	0.0	0.0	4.2	6.3	3.3	0.0	2.5	0.0	3.3	1.3	4.3	1.4	0.0	4.2	0.0	0.0	0.0	2.3
Ništa od ponuđenog	9.7	3.8	16.7	7.5	10.2	9.2	10.3	16.3	3.9	8.3	6.3	3.3	0.0	5.9	11.6	10.0	13.3	2.2	11.6	11.6	8.3	15.4	3.8	12.0	9.6

Šta smatrate da je svrha digitalne transformacije u vašem preduzeću?

Najveću prosečnu ocenu ima opstanak na tržištu kao svrha digitalne transformacije. Više od polovine preduzeća (57.6%) se u potpunosti se slaže da je digitalna transformacija danas **uslov za opstanak na tržištu**. Najmanju prosečnu ocenu ima **smanjenje potrebe za angažovanjem radnika**, a sa tim kao svrhom digitalne transformacije se u potpunosti slaže nešto više od trećine preduzeća (35.3%). Kao i u slučaju inovacija, opstanak na tržištu je izuzetno značajna svrha i za digitalne transformacije. Ipak, svrha povećanja prihoda se više vezuje za inovacije, za koje je to glavni razlog sprovođenja, nego za digitalne transformacije.

Velika preduzeća, u odnosu na ostala po veličini, naročito naglašavaju poboljšanje produktivnosti uz digitalizaciju, zatim unapređenje iskustva - kako korisničkog, tako i u donošenju odluka.

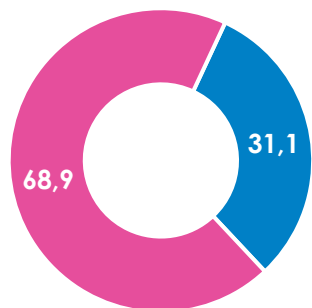
Šta smatrate da je svrha digitalne transformacije u vašem preduzeću?

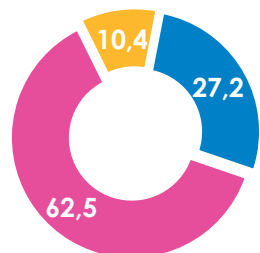
U tabeli su proseci (skala 1-4)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi koniteniti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	309	26	18	40	225	163	146	123	51	72	16	30	17	118	86	30	75	46	69	146	48	13	26	75	177
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Opstanak na tržištu	3.45	3.77	3.22	3.48	3.43	3.45	3.45	3.42	3.29	3.5	3.75	3.37	3.82	3.52	3.48	3.4	3.35	3.35	3.58	3.48	3.29	3.62	3.62	3.37	3.45
Veća produktivnost	3.4	3.77 C	3.11	3.5	3.36	3.4	3.4	3.39	3.24	3.35	3.69	3.6	3.59	3.41	3.38	3.37	3.43	3.46	3.39	3.42	3.29	3.38	3.35	3.29	3.44
Ušteda vremena	3.39	3.54	3.22	3.48	3.37	3.43	3.35	3.29	3.35	3.43	3.63	3.47	3.71	3.39	3.37	3.3	3.45	3.35	3.39	3.47	3.19	3.69	3.23	3.32	3.43
Unapređenje korisničkog iskustva	3.34	3.77 A C D E	3.17	3.28	3.32	3.39	3.29	3.29	3.1	3.35	3.69	3.53	3.71	3.32	3.33	3.27	3.41	3.35	3.36	3.31	3.4	3.38	3.42	3.27	3.33
Povećanje prihoda	3.22	3.38	3.11	3.38	3.18	3.21	3.23	3.22	3.04	3.19	3.5	3.23	3.53	3.24	3.24	3.13	3.19	3.2	3.35	3.22	3.04	3.31	3.12	3.29	3.2
Unapređenje donošenja odluka	3.16	3.65 A E	3.06	3.2	3.1	3.22	3.09	3.07	2.9	3.21	3.38	3.33	3.82 A B C	3.07	3.16	3.27	3.25	3.22	3.14	3.16	3.1	3.38	3.12	3.15	3.13
Smanjenje potrebe za angažovanjem radnika	2.88	3.31	2.67	3.25	2.78	2.9	2.86	2.79	2.84	2.89	3.25	3.07	2.94	2.85	2.87	3.27	2.79	2.8	3.04	2.86	2.79	3	3	2.81	2.89

Da li ste se u procesu digitalne transformacije susretali sa nekim preprekama? Da li Vaše preduzeće ima digitalnu strategiju?

■ Da
■ Ne

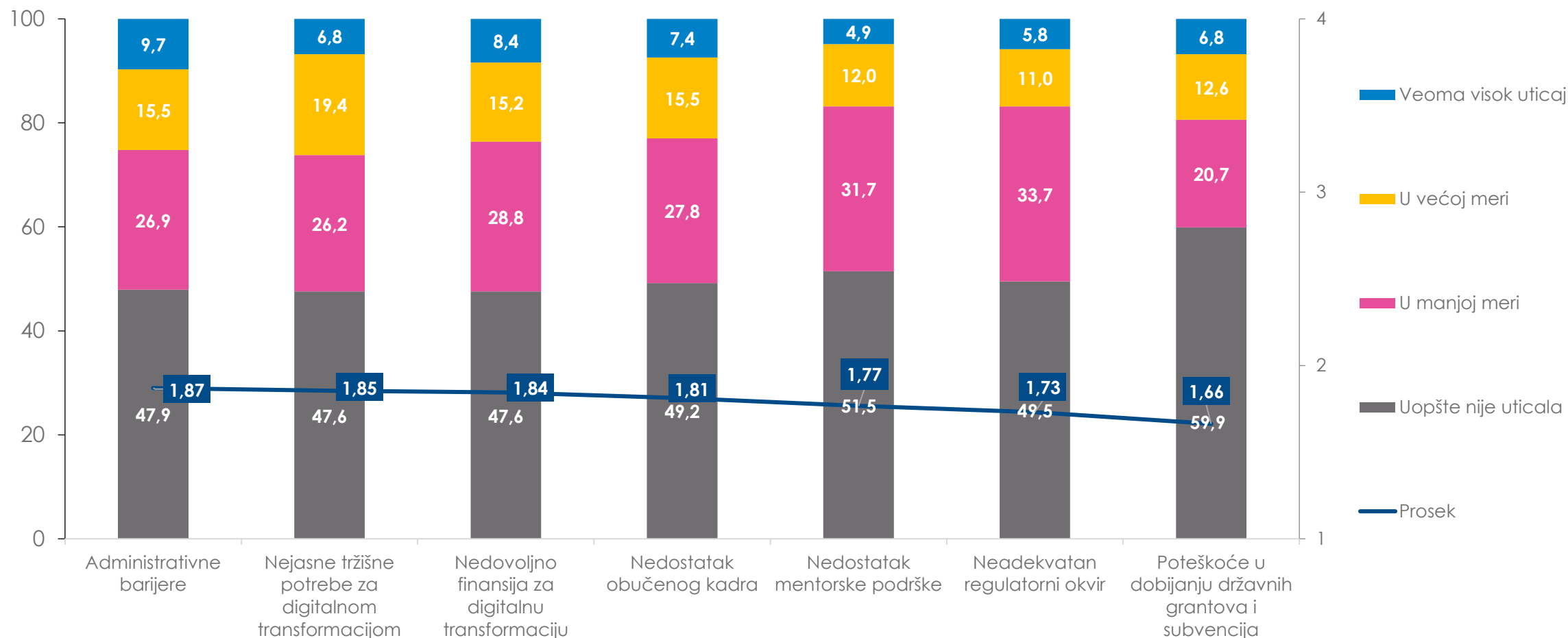
■ Da
■ Ne
■ Drugo/ne znam

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme					
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.		
n =	309	26	18	40	225	163	146	123	51	72	16	30	17	118	86	30	75	46	69	146	48	13	26	75	177		
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)		
Da li ste se u procesu digitalne transformacije susretali sa nekim preprekama																											
Da	31.1	53.8	33.3	25	29.3	33.1	28.8	29.3	25.5	31.9	50	20	58.8	27.1	38.4	43.3	24	32.6	29	31.5	31.3	30.8	30.8	38.7	26.6		
Da li vaše preduzeće ima digitalnu strategiju?																											
Da	27.2	50 D	11.1	10	28.9	33.1 C	20.5	14.6	37.3 B	38.9 B	12.5	30	47.1 B	31.4	26.7	20	24	23.9	17.4	28.1	41.7 C	38.5	38.5	24	24.9		
Ne	62.5 B	30.8	66.7	85 A B E	61.8 B	56.4	69.2	74.8 A C	49	54.2	75	60	41.2	58.5	64	66.7	65.3	65.2	71	63	45.8	61.5	50	69.3	63.3		
Drugo/ne znam	10.4	19.2	22.2	5	9.3	10.4	10.3	10.6	13.7	6.9	12.5	10	11.8	10.2	9.3	13.3	10.7	10.9	11.6	8.9	12.5	0	11.5	6.7	11.9		

Skoro trećina firmi se u procesu digitalne transformacije **susrela sa preprekama**. Uzroci za prepreke mogu biti različiti, ali sigurno je da bi ih bilo manje da preduzeća imaju digitalnu strategiju, što većinom nije slučaj, prema navodima samih privrednika.

Inače, mala preduzeća imaju značajno manje nego velika, razvijenu digitalnu strategiju, kao i ona koja posluju na lokalnom nivou.

Koliko su navedene barijere uticale na digitalne transformacije Vašeg preduzeća?

Najveći broj firmi – ¼ njih se nije susretala sa značajnim **administrativnim barijerama** kod digitalne transformacije. Slede razlozi koji se odnose na nejasne tržišne potrebe za digitalnom transformacijom i nedovoljne finansijske mogućnosti za ovu vrstu transformacije.

Pri kraju liste barijera je i nepostojanje adekvatnog regulatornog okvira. Minimum 1/5 preduzeća očekuje od države novačnu podršku u vidu grantova i subvencija, a ima poteškoće u dobijanju istih.

Koliko su navedene barijere uticale na digitalne transformacije Vašeg preduzeća?

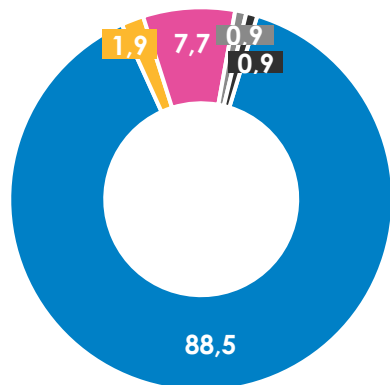
U tabeli su proseci (skala 1-4)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	309	26	18	40	225	163	146	123	51	72	16	30	17	118	86	30	75	46	69	146	48	13	26	75	177
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Administrativne barijere	1.87	2.31 D	2.22	1.55	1.85	1.85	1.9	1.77	2	1.97	1.94	1.83	1.76	1.93	1.9	2.07	1.67	1.83	1.77	1.91	1.94	1.85	1.77	2	1.82
Nejasne tržišne potrebe za digitalnom transformacijom	1.85	2.04	1.89	1.65	1.87	1.82	1.9	1.83	1.9	1.78	2.06	1.67	2.35	1.84	1.92	2	1.75	1.87	1.72	1.89	1.92	1.77	1.69	2	1.82
Nedovoljno finansija za digitalnu transformaciju	1.84	1.81	2.06	1.6	1.88	1.76	1.94	1.94	1.78	1.83	1.81	1.63	1.76	1.81	1.88	2.2	1.72	1.74	1.84	1.89	1.81	1.77	1.85	1.93	1.82
Nedostatak obučenog kadra	1.81	1.88	1.89	2	1.76	1.83	1.79	1.72	1.82	1.89	1.94	1.67	2.24	1.8	1.83	2.2	1.67	2.04	1.68	1.8	1.81	1.38	1.73	1.89	1.79
Nedostatak mentorske podrške	1.77	1.77	1.83	1.43	1.82	1.65	1.9	1.77	1.65	1.94	1.75	1.53	1.76	1.69	1.71	1.8	1.93	1.72	1.67	1.72	2.1	1.62	1.5	2.25 E	1.62
Neadekvatan regulatorni okvir	1.73	2.15	1.78	1.58	1.71	1.72	1.74	1.67	1.78	1.75	2	1.7	1.76	1.69	1.84	1.9	1.6	1.7	1.62	1.73	1.92	1.62	1.46	1.91	1.68
Poteškoće u dobijanju državnih grantova i subvencija	1.66	1.96	1.89	1.48	1.64	1.6	1.73	1.65	1.73	1.67	1.81	1.4	1.88	1.63	1.66	2.2 A B E	1.51	1.63	1.67	1.73	1.5	1.92	1.46	1.91	1.58

PODRŠKA INOVIRANJU I DIGITALNOJ TRANSFORMACIJI

Na koji način primarno finansirate svoju inovaciju/digitalnu transformaciju, šta je GLAVNI izvor finansiranja inovacija?

- Sopstvena sredstva
- Pozajmice članova porodice i prijatelja
- Krediti komercijalnih banaka
- Lizing
- Drugo

Značajno, skoro devet od deset preduzeća (koja su inovatori ili transformatori) primarno **sopstvenim sredstvima** finansira inovacije i digitalnu transformaciju, a naročito mikro preduzeća.

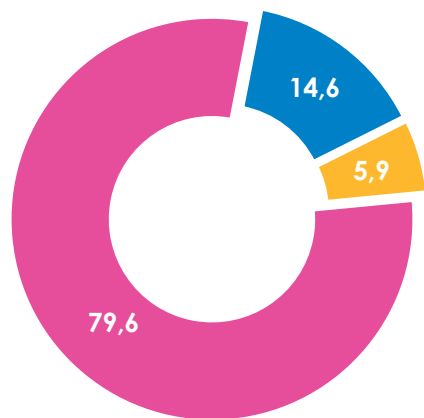
Na drugom mestu su krediti komercijalnih banaka koje koristi 8% preduzeća, i to naročito velikih (21%).

Lizing koriste velika preduzeća, dok za razliku od njih, mala i mikro preduzeća koriste privatne izvore finansiranja (pozajmice porodice i prijatelja).

Baza: n = 426

	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	426	29	22	60	315	201	225	198	66	90	20	34	18	150	118	54	104	68	98	195	65	16	30	116	242
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Sopstvena sredstva	88.5	72.4	86.4	83.3	91.1 A B	88.1	88.9	88.4	92.4	91.1	90	76.5	83.3	88.7	89	87	88.5	91.2	91.8	87.7	83.1	100	93.3	89.7	86.8
Kreditni komercijalnih banaka	7.7	20.7 E	9.1	10	6	9	6.7	8.1	3	8.9	5	14.7	5.6	8	9.3	5.6	6.7	7.4	6.1	9.2	6.2	0	6.7	6	8.7
Pozajmice članova porodice i prijatelja	1.9	0	0	5	1.6	0.5	3.1	2.5	1.5	0	5	0	5.6	0.7	0.8	5.6	2.9	0	1	2.1	4.6	0	0	4.3	1.2
Lizing	0.9 E	6.9 A E	0	1.7	0.3	1.5	0.4	0	1.5	0	0	5.9 A	5.6	1.3	0.8	0	1	0	1	0	4.6 A	0	0	0	1.7
Drugo	0.9	0	4.5	0	1	1	0.9	1	1.5	0	0	2.9	0	1.3	0	1.9	1	1.5	0	1	1.5	0	0	0	1.7

Da li ste u procesu inoviranja/digitalne transformacije aplicirali za neki program podrške? (npr. bespovratna sredstva, kreditiranje, mentorska podrška i sl.)

- Da, aplicirao sam i dobio podršku
- Da, aplicirao sam, ali nisam dobio podršku
- Ne, nisam aplicirao za programe podrške

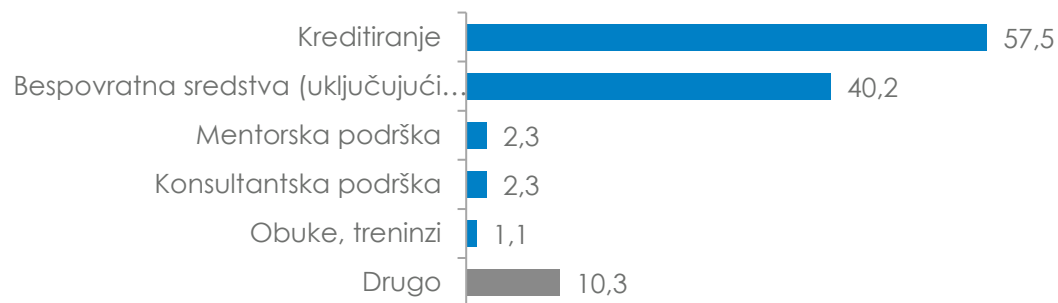
Baza: n = 426

80% njih nije apliciralo za program podrške u procesu inoviranja/ digitalizacije.

15% preduzeća je apliciralo i dobilo podršku, a to su značajno više velika preduzeća u odnosu na mikro preduzeća. Ima i 6% onih koji su aplicirali, ali nisu dobili podršku. Dakle, veći je broj preduzeća koji su dobili nego koji nisu dobili podršku.

	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
	426	29	22	60	315	201	225	198	66	90	20	34	18	150	118	54	104	68	98	195	65	16	30	116	242
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da, aplicirao sam i dobio podršku	14.6 E	31 E	18.2	20	11.7	17.9	11.6	12.6	15.2	14.4	10	23.5	22.2	14.7	15.3	13	14.4	22.1	9.2	14.4	15.4	6.3	10	10.3	17.4
Da, aplicirao sam, ali nisam dobio podršku	5.9	0	4.5	6.7	6.3	3.5	8	7.1	7.6	4.4	10	0	0	5.3	7.6	7.4	3.8	7.4	7.1	5.1	4.6	6.3	6.7	10.3	4.1
Ne, nisam aplicirao za programe podrške	79.6	69	77.3	73.3	81.9	78.6	80.4	80.3	77.3	81.1	80	76.5	77.8	80	77.1	79.6	81.7	70.6	83.7	80.5	80	87.5	83.3	79.3	78.5

Koji tip podrške ste koristili?

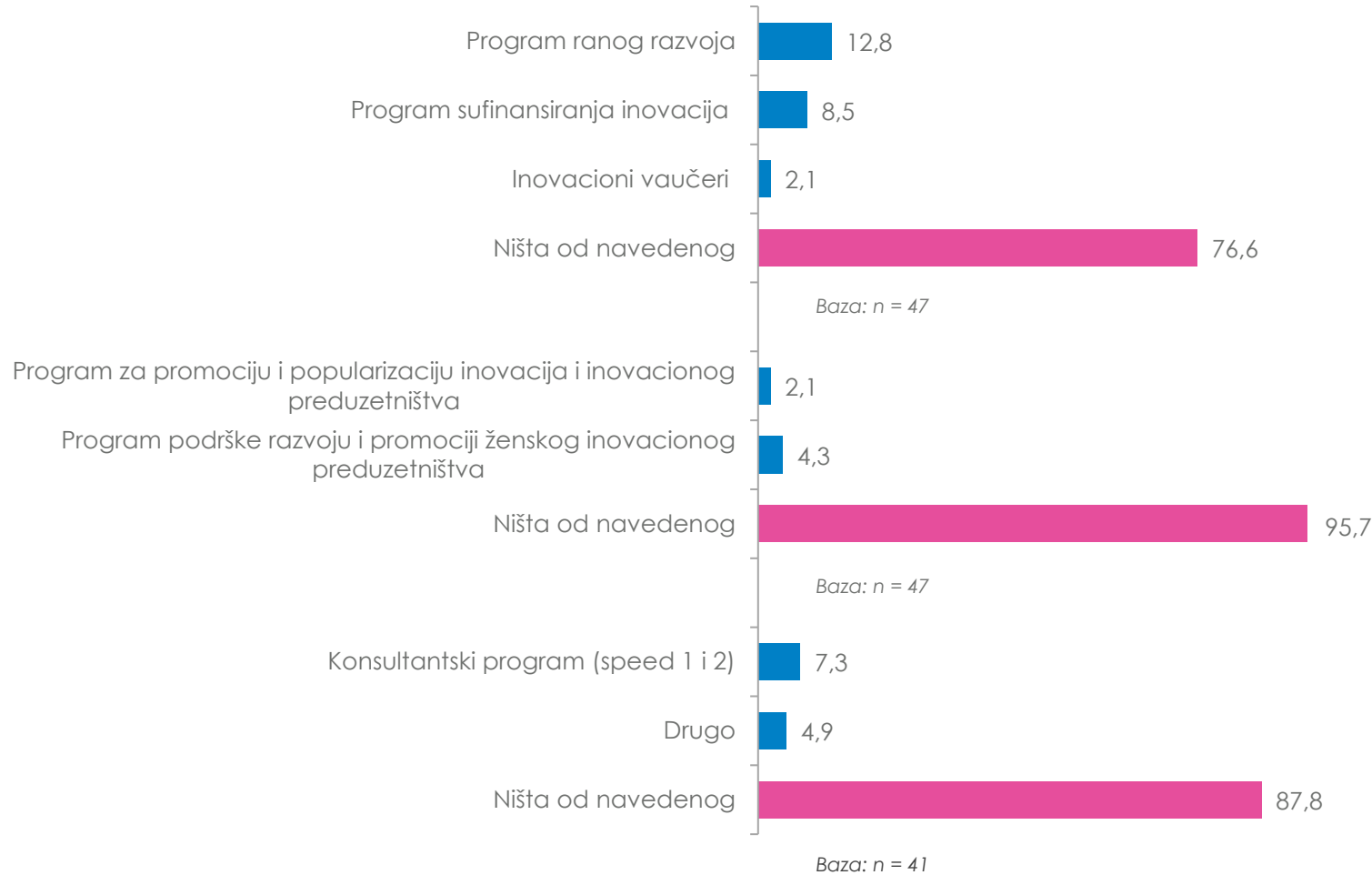

- Od onih koji su aplicirali za podršku (bilo da su dobili podršku ili ne), više od polovine je koristilo kreditiranje, ali značajan broj njih (40%) je koristilo bespovratna sredstva/ sufinansiranje.

Baza: n = 87

	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	87	9	5	16	57	43	44	39	15	17	4	8	4	30	27	11	19	20	16	38	13	2	5	24	52
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Kreditiranje	57.5	66.7	80	56.3	54.4	67.4	47.7	53.8	60	58.8	50	75	50	53.3	59.3	54.5	63.2	65	43.8	65.8	38.5	0	60	50	61.5
Bespovratna sredstva (uključujući sufinansiranje)	40.2	33.3	20	43.8	42.1	37.2	43.2	38.5	40	47.1	75	12.5	50	26.7	44.4	54.5	47.4	55	62.5	28.9	23.1	50	60	41.7	36.5
Konsultantska podrška	2.3	0	0	0	3.5	2.3	2.3	2.6	6.7	0	0	0	0	3.3	0	9.1	0	0	0	2.6	7.7	0	0	0	3.8
Mentorska podrška	2.3	0	20	0	1.8	2.3	2.3	2.6	6.7	0	0	0	0	3.3	3.7	0	0	0	0	2.6	7.7	50 A E	0	0	1.9
Obuke, treninzi	1.1	0	0	0	1.8	0	2.3	2.6	0	0	0	0	0	3.3	0	0	0	0	0	2.6	0	0	0	4.2	0
Drugo	10.3	22.2	0	6.3	10.5	7	13.6	10.3	13.3	0	0	25	25	16.7	7.4	0	10.5	0	6.3	7.9	38.5 A	0	0	8.3	13.5

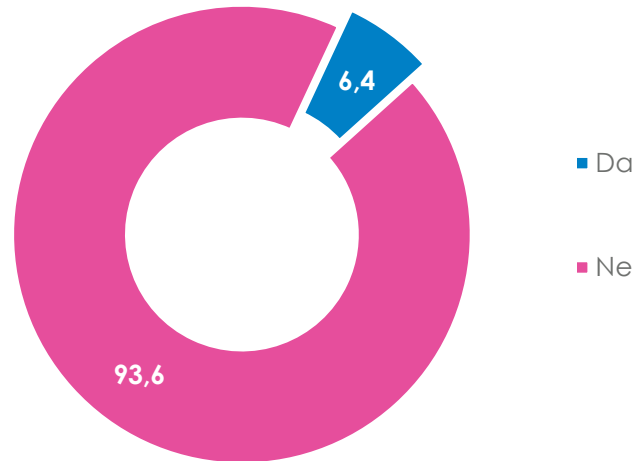
Da li ste koristili neki od navedenih programa?

- Među kompanijama koje su aplicirale za neki program podrške (bilo da su dobili ili da nisu dobili podršku), najviše su korišćeni programi Fonda za inovacionu delatnost, "Program ranog razvoja", "Program sufinansiranja inovacija", mada i dalje oko $\frac{3}{4}$ nije koristilo ove programe.
- Sledeći od korišćenih programa je program Centra za digitalnu transformaciju, "Konsultantski program".
- Najmanje su korišćeni programi Ministra bez portfelja zaduženog za inovacije, "Program za promociju i popularizaciju inovacija i inovacionog preduzetništva" i program koji je rodno određen "Program podrške razvoju i promociji ženskog inovacionog preduzetništva".

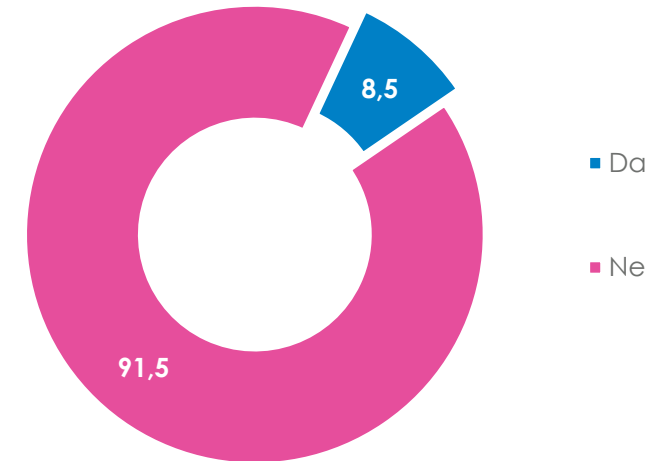
Da li ste koristili neki od navedenih programa?

Donatorski projekti

Evropski PROGRES
Fond Ane i Vlade Divac
USAID
Evropska zajednica Help

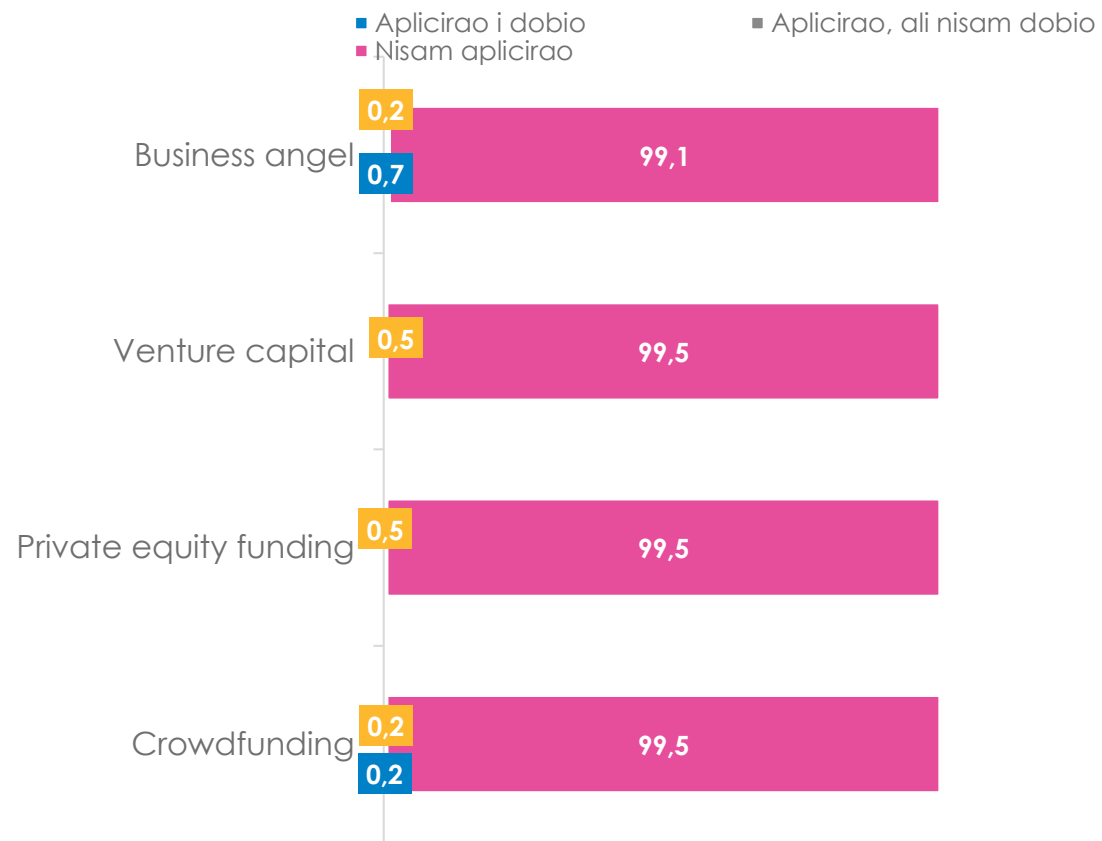
Projekti lokalnih samouprava

IPARD
Pomoć države ugostiteljstvu
Pomoć preduzeticama
Sredstva za podsticaj izvoza robe

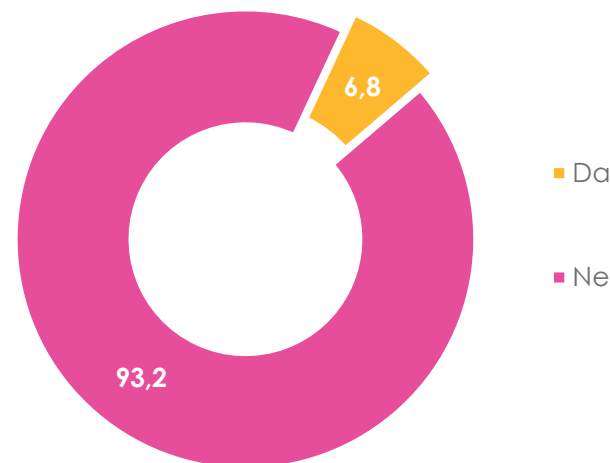
Više od 90% preduzeća nije koristilo programe donatorske zajednice, a isto važi i za programe podrške lokalnih samouprava.

Da li ste pokušali/aplicirali ili koristili neke od alternativnih izvora finansiranja?

Isto tako, ni alternativni izvori finansiranja nisu zaživeli među preduzećima, budući da je manje od 1% preduzeća apliciralo ili koristilo za bilo koji od navedenih alternativnih izvora finansiranja (Business angel, Venture capital, Private equity funding ili Crowdfunding).

Da li ste u procesu inoviranja/digitalne transformacije aplicirali za neki vid poreskih olakšica?

Baza: n = 426

	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi konifentfi	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	426	29	22	60	315	201	225	198	66	90	20	34	18	150	118	54	104	68	98	195	65	16	30	116	242
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	6.8	3.4	0	8.3	7.3	6.5	7.1	7.1	3	7.8	15	8.8	0	6	9.3	3.7	6.7	8.8	6.1	6.7	6.2	0	3.3	10.3	6.6

Takođe, ni oslanjanje na državne poreske olakšice nije zaživelo, budući da je manje od 7% privrednika apliciralo za neki vid poreske olakšice.

Koju ste poresku olakšicu koristili?

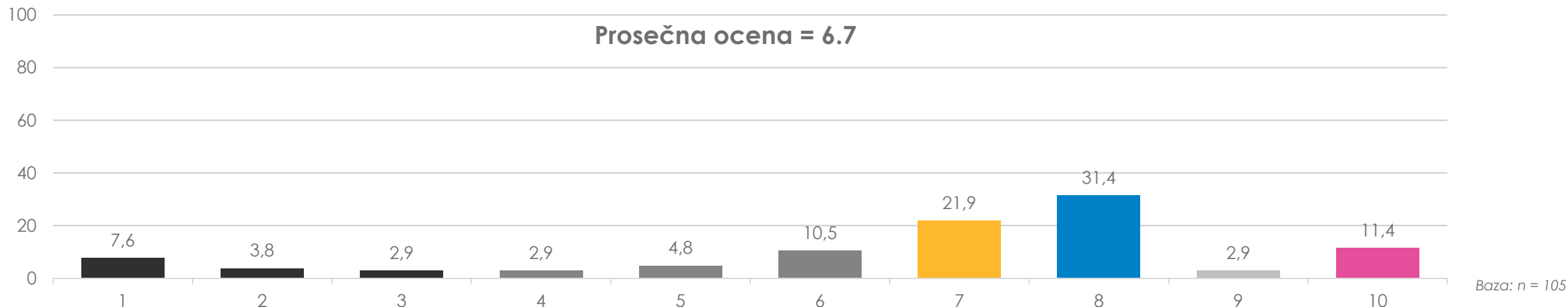

Najčešće korišćene poreske olakšice od strane privrednika su: do 70% oslobađanja od poreza i doprinosa za novo zapošljavanje, kao i 70% umanjnja osnovice poreza i doprinosa za zapošljavanje mladih povratnika, kao i poreska olakšica Step up in basis.

U kojoj meri smatrate da vam je podrška bila od pomoći da se inovirate/digitalno transformišete?

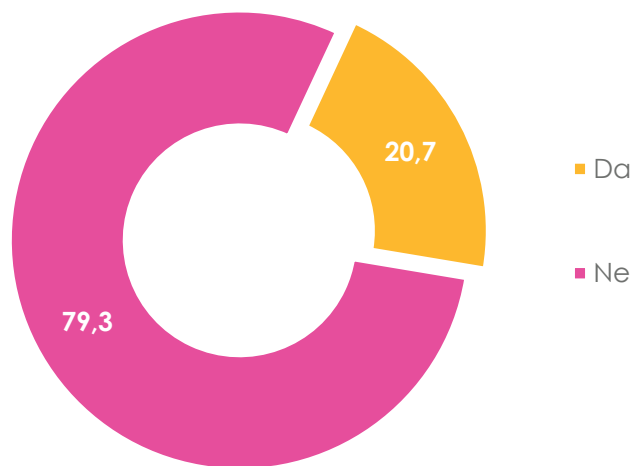
Koristite skalu 1-10, gde ocena 1 znači da uopšte nije bila od koristi, a ocena 10 da vam je izuzetno koristila.

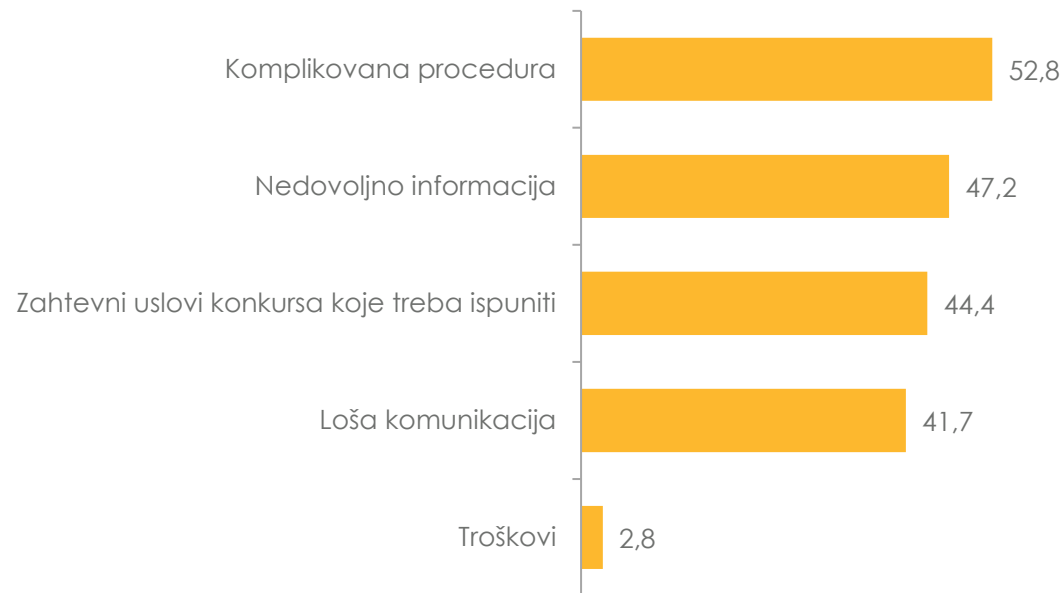
	Veličina preduzeća				Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	105	9	5	19	72	52	53	47	15	24	6	9	4	36	34	13	22	23	20	46	16	2	5	31	63
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
U kojoj meri smatrate da vam je podrška bila od pomoći da se inovirate/digitalno transformišete?	6.7	6.9	7	6.1	6.8	6.9	6.4	6.6	7.3	6.4	6.7	6.3	8	6.6	6.8	7.5	6.1	7	6.3	6.5	7	6	7.2	5.9	7.1

S obzirom da je prosečna ocena koju privrednici (koji su koristili neki program podrške/poresku olakšicu) daju podršci oko 7, kao i činjenicu da oko 78% privrednika daje ocenu od 6 do 10, može se reći da je privrednicima podrška bila od pomoći da se inoviraju/digitalno transformišu.

Da li ste se prilikom procesa apliciranja i korišćenja podrške susreli sa nekim poteškoćama? Da li nam možete navesti koje su to barijere?

Baza: n = 87

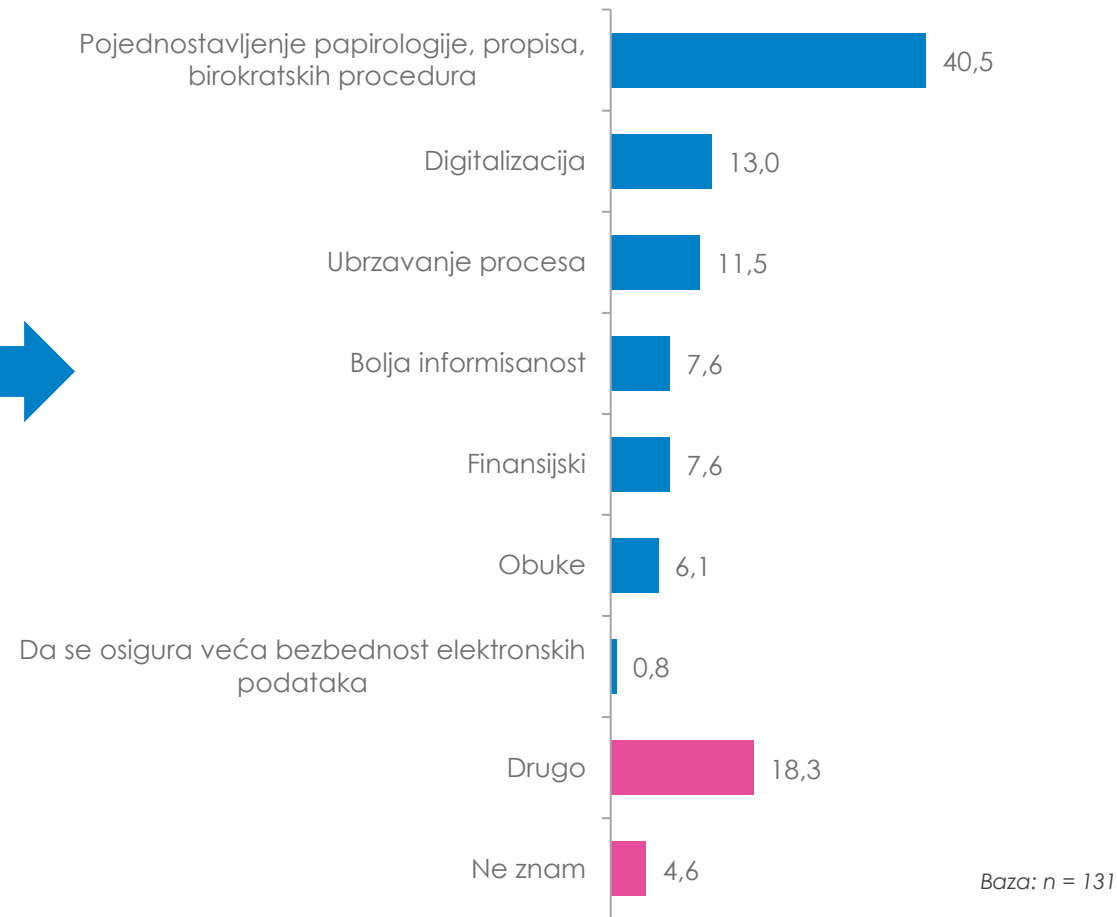
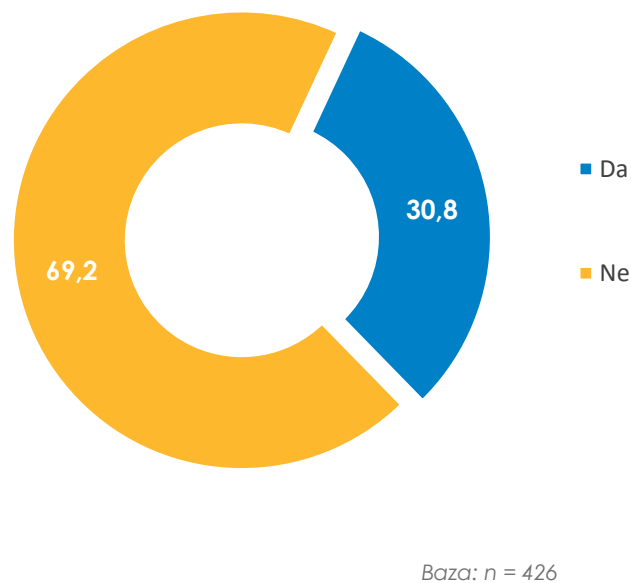

Baza: n = 36

Mada većina preduzeća tokom apliciranja i korišćenja podrške nije doživelo nikakve teškoće, oko 1/5 preduzeća se jeste susrelo sa određenim teškoćama.

Postoji više različitih barijera, koje su prilično jednako prisutne u tom procesu. Ipak, **komplikovanost procedura** je najizraženija barijera, a za njom su i **zahtevni uslovi konkursa**, kao i barijere koje se tiču komunikacije sa pružaocima podrške: loša komunikacija uopšte i nedovoljna informisanost.

Da li je i na koji način država mogla da unapredi administrativne procedure u procesu inovacija i/ili digitalne transformacije? Koje konkretne procedure i na koji način?

Većina tj. oko 70% preduzeća ne smatra **da bi država mogla da unapredi administrativne procedure** u procesu inovacija i/ili digitalne transformacije.

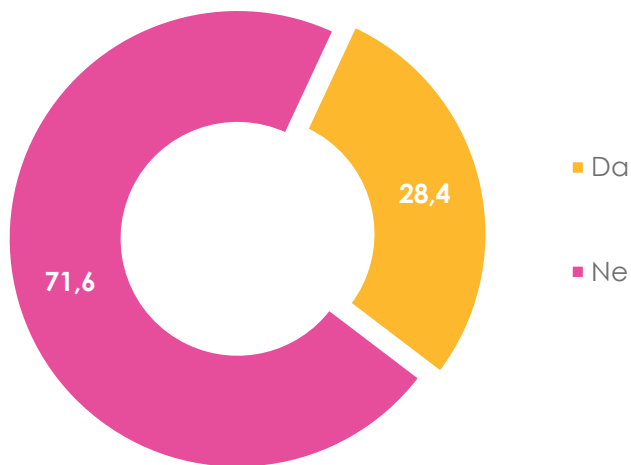
Trećina onih koji vide prostor za unapređenje procedura, kao rešenje vide njihovo pojednostavljenje (40%) i digitalizaciju (13%).

Da li je i na koji način država mogla da unapredi administrativne procedure u procesu inovacija i/ili digitalne transformacije? Koje konkretne procedure i na koji način?

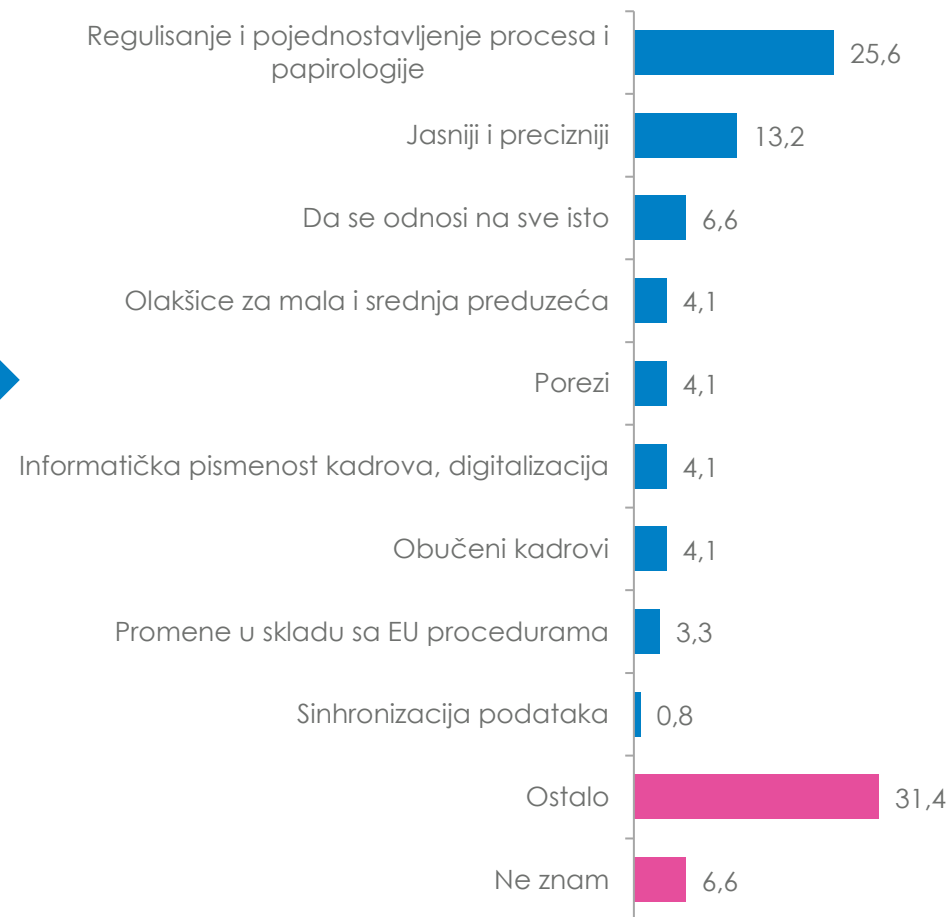

	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	426	29	22	60	315	201	225	198	66	90	20	34	18	150	118	54	104	68	98	195	65	16	30	116	242
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	30.8	31	18.2	28.3	32.1	27.4	33.8	33.8	21.2	35.6	35	20.6	22.2	27.3	32.2	29.6	34.6	22.1	29.6	31.8	38.5	25	16.7	32.8	33.1
Ne	69.2	69	81.8	71.7	67.9	72.6	66.2	66.2	78.8	64.4	65	79.4	77.8	72.7	67.8	70.4	65.4	77.9	70.4	68.2	61.5	75	83.3	67.2	66.9
n =	131	9	4	17	101	55	76	67	14	32	7	7	4	41	38	16	36	15	29	62	25	4	5	38	80
Pojednostavljenje papirologije, propisa, birokratskih procedura	40.5	55.6	75	29.4	39.6	45.5	36.8	35.8	42.9	50	42.9	57.1	0	41.5	42.1	37.5	38.9	40	44.8	32.3	56	25	40	31.6	43.8
Digitalizacija	13	0	0	11.8	14.9	9.1	15.8	14.9	7.1	12.5	14.3	0	25	7.3	18.4	6.3	16.7	0	20.7	9.7	20	0	0	18.4	11.3
Ubrzavanje procesa	11.5	0	25	5.9	12.9	10.9	11.8	11.9	0	21.9	0	0	0	17.1	13.2	12.5	2.8	13.3	17.2	11.3	4	0	0	23.7 A E	6.3
Bolja informisanost	7.6	11.1	0	17.6	5.9	9.1	6.6	3	21.4	3.1	28.6	0	50 A B D	7.3	10.5	12.5	2.8	20	6.9	8.1	0	0	20	5.3	7.5
Finansijski	7.6	11.1	0	5.9	7.9	7.3	7.9	7.5	14.3	6.3	0	0	25	7.3	7.9	0	11.1	0	6.9	8.1	12	25	20	10.5	5
Obuke	6.1	11.1	25	5.9	5	7.3	5.3	6	0	3.1	0	28.6	25	12.2	0	6.3	5.6	6.7	6.9	6.5	4	25	20	2.6	5
Da se osigura veća bezbednost elektronskih podataka	0.8	0	0	0	1	0	1.3	0	0	3.1	0	0	0	2.4	0	0	0	0	0	1.6	0	0	20 A	0	0
Drugo	18.3	22.2	0	29.4	16.8	20	17.1	22.4	14.3	15.6	14.3	14.3	0	19.5	15.8	12.5	22.2	20	6.9	27.4	8	25	0	18.4	20
Ne znam	4.6	0	0	0	5.9	0	7.9	7.5	0	0	0	14.3	0	0	5.3	12.5	5.6	6.7	3.4	4.8	4	0	0	2.6	6.3

A da li je i na koji način može da unapredi regulativu, odnosno propise? Šta je tu moglo da se konkretno popravi?

Baza: n = 426

Baza: n = 121

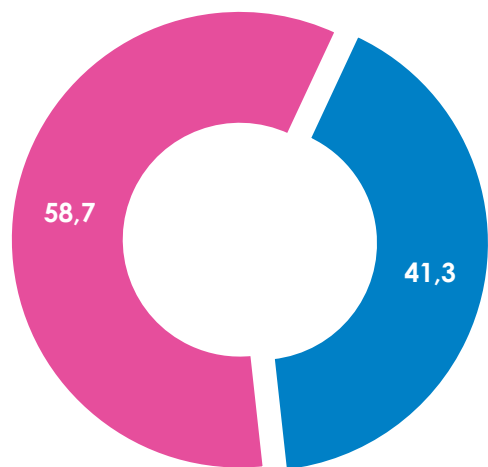
U skladu i sa očekivanjima u vezi sa procedurama, većina preduzeća (oko 70%) takođe ne očekuje od države da može da unapredi ni same propise. Oni koji veruju da država može da unapredi propise (30%), nema jasno razumevanje šta bi konkretno trebalo izmeniti. Najčešće navode opšte preporuke kao što su regulisanje i pojednostavljenje procesa i papirologije, dok deo ispitanika (oko 13%) očekuje i da propisi budu jasniji i precizniji.

A da li je i na koji način može da unapredi regulativu, odnosno propise? Šta je tu moglo da se konkretno popravi?

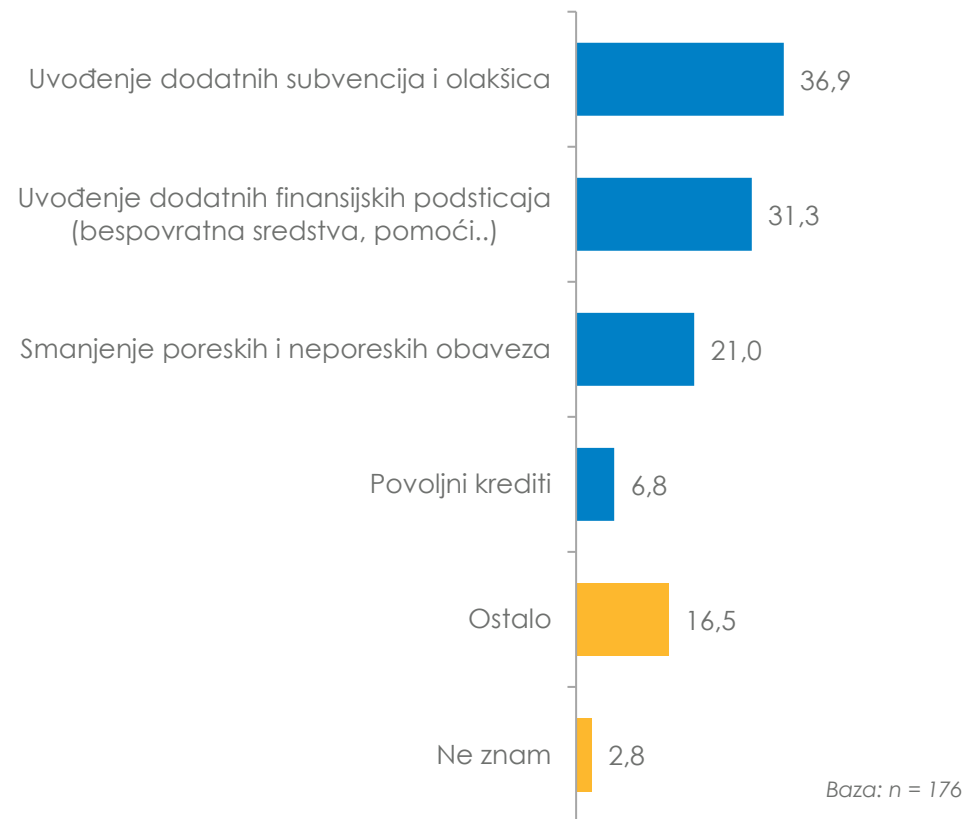
	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	426	29	22	60	315	201	225	198	66	90	20	34	18	150	118	54	104	68	98	195	65	16	30	116	242
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	28.4	44.8	27.3	21.7	28.3	25.9	30.7	27.8	24.2	31.1	40	26.5	27.8	27.3	28.8	24.1	31.7	30.9	20.4	25.6	46.2 A C D	25	26.7	22.4	31
Ne	71.6	55.2	72.7	78.3	71.7	74.1	69.3	72.2	75.8	68.9	60	73.5	72.2	72.7	71.2	75.9	68.3	69.1	79.6 E	74.4 E	53.8	75	73.3	77.6	69
n =	121	13	6	13	89	52	69	55	16	28	8	9	5	41	34	13	33	21	20	50	30	4	8	26	75
Regulisanje i pojednostavljenje procesa i papirologije	25.6	23.1	33.3	30.8	24.7	26.9	24.6	23.6	37.5	25	12.5	33.3	20	24.4	17.6	38.5	30.3	23.8	20	22	36.7	25	12.5	15.4	32
Jasniji i precizniji	13.2 E	46.2 A E	66.7 A E	7.7	5.6	17.3	10.1	12.7	0	10.7	12.5	44.4	20	26.8 A	8.8	0	6.1	14.3	20	4	23.3	0	25	7.7	13.3
Da se odnosi na sve isto	6.6	15.4	0	0	6.7	3.8	8.7	10.9	0	3.6	12.5	0	0	4.9	5.9	7.7	9.1	0	15	6	6.7	0	0	11.5	6.7
Olakšice za mala i srednja preduzeća	4.1	0	0	7.7	4.5	3.8	4.3	5.5	6.3	3.6	0	0	0	2.4	8.8	0	3	4.8	0	8	0	0	0	11.5	2.7
Porezi	4.1	7.7	0	7.7	3.4	5.8	2.9	3.6	6.3	0	12.5	0	20	7.3	5.9	0	0	4.8	10	2	3.3	25	0	0	4
Informatička pismenost kadrova, digitalizacija	4.1	0	0	0	5.6	3.8	4.3	5.5	0	3.6	12.5	0	0	2.4	2.9	7.7	6.1	0	5	6	3.3	50 A E	0	7.7	1.3
Obučeni kadrovi	4.1	15.4	0	0	3.4	7.7	1.4	1.8	6.3	3.6	0	11.1	20	4.9	5.9	0	3	4.8	0	4	6.7	0	0	3.8	2.7
Promene u skladu sa EU procedurama	3.3	0	0	0	4.5	3.8	2.9	1.8	0	7.1	12.5	0	0	2.4	8.8	0	0	0	5	4	3.3	0	0	0	4
Sinhronizacija podataka	0.8	0	0	0	1.1	0	1.4	0	0	3.6	0	0	0	2.4	0	0	0	0	0	2	0	0	12.5 A	0	0
Ostalo	31.4	15.4	0	38.5	34.8	28.8	33.3	30.9	43.8	35.7	25	11.1	20	26.8	35.3	38.5	30.3	38.1	15	40	23.3	25	50	42.3	26.7
Ne znam	6.6	0	0	7.7	7.9	3.8	8.7	7.3	0	7.1	12.5	11.1	0	2.4	2.9	7.7	15.2	9.5	15	6	0	0	0	0	10.7

A kada su u pitanju troškovi u procesu inovacija i/ili digitalne transformacije? Da li tu država može nešto da uradi?

Baza: n = 426

■ Da
■ Ne

Baza: n = 176

Kao i u slučaju prethodnih nalaza o očekivanjima preduzeća od države u procesu inoviranja/ dig. transformacija, ponovo veći broj građana smatra da država ne može ništa da uradi po pitanju troškova u tom procesu. Za razliku od pitanja o administrativnim procedurama i propisima, po pitanju troškova su preduzeća ipak nešto više podeljena, tako da nezanimljiv procenat preduzeća (oko 40%) smatra da država može da uradi više po pitanju troškova.

Oni koji smatraju da država može nešto da uradi, pod tim podrazumevaju pre svega uvođenje dodatnih **subvencija i olakšica i drugih finansijskih podsticaja**, te smanjenje **poreskih i neporeskih obaveza**. **Povoljni krediti** su kao i bespovratna sredstva takođe važni malom broju preduzeća.

A da li je i na koji način može da unapredi regulativu, odnosno propise? Šta je tu moglo da se konkretno popravi?

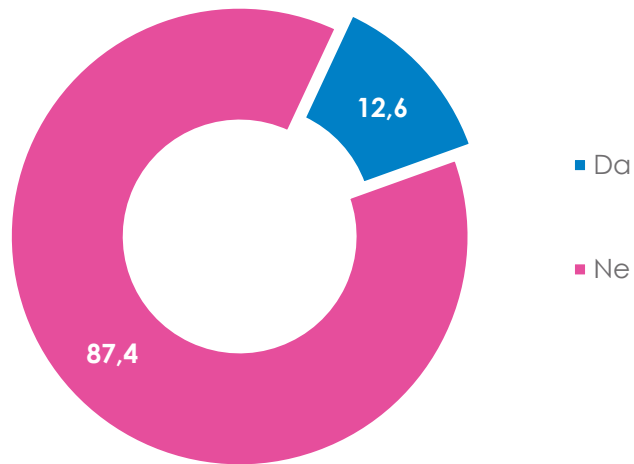

	Veličina preduzeća					Privredno društvo Preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Proizvodnja	Trgovina	Usluga	Drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	426	29	22	60	315	201	225	198	66	90	20	34	18	150	118	54	104	68	98	195	65	16	30	116	242
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	41.3	48.3	45.5	38.3	41	37.8	44.4	44.9	31.8	37.8	40	41.2	55.6	36.7	44.9	33.3	48.1	38.2	37.8	41	50.8	62.5	46.7	36.2	42.6
Ne	58.7	51.7	54.5	61.7	59	62.2	55.6	55.1	68.2	62.2	60	58.8	44.4	63.3	55.1	66.7	51.9	61.8	62.2	59	49.2	37.5	53.3	63.8	57.4
n =	176	14	10	23	129	76	100	89	21	34	8	14	10	55	53	18	50	26	37	80	33	10	14	42	103
Subvencije	36.9	35.7	10.0	43.5	38.0	40.8	34.0	28.1	28.6	58.8 B	62.5	42.9	30.0	32.7	47.2	22.2	36.0	34.6	40.5	36.3	36.4	50.0	42.9	31.0	36.9
Bespovratna sredstva	31.3	35.7	40.0	26.1	31.0	28.9	33.0	36.0	38.1	23.5	12.5	21.4	30.0	30.9	32.1	33.3	30.0	38.5	35.1	31.3	21.2	40.0	28.6	23.8	33.0
Smanjenje poreza, такси	21.0	21.4	40.0	17.4	20.2	15.8	25.0	24.7	9.5	17.6	0.0	28.6	30.0	34.5 A	17.0	16.7	12.0	0.0	27.0	21.3	30.3	20.0	35.7	33.3	15.5
Povoljni krediti	6.8	0.0	20.0	4.3	7.0	6.6	7.0	10.1	4.8	2.9	0.0	0.0	10.0	3.6	3.8	5.6	14.0	0.0	8.1	5.0	15.2	0.0	0.0	7.1	8.7
Ostalo	16.5	14.3	10.0	26.1	15.5	17.1	16.0	13.5	23.8	17.6	25.0	14.3	20.0	16.4	17.0	38.9 E	8.0	38.5 A	10.8	15.0	9.1	10.0	7.1	19.0	16.5
Ne znam	2.8	0.0	0.0	0.0	3.9	1.3	4.0	5.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.8	3.8	0.0	4.0	0.0	5.4	3.8	0.0	10.0	0.0	2.4	2.9

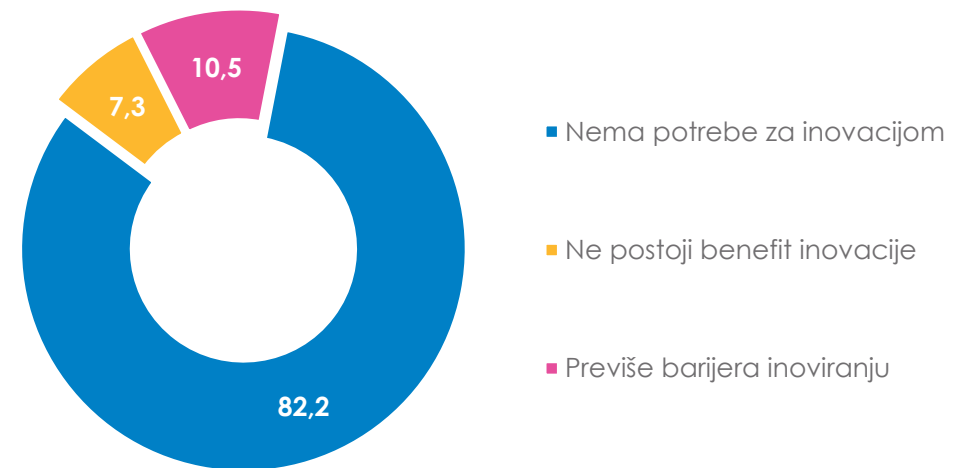
NEINOVATIVNA PREDUZEĆA

Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije? Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sproveli inovativne aktivnosti?

Baza: n = 501

Baza: n = 438

Od kompanija koje ne sprovode inovacije, samo manji deo preduzeća tj. svako deseto preduzeće je odustalo od planirane/otpočete inovacije u prethodnih 5 godina.

Glavni razlog zbog čega oko 80% preduzeća ne sprovodi inovacije jesta taj da **ne vide potrebu za tim**. Manje od 10% preduzeća kao razlog navodi da **ne vidi benefite** i oko 10% preduzeća smatra da postoji **previše barijera** tome.

Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije? Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sproveli inovativne aktivnosti?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	501	3	13	48	437	163	338	318	78	75	12	14	4	152	139	91	119	55	165	244	37	35	28	149	263
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)

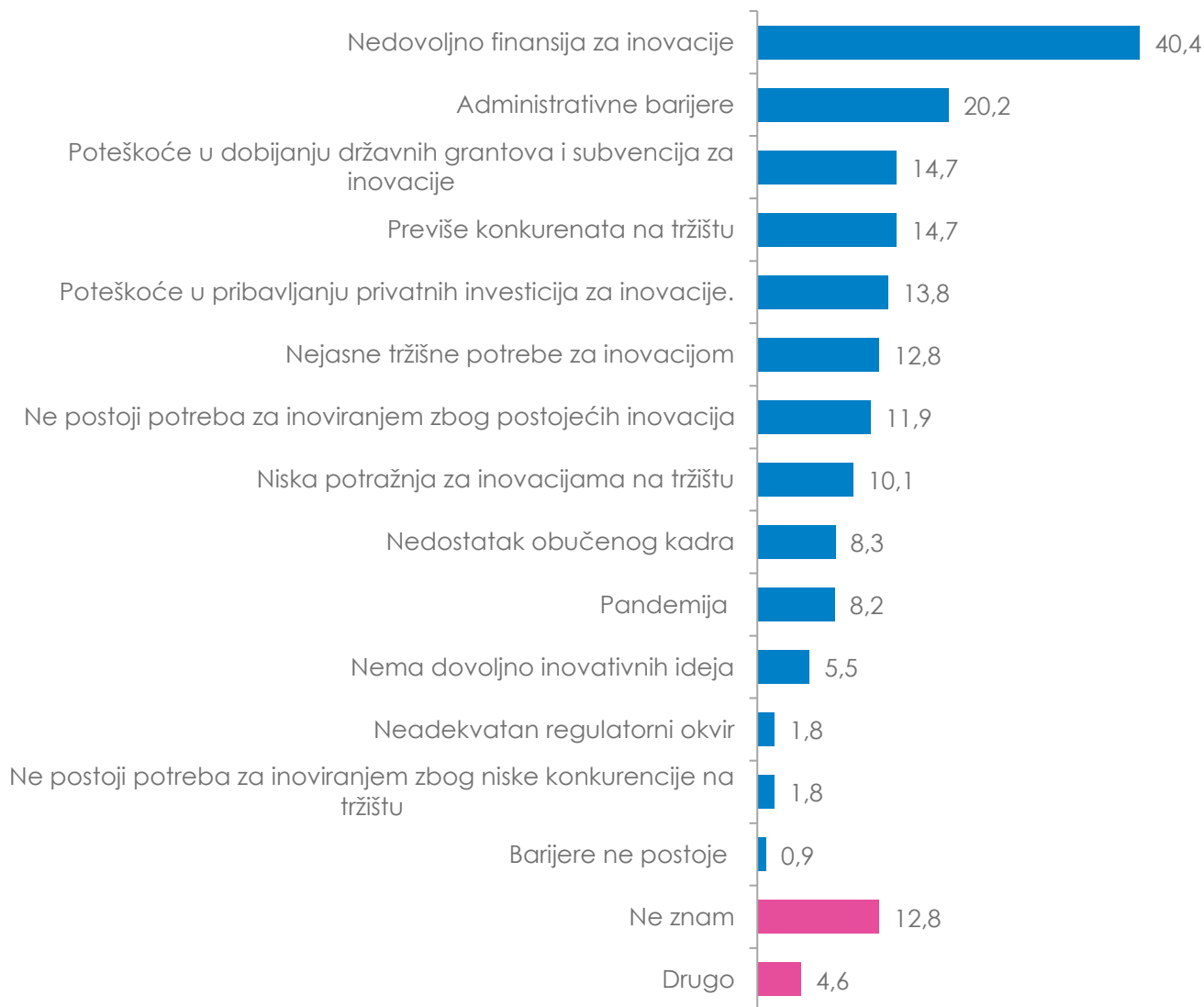
Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije?

Da	12.6	0	23.1	20.8	11.4	14.7	11.5	11.9	12.8	10.7	16.7	35.7	0	14.5	9.4	15.4	11.8	14.5	10.3	13.5	13.5	20	25	12.1	11
----	------	---	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	---	------	-----	------	------	------	------	------	------	----	----	------	----

Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sproveli inovativne aktivnosti?

n =	438	3	10	38	387	139	299	280	68	67	10	9	4	130	126	77	105	47	148	211	32	28	21	131	234
Nema potrebe za inovacijom	82.2	100	90	84.2	81.7	84.9	80.9	81.8	80.9	83.6	80	88.9	100	78.5	84.1	83.1	83.8	83	83.8	82.5	71.9	71.4	85.7	82.4	83.3
Ne postoji benefit inovacije	7.3	0	0	10.5	7.2	5.8	8	7.5	13.2	1.5	10	0	0	9.2	6.3	6.5	6.7	6.4	4.1	8.5	15.6	7.1	14.3	7.6	6.4
Previše barijera inoviranju	10.5	0	10	5.3	11.1	9.4	11	10.7	5.9	14.9	10	11.1	0	12.3	9.5	10.4	9.5	10.6	12.2	9	12.5	21.4	0	9.9	10.3

Koje od navedenih barijera su najviše uticale na nedostatak inovacija u Vašem preduzeću? Izaberite do 3 barijere koje su imale najveći uticaj

Ključni razlog zašto u preduzećima (koja su odustala od sprovođenja inovacija u poslednjih 5 godina ili nisu sprovodila inovacije zbog previše barijera inoviranju) izostaju inovacije jeste **nedovoljno finansija**, ali istovremeno nisu zanemarljive ni druge barijere: **administrativne**, **teškoće** sa dobijanjem državnih grantova/inovacija ili sa pribavljanjem privatnih investicija, kao i previše konkurenata na tržištu.

Baza: n = 109

Preduzeća koja nisu inovirala, a koja su u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije ili ih nisu sprovodili zbog previše barijera

Koje od navedenih barijera su najviše uticale na nedostatak inovacija u Vašem preduzeću? Izaberite do 3 barijere koje su imale najveći uticaj

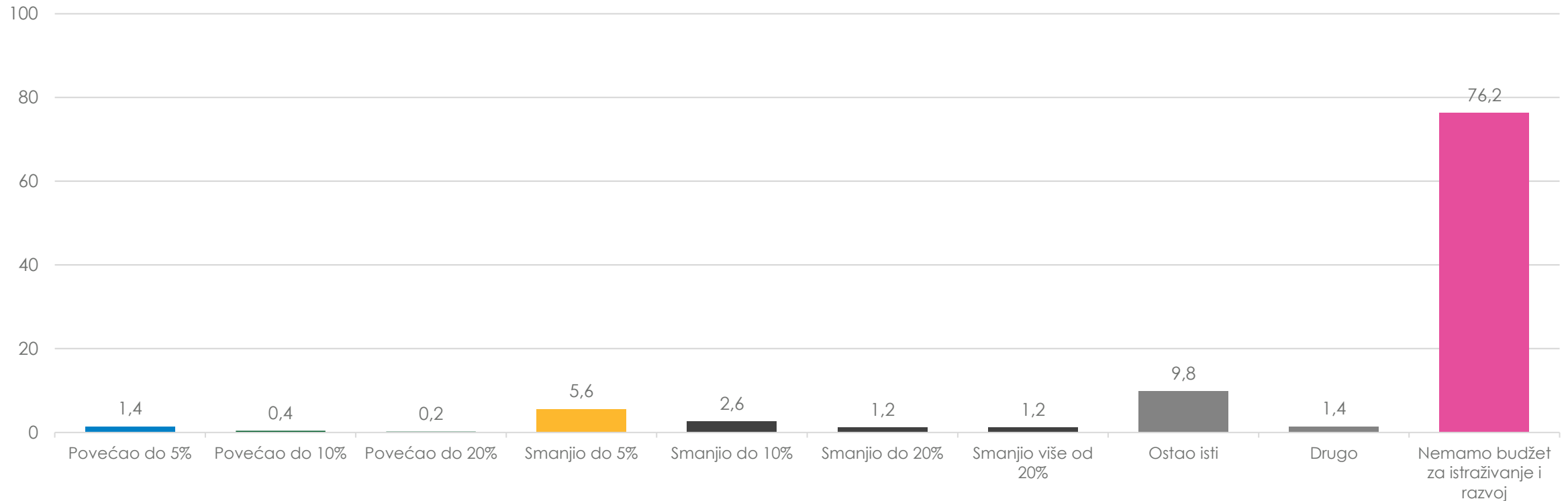
	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	109	0	4	12	93	37	72	68	14	18	3	6	0	38	25	22	24	13	35	52	9	13	7	31	53
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Nedovoljno finansija za inovacije	40.4	0	25	50	39.8	32.4	44.4	41.2	28.6	44.4	33.3	50	0	36.8	52	27.3	45.8	69.2	48.6	28.8	33.3	30.8	28.6	54.8	34
Administrativne barijere	20.2 E	0	25	58.3 A E	15.1	21.6	19.4	13.2	42.9	22.2	33.3	33.3	0	18.4	16	18.2	29.2	7.7	11.4	26.9	33.3	23.1	28.6	19.4	18.9
Previše konkurenata na tržištu	14.7	0	0	8.3	16.1	10.8	16.7	16.2	28.6	5.6	0	0	0	10.5	20	18.2	12.5	0	20	15.4	11.1	7.7	14.3	12.9	13.2
Poteškoće u dobijanju državnih grantova i subvencija za inovacije	14.7	0	25	33.3	11.8	18.9	12.5	8.8	0	44.4 A B	33.3	16.7	0	15.8	20	18.2	4.2	30.8	14.3	11.5	11.1	15.4	14.3	25.8	9.4
Poteškoće u pribavljanju privatnih investicija za inovacije.	13.8	0	25	25	11.8	24.3	8.3	7.4	0	38.9 A B	66.7	16.7	0	10.5	12	18.2	16.7	38.5 D	14.3	5.8	22.2	7.7	28.6	9.7	15.1
Nejasne tržišne potrebe za inovacijom	12.8	0	0	8.3	14	8.1	15.3	7.4	42.9 A B	16.7	0	0	0	15.8	4	13.6	16.7	7.7	11.4	17.3	0	15.4	0	6.5	15.1
Ne postoji potreba za inoviranjem zbog postojećih inovacija	11.9	0	25	16.7	10.8	10.8	12.5	16.2	0	5.6	0	16.7	0	13.2	8	27.3	0	7.7	14.3	13.5	0	15.4	0	12.9	11.3
Niska potražnja za inovacijama na tržištu	10.1	0	0	0	11.8	8.1	11.1	5.9	21.4	11.1	33.3	16.7	0	18.4	4	4.5	8.3	7.7	5.7	13.5	11.1	0	28.6	12.9	9.4

Koje od navedenih barijera su najviše uticale na nedostatak inovacija u Vašem preduzeću? Izaberite do 3 barijere koje su imale najveći uticaj (nastavak)

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	109	0	4	12	93	37	72	68	14	18	3	6	0	38	25	22	24	13	35	52	9	13	7	31	53
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Okolnosti usled Covid pandemije	8.3	0	0	0	9.7	8.1	8.3	10.3	7.1	5.6	0	0	0	10.5	0	9.1	12.5	0	0	13.5	22.2	15.4	0	6.5	9.4
Nedostatak obučenog kadra	8.3	0	0	16.7	7.5	5.4	9.7	11.8	7.1	0	0	0	0	10.5	8	9.1	4.2	15.4	2.9	9.6	11.1	7.7	0	3.2	13.2
Nema dovoljno inovativnih ideja	5.5	0	0	16.7	4.3	5.4	5.6	5.9	7.1	0	0	16.7	0	5.3	0	9.1	8.3	0	2.9	7.7	11.1	7.7	0	6.5	5.7
Ne postoji potreba za inoviranjem zbog niske konkurencije na tržištu	1.8	0	0	0	2.2	2.7	1.4	1.5	0	5.6	0	0	0	2.6	0	4.5	0	0	5.7	0	0	0	0	0	3.8
Neadekvatan regulatorni okvir	1.8	0	0	8.3	1.1	0	2.8	0	0	11.1 A	0	0	0	0	0	9.1 A	0	0	0	3.8	0	0	0	6.5	0
Ne znam	17.4	0	25	8.3	18.3	21.6	15.3	20.6	7.1	11.1	33.3	16.7	0	13.2	28	13.6	16.7	7.7	22.9	17.3	11.1	23.1	42.9	12.9	17
Barijere ne postoje	0.9	0	0	0	1.1	2.7	0	0	7.1 A	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	1.9	0	0	0	3.2	0

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

Skoro 80% neinovatora nema izdvojen budžet za istraživanje i razvoj.

Među onima koji imaju izdvojen budžet, vrlo malom delu preduzeća (oko 2%) se budžet povećao u prethodne tri godine, dok je većini ili ostao isti (oko 10%) ili se smanjio (nešto više od 10%) i to smanjenje je najčešće za 5%.

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

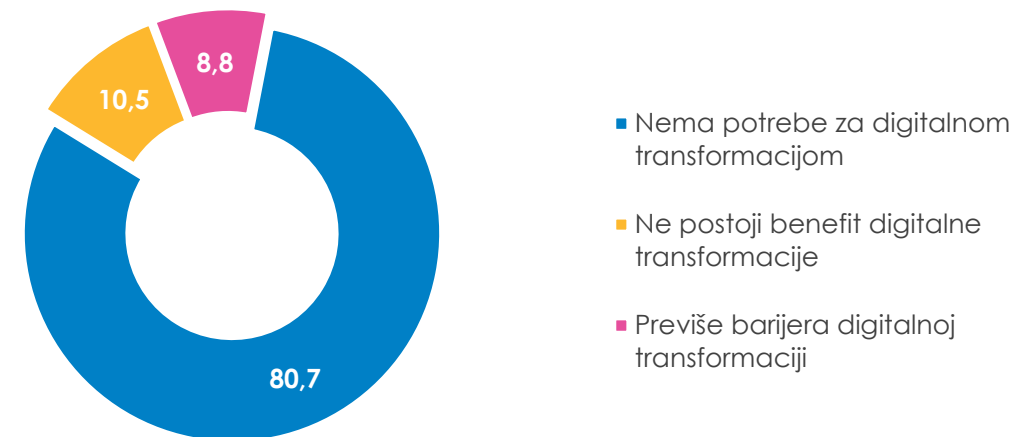
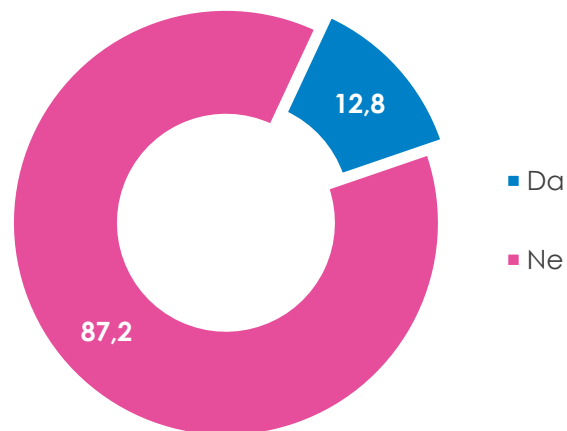

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	501	3	13	48	437	163	338	318	78	75	12	14	4	152	139	91	119	55	165	244	37	35	28	149	263
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Povećao do 5%	1.4	33.3 A E	7.7	0	1.1	3.1	0.6	0.9	1.3	4	0	0	0	0.7	1.4	1.1	2.5	3.6	0	2	0	2.9	3.6	1.3	1.1
Povećao do 10%	0.4	0	0	0	0.5	0	0.6	0.6	0	0	0	0	0	0	0.7	0	0.8	0	0	0.8	0	0	0	0	0.8
Povećao do 20%	0.2	0	0	2.1 Av	0	0	0.3	0.3	0	0	0	0	0	0.7	0	0	0	0	0	0	2.7 A	0	0	0.7	0
Smanjio do 5%	5.6	0	0	2.1	6.2	8	4.4	5.3	11.5	2.7	0	0	0	5.9	6.5	4.4	5	1.8	7.3	4.9	8.1	5.7	3.6	3.4	6.5
Smanjio do 10%	2.6	0	0	2.1	2.7	5.5 C	1.2	3.5	1.3	1.3	0	0	0	3.9	2.9	3.3	0	3.6	1.2	2.9	5.4	2.9	0	2	3.4
Smanjio do 20%	1.2	0	0	2.1	1.1	1.2	1.2	1.3	1.3	1.3	0	0	0	2	0	0	2.5	0	0	2.5 A	0	0	0	0.7	1.9
Smanjio više od 20%	1.2	0	0	4.2	0.9	1.2	1.2	1.6	0	0	8.3	0	0	3.3 A	0.7	0	0	3.6	1.2	0.8	0	0	3.6	2	0.8
Ostao isti	9.8	33.3	23.1	14.6	8.7	12.9	8.3	7.9	14.1	13.3	8.3	14.3	0	9.9	9.4	7.7	11.8	7.3	12.1	9.4	5.4	8.6	14.3	10.7	9.5
Drugo	1.4	0	0	0	1.6	2.5	0.9	0.9	2.6	2.7	0	0	0	0.7	1.4	1.1	2.5	0	0.6	2.5	0	2.9	3.6	0	1.9
Nemamo budžet za istraživanje i razvoj	76.2	33.3	69.2	72.9	77.1	65.6	81.4 B	77.7	67.9	74.7	83.3	85.7	100	73	77	82.4	74.8	80	77.6	74.2	78.4	77.1	71.4	79.2	74.1

DIGITALNI NE-TRANSFORMATORI

Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete digitalne transformacije? Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sprovodili digitalnu transformaciju?

Slično kao u slučaju inovacija, od kompanija koje ne sprovode digitalnu transformaciju, samo manji deo preduzeća tj. svako deseto preduzeće je odustalo od planirane/otpočete transformacije u prethodnih 5 godina.

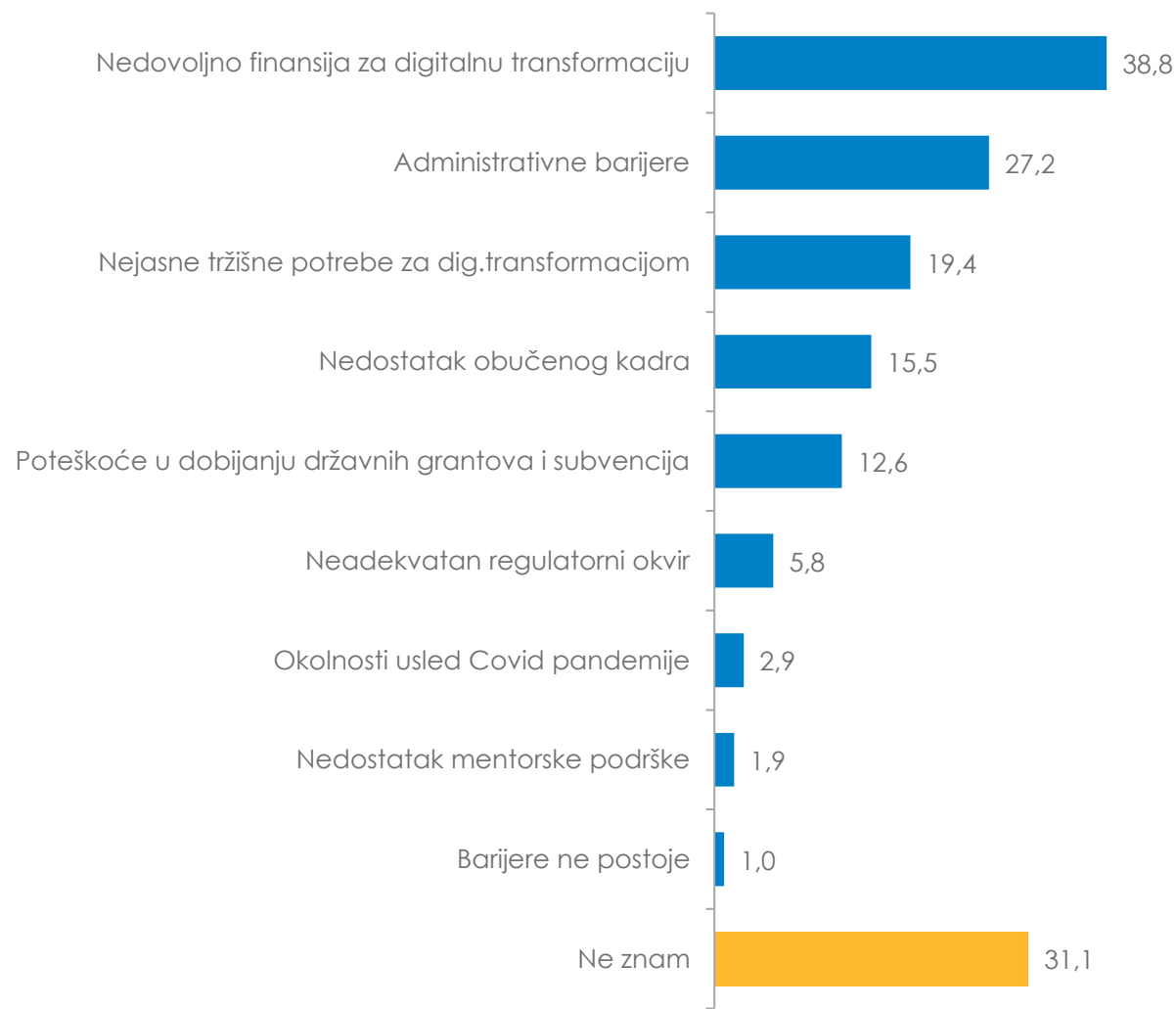
Glavni razlog zbog čega oko 80% preduzeća ne sprovodi digitalnu transformaciju je **nedostatak potrebe**. Samo oko 10% preduzeća navodi taj da **ne vidi benefite digitalne transformacije** i slično toliko preduzeća smatra da postoji previše barijera tome.

Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete digitalne transformacije? Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sproveli digitalnu transformaciju?

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	
n =	524	4	12	59	449	157	367	352	67	75	12	14	4	141	147	108	128	62	169	246	47	32	27	161	275	
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete digitalne transformacije?																										
Da	12.8 E	0	25	27.1 A E	10.7	12.7	12.8	12.5	13.4	9.3	8.3	35.7	25	14.9	8.8	13	14.8	8.1	10.1	15.4	14.9	25	18.5	12.4	12	
Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sproveli digitalnu transformaciju?																										
Nema potrebe za digitalnom transformacijom	80.7	75	83.3	86.4	80	79.6	81.2	80.1	82.1	80	75	92.9	100	78.7	83	85.2	76.6	82.3	79.3	82.1	76.6	75	74.1	77.6	84.4	
Ne postoji benefit digitalne transformacije	10.5	25	0	6.8	11.1	10.2	10.6	11.1	13.4	6.7	16.7	0	0	12.8	9.5	8.3	10.9	6.5	10.7	10.2	17	15.6	14.8	13	8	
Previše barijera digitalnoj transformaciji	8.8	0	16.7	6.8	8.9	10.2	8.2	8.8	4.5	13.3	8.3	7.1	0	8.5	7.5	6.5	12.5	11.3	10.1	7.7	6.4	9.4	11.1	9.3	7.6	

Koje od navedenih barijera su najviše uticale na proces digitalne transformacije Vašeg preduzeća? Izaberite do 3 barijere koje su imale najveći uticaj

- Kao glavne barijere digitalnoj transformaciji, kompanijama koje su odustale od sprovođenja ili ne sprovode zbog previše barijera, navode se **nedovoljne finansije** (skoro 40%), **administrativne barijere** (skoro 30%), kao i **nejasne tržišne potrebe** za digitalnom transformacijom (skoro 20%).
- Za određeni deo preduzeća, značajne barijere su i nedostatak obučenog kadra (oko 15%), kao i poteškoće u dobijanju grantova i subvencija (oko 13%).

Koje od navedenih barijera su najviše uticale na proces digitalne transformacije Vašeg preduzeća? Izaberite do 3 barijere koje su imale najveći uticaj

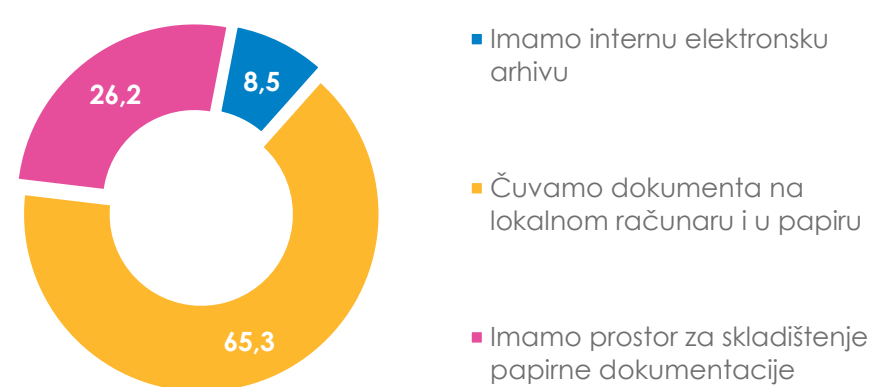
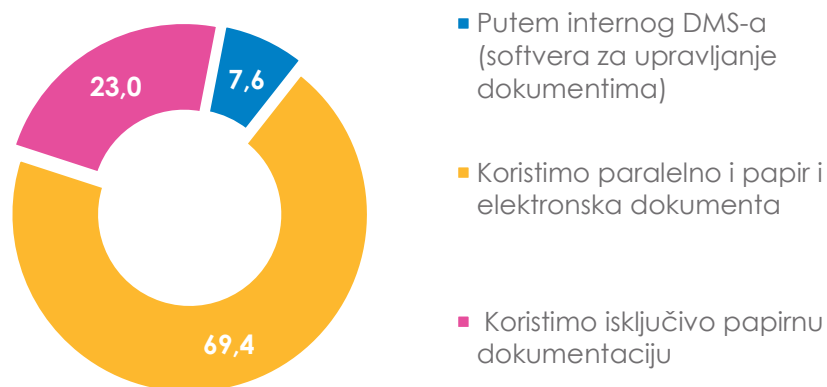

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.
n =	103	0	4	17	82	31	72	69	10	15	2	6	1	29	23	20	31	12	29	54	8	11	7	32	48
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Nedovoljno finansija za digitalnu transformaciju	38.8	0	25	35.3	40.2	25.8	44.4	43.5	10	46.7	0	16.7	100	37.9	52.2	30	35.5	50	58.6	27.8	25	45.5	42.9	46.9	27.1
Administrativne barijere	27.2	0	25	52.9	22	35.5	23.6	21.7	20	33.3	50	66.7	100	37.9	26.1	20	22.6	16.7	17.2	33.3	37.5	36.4	14.3	21.9	33.3
Nejasne tržišne potrebe za dig.transformacijom	19.4	0	0	41.2	15.9	29	15.3	13	20	40	0	50	0	17.2	17.4	30	16.1	25	20.7	16.7	25	36.4	28.6	18.8	14.6
Nedostatak obučenog kadra	15.5	0	0	29.4	13.4	22.6	12.5	15.9	0	13.3	0	33.3	100	10.3	17.4	20	16.1	8.3	13.8	14.8	37.5	0	14.3	18.8	18.8
Poteškoće u dobijanju državnih grantova i subvencija	12.6	0	0	23.5	11	12.9	12.5	13	20	13.3	0	0	0	17.2	13	15	6.5	16.7	13.8	13	0	36.4	14.3	15.6	6.3
Neadekvatan regulatorni okvir	5.8	0	0	5.9	6.1	6.5	5.6	2.9	0	13.3	0	33.3 A B	0	3.4	0	5	12.9	0	6.9	1.9	37.5 A D	0	14.3	6.3	6.3
Okolnosti usled Covid pandemije	2.9	0	0	0	3.7	3.2	2.8	4.3	0	0	0	0	0	3.4	0	5	3.2	0	3.4	3.7	0	0	0	0	6.3
Nedostatak mentorske podrške	1.9	0	0	5.9	1.2	0	2.8	2.9	0	0	0	0	0	0	8.7 A	0	0	0	0	3.7	0	0	0	0	4.2
Barijere ne postoje	1	0	0	0	1.2	0	1.4	1.4	0	0	0	0	0	3.4	0	0	0	0	0	1.9	0	0	0	3.1	0
Ne znam	31.1	0	50	23.5	31.7	29	31.9	30.4	60	20	50	16.7	0	31	26.1	35	32.3	41.7	17.2	38.9	12.5	36.4	28.6	25	35.4

eFaktura

Na koji način upravljate internom dokumentacijom? Na koji način čuvate interna kompanijska akta?

Manji deo preduzeća se oslanja isključivo na jedan način upravljanja internom dokumentacijom, dok **oko 70% preduzeća upravlja internom dokumentacijom koristeći i papir i elektronska dokumenta**. Među onima koji se oslanjaju samo na jedan način, češće je oslanjanje samo na papirnu verziju (oko 25% preduzeća) od oslanjanja samo na elektronsku verziju, koje je retko (ispod 10%)

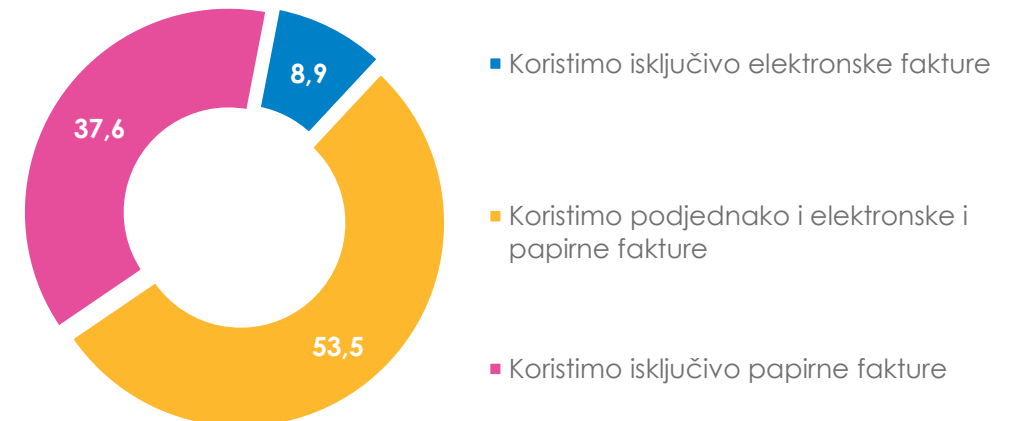
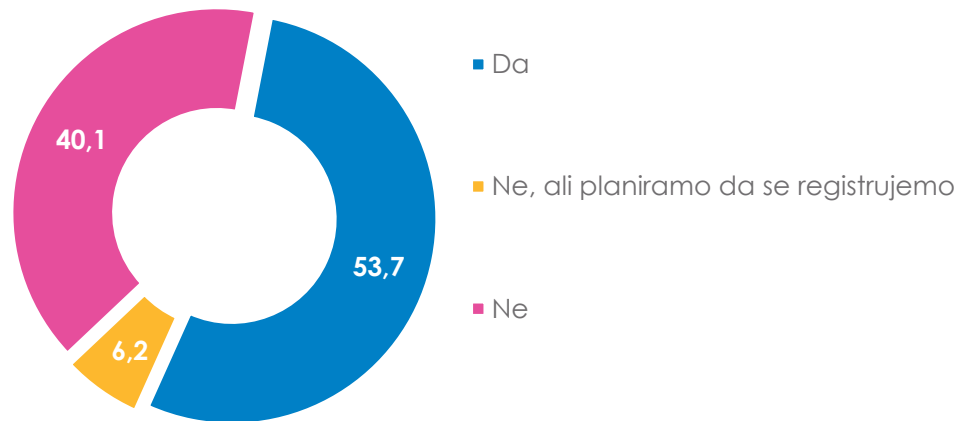
Isto važi i za čuvanje internih kompanijskih akata, pa se manji deo preduzeća oslanja samo na jedan način skladištenja, **dok oko 65% preduzeća čuva interna akta i na lokalnom računaru i u papiru**. Među onim preduzećima koja skladište akta samo na jedan način, češća su preduzeća koja koriste samo fizički prostor za skladištenje papirne dokumentacije (oko 25%), od onih koji imaju samo elektronsku arhivu, kojih je ispod 10%.

Na koji način upravljate internom dokumentacijom? Na koji način čuvate interna kompanijska akta?

UPRAVLJANJE INTERNOM DOKUMENTACIJOM	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				Grupa			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi konifitenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	Samo inovacija	Inovacija i digitalizacija	Samo digitalizacija	Nijedno
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	259	233	138	203	108	238	392	95	45	53	236	452	117	215	94	407
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Putem internog DMS-a (softvera za upravljanje dokumentima)	7.6	20	13.3	7.1	6.8	10.9 C	5.5	4.6	5.9	11.6	14.3	18.2 B	23.8 B	12.7 A D E	7.7	2.9	3.9	7.4	5	7.7	13.7	11.1	17 D	5.1	8	6	15.8 A E	7.4	3.7
Koristimo paralelno i papir i elektronska dokumenta	69.4	76.7	70	70.7	68.8	72.8	67.3	66.3	76.3	75.5	67.9	63.6	71.4	67.2	68.2	65.9	75.9	70.4	70.6	68.1	70.5	55.6	67.9	67.8	71.2	67.5	75.3 E	81.9 A E	63.9
Koristimo isključivo papirnu dokumentaciju	23	3.3	16.7	22.2	24.3	16.3	27.3 B	29.1 A D	17.8	12.9	17.9	18.2	4.8	20.1	24	31.2	20.2	22.2	24.4	24.2	15.8	33.3	15.1	27.1	20.8	26.5 C D	8.8	10.6	32.4 A C D
ČUVANJE INTERNIH AKATA																													
Imamo internu elektronsku arhivu	8.5	36.7 A C D E	6.7	5.1	7.9	11.3	6.8	5.3	11.9	9.5	14.3	15.9	33.3 A B D	15.1 A D E	8.2	2.9	4.4	10.2	3.8	7.7	22.1 A C D	8.9	9.4	7.6	8.2	4.3	17.7 A B E	12.8 E	3.9
Čuvamo dokumenta na lokalnom računaru i u papiru	65.3	56.7	76.7	63.6	65.4	66.9	64.3	64.2	64.4	70.7	60.7	65.9	61.9	64.1	65.2	60.1	70.4	65.7	68.1	65.3	57.9	62.2	73.6	66.9	64.4	60.7	69.3	70.2	63.4
Imamo prostor za skladištenje papirne dokumentacije	26.2	6.7	16.7	31.3	26.7	21.9	28.8	30.5 A	23.7	19.7	25	18.2	4.8	20.8	26.6	37 A B	25.1	24.1	28.2	27	20	28.9	17	25.4	27.4	35 C D	13	17	32.7 A C D

Da li Vaša kompanija ima registrovan profil na portalu eUprava? Da li više koristite papirne ili elektronske fakture?

Kad je reč o registrovanju profila na portalu eUprava, mada nešto više od polovine preduzeća ima ili planira da napravi profil, i dalje oko 40% preduzeća nema profil i ne izveštava da planira da ga napravi. Među preduzećima koja nemaju profil, češća su mikro preduzeća i preduzeća koja posluju na lokalnom nivou.

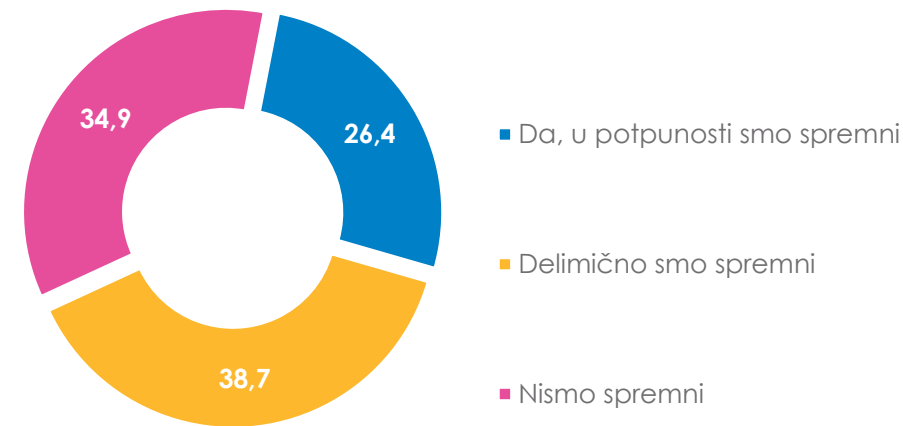
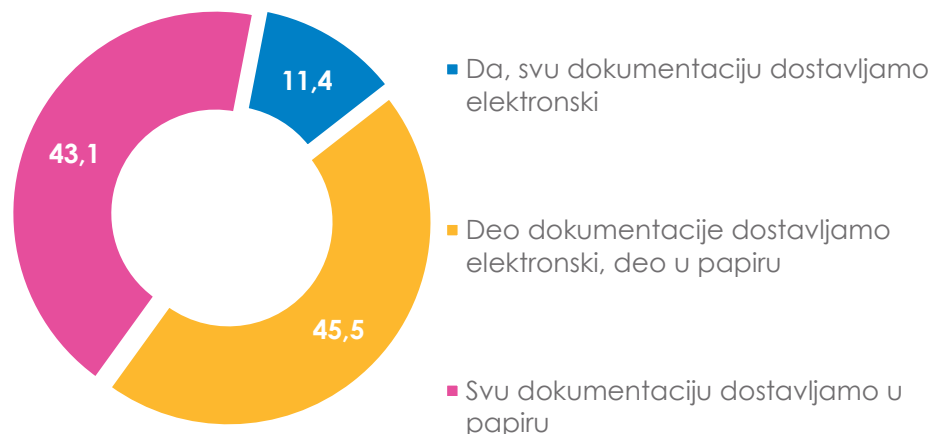
Kad je reč o fakturama, oko 60% preduzeća koristi elektronske fakture, bilo isključivo ili podjednako sa papirnim. Ipak, nezanemarljiv deo preduzeća (skoro 40%) i dalje koristi samo papirne fakture, što naročito važi za preduzeća koja posluju na lokalnom nivou.

Da li Vaša kompanija ima registrovan profil na portalu eUprava? Da li više koristite papirne ili elektronske fakture?

PROFIL NA PORTALU eUPRAVA	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				Grupa			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	Samo inovacija	Inovacija i digitalizacija	Samo digitalizacija	Nijedno
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	259	233	138	203	108	238	392	95	45	53	236	452	117	215	94	407
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	53.7 E	76.7	56.7	63.6	51 A	64.4 C	47	46.5	59.3	62.6 B	67.9	65.9	76.2	56.8	52.4	45.7	56.7	59.3	51.7	54.1	50.5	35.6	64.2 B	51.3	55.1	37.6	72.6 A B E	77.7 A B E	42.8
Ne	40.1	16.7	30	29.3	43.2 A B	30	46.4 B	46.9 A D	33.9	32	17.9	31.8	23.8	38.2	39.1	48.6	37.9	38	41.2	40.3	38.9	57.8 C	28.3	44.9	37.2	52.1 A C D	20.9	18.1	51.8 A C D
Ne, ali planiramo da se registrujemo	6.2	6.7	13.3	7.1	5.8	5.6	6.6	6.5	6.8	5.4	14.3	2.3	0	5	8.6	5.8	5.4	2.8	7.1	5.6	10.5	6.7	7.5	3.8	7.7	10.3	6.5	4.3	5.4
PAPIRNE ILI ELEKTRONSKE FAKTURE																													
Koristimo isključivo elektronske fakture	8.9	16.7	3.3	7.1	9.1	10.6	7.8	7.2	5.9	10.2	17.9	13.6	33.3 A B C	13.1 D	9.9	2.9	6.4	5.6	4.2	11 C	15.8 C	11.1	15.1	8.5	8.2	6	17.7 A B E	10.6	4.7
Koristimo podjednako i elektronske i papirne fakture	53.5	63.3	66.7	56.6	52.1	58.4	50.5	49.5	63.6	59.2	50	59.1	42.9	55.6	51.5	48.6	56.7	60.2	57.1	48.5	57.9	37.8	52.8	50.4	57.3	53.8	60.5 E	63.8 E	47.4
Koristimo isključivo papirne fakture	37.6	20	30	36.4	38.9	30.9	41.7 B	43.4 A	30.5	30.6	32.1	27.3	23.8	31.3	38.6	48.6 A B	36.9	34.3	38.7	40.6	26.3	51.1	32.1	41.1	34.5	40.2 C	21.9	25.5	47.9 A C D

Da li elektronski dostavljate dokumentaciju zaposlenima? Da li smatrate da je Vaša kompanija spremna da pređe na izdavanje i prijem elektronskih faktura putem centralnog državnog sistema za elektronsko fakturisanje?

Slično kao i sa fakturama, nešto manje od 60% preduzeća dostavlja svojim zaposlenima dokumentaciju elektronski, bilo deo dokumentacije ili svu dokumentaciju. Ipak, nešto manje od 45% preduzeća i dalje zaposlenima svu dokumentaciju dostavlja u papiru, što je češće u preduzećima koja posluju na lokalnom nivou i ređe u velikim preduzećima.

Mada je nešto veći deo preduzeća delimično spreman da pređe na centralni državni sistem za elektronsko fakturisanje, preduzeća su prilično podeljena, oko 1/4 je u potpunosti spremno, ali je nezanemarljiv deo njih i nespreman oko 1/3. Na ovu promenu su naročito nespremnna mikro preduzeća, preduzeća koja posluju na lokalnom nivou, kao i skoro osnovana preduzeća (do 2 god.).

Da li elektronski dostavljate dokumentaciju zaposlenima? Da li smatrate da je Vaša kompanija spremna da pređe na izdavanje i prijem elektronskih faktura putem centralnog državnog sistema za elektronsko fakturisanje?

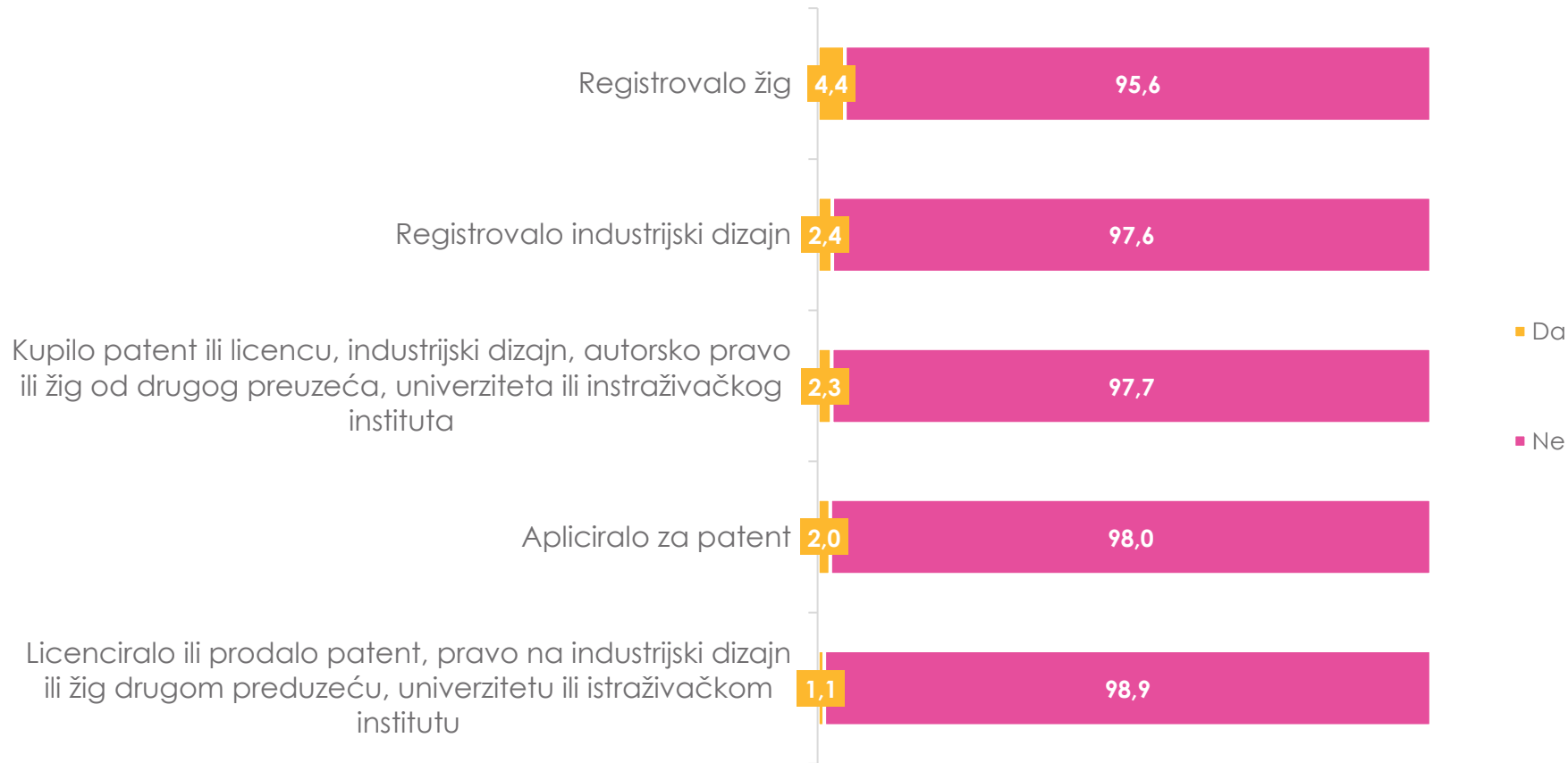

ELEKTRONSKO DOSTAVLJANJE DOKUMENTACIJE ZAPOSLENIMA	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				Grupa				
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Sumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	Samo inovacija	Inovacija i digitalizacij a	Samo digitalizacij a	Nijedno	
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	259	233	138	203	108	238	392	95	45	53	236	452	117	215	94	407	
		(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
Da, svu dokumentaciju dostavljam elektronski	11,4	26,7	10	8,1	11,3	15,3 C	9	8,2	15,3	12,9	14,3	13,6	42,9 A B D	14,7	11,2	5,8	11,3	6,5	7,6	13	20 B C	13,3	22,6	11	10,4	2,6	24,2 A B E	11,7	7,1	
Deo dokumentacije dostavljam elektronski, deo u papiru	45,5	56,7	46,7	43,4	45,3	46,6	44,8	42,3	50	51,7	50	43,2	47,6	49,8	45,1	41,3	43,3	45,4	44,5	44,9	50,5	33,3	34	42,8	48,7	48,7	47,9	61,7 A E	39,6	
Svu dokumentaciju dostavljam u papiru	43,1 B	16,7	43,3	48,5 B	43,5 B	38,1	46,2	49,5 A G	34,7	35,4	35,7	43,2	9,5	35,5	43,8	52,9 B	45,3	48,1	47,9 E	42,1	29,5	53,3	43,4	46,2	40,9	48,7 C D	27,9	26,6	53,3 A C D	
SPREMNOST ZA ELEKTRONSKE FAKTURE																														
Da, u potpunosti smo spremni	26,4 E	46,7 E	43,3	35,4	23,4	35,6 C	20,7	19,8	32,2	32 B	25	50 A B	57,1 A B	30,9	30	18,8	21,7	31,5	18,1	28,1 C	34,7 C	15,6	41,5	29,7	25	19,7	45,1 A B E	44,7 A B E	14,3	
Delimično smo spremni	38,7	46,7	43,3	41,4	37,7	41,6	36,8	36,2	42,4	44,9	39,3	34,1	38,1	39	38,6	31,9	42,9	46,3	40,8	34,9	40	22,2	24,5	35,2	42,7 A	52,1 A E	42,3	37,2	33,2	
Nismo spremni	34,9 B	6,7	13,3	23,2	38,9 A B C D	22,8	42,5 B	44 A C D F G	25,4	23,1	35,7	15,9	4,8	30,1	31,3	49,3 A B C	35,5	22,2	41,2 B	37 B	25,3	62,2 A D E	34	35,2	32,3	28,2 C	12,6	18,1	52,6 A B C D	

PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

Da li je vaše preduzeće:

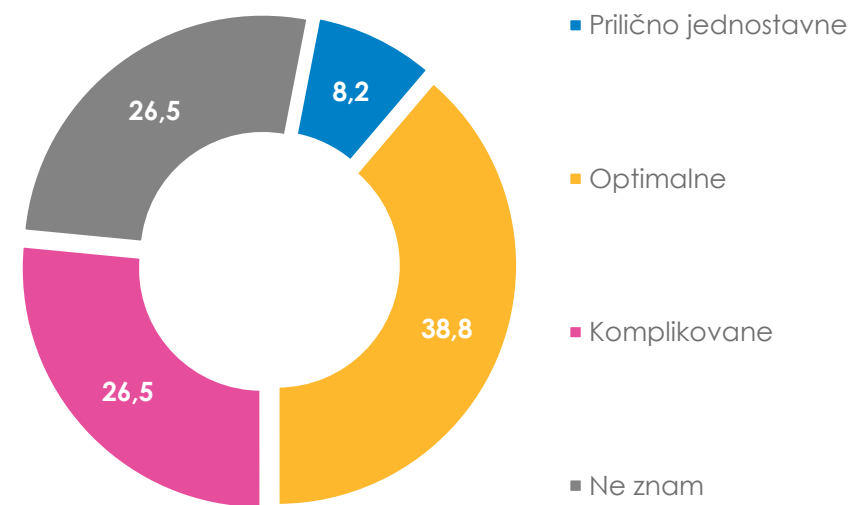
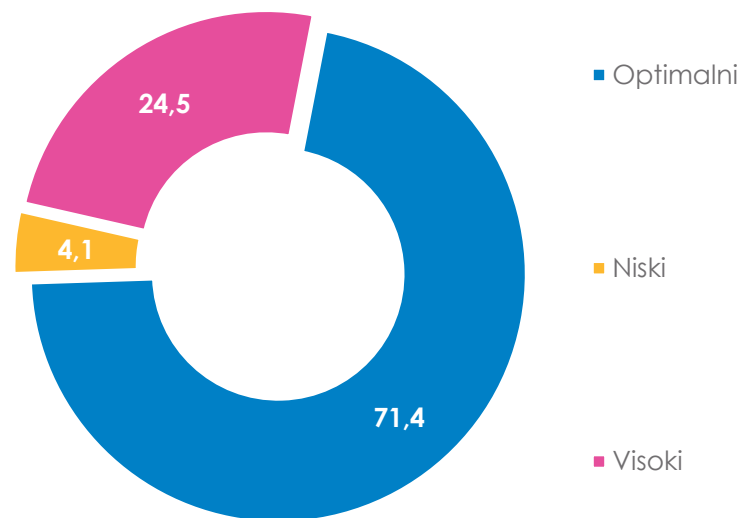
Zaštita intelektualne svojine nije dovoljno ustaljena praksa među privrednicima u Srbiji, budući da se preduzeća retko upuštaju u bilo koju vrstu zaštite. Registrovanje žiga, ipak je nešto češće od drugih vrsta zaštite i najčešće ga praktikuju **veća preduzeća i preduzeća koja se bave proizvodnjom**. Registrovanje žiga, industrijskog dizajna ili apliciranje na patent je ređe kod preduzeća koja posluju na lokalnom nivou. Pojedine vrste zaštite intelektualne svojine (registrovanje žiga, industrijskog dizajna, kupovina patenta) su češće među kompanijama koje su i inovatori i transformatori, a ređe među kompanijama koje nisu ni jedno ni drugo.

Da li je vaše preduzeće:

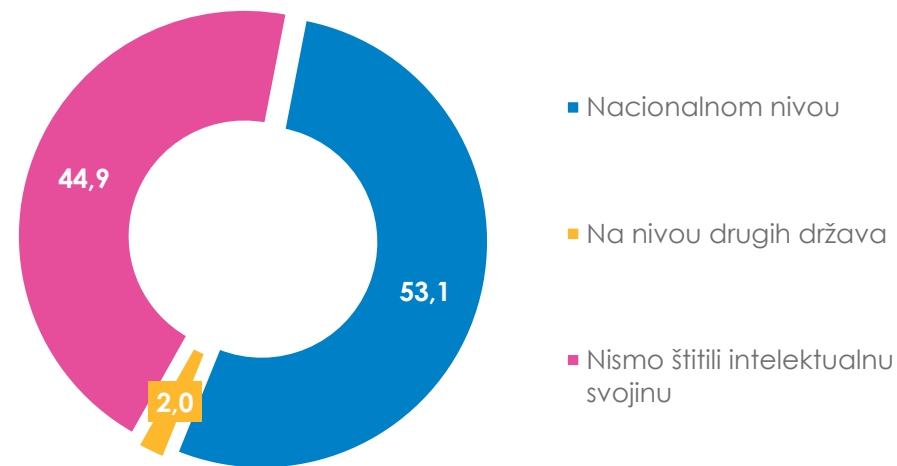
	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnik		Teritorija poslovanja						(ne)inovatori/(ne)transformatori				Delatnost				Osnivanje firme				Grupa			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Samo inovacije	Inovatori i digitalizacija	Samo digitalizacija	Ništa	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	Samo inovacija	Inovacija i digitalizacija	Samo digitalizacija	Nijedno
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	117	215	94	407	108	238	392	95	45	53	236	452	117	215	94	407
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Apliciralo za patent	2	3,3	6,7	2	1,8	1,6	2,3	0,8	4,2	3,4	3,6	2,3	4,8	0,9	2,8	4,3	1,5	1,9	0	3,1	3,2	2,2	3,8	1,7	2	0,9	2,8	4,3	1,5
Registrovalo industrijski dizajn	2,4 E	26,7 A D E	3,3	4	1	3,4	1,8	1,1	1,7	3,4	7,1	6,8	14,3 A B	1,7	6,5 A E	1,1	0,7	4,6	1,7	1,8	4,2	2,2	0	0,8	3,5	1,7	6,5 A E	1,1	0,7
Registrovalo žig	4,4 E	33,3 A D E	10	9,1 E	2,2	7,2 C	2,7	2,1	5,1	6,1	10,7	9,1	23,8 A B	1,7	10,7 A E B	5,3	1,7	10,2 A	3,8	3,8	2,1	2,2	7,5	1,3	5,5	1,7	10,7 A B E	5,3	1,7
Licenciralo ili prodalo patent, pravo na industrijski dizajn ili žig drugom preduzeću, univerzitetu ili istraživačkom institutu?	1,1	0	3,3	2	0,9	0,6	1,4	0,8	0,8	2,7	0	0	0	0,9	1,4	1,1	1	0,9	0	0,5	6,3 A D	2,2	0	1,3	1,1	0,9	1,4	1,1	1
Kupilo patent ili licencu, industrijski dizajn, autorsko pravo ili žig od drugog preduzeća, univerziteta ili istraživačkog instituta?	2,3	10 E	3,3	3	1,8	4,1 C	1,2	1,7	0,8	2,7	3,6	6,8	9,5	0,9	7 A E	0	0,7	3,7	0,8	2,8	2,1	0	3,8	0,8	2,9	0,9	7 A E	0	0,7

Da li smatrate da su troškovi zaštite intelektualne svojine...? Da li smatrate da su procedure za registrovanje patenta, žiga, industrijskog dizajna..?

Glavni razlog slabog upuštanja u procedure zaštite intelektualne svojine nije u troškovima te procedure, budući da većina ispitanika smatra da su troškovi optimalni, a samo 1/4 njih da su visoki.

Kad je reč o komplikovanosti procedure, većina tj. skoro polovina ispitanika vidi same procedure kao optimalne ili prilično jednostavne, a oko 1/4 ispitanika vidi procedure kao komplikovane. Oko 1/4 njih nije upoznato sa tim koliko su procedure komplikovane (tj. nisu upoznati sa tim kako izgleda sama procedura).

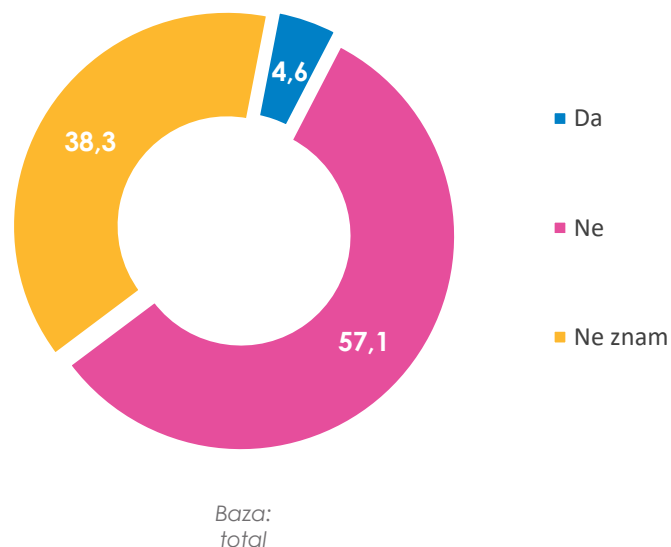
Baza: n = 49

Iako su samo ispitanici koji su registrovali žig, industrijski dizajn, kupilo patent ili licencu, apliciralo za patent ili licenciralo ili prodalo patent, pitani kako su zaštitili intelektualnu svojinu, skoro polovina kaže da nije štitilo intelektualnu svojinu. Čini se da oni prethodno navedene procedure zapravo ni ne vide kao zaštitu intelektualne svojine.

Da li postoje neki podaci državnih institucija koje bi bilo bitno otvoriti za vaše poslovanje? Koji su to podaci?

Otvoreni podaci su podaci javnih institucija koji su svima besplatno dostupni i to u formi koja omogućava njihovu izmenu, korišćenje i deljenje (moguće ih je mašinski jednostavno obraditi).

Samo oko 5% ispitanika smatra da postoje podaci državnih institucija koje bi za njihovo poslovanje bilo bitno otvoriti, što je češće kod mlađih preduzeća (2-5 god.) nego starijih. Više od polovine ispitanika smatra da takvi podaci ne postoje, a nezanemarljiv deo privrednika (oko 40%) ne zna da li takvi podaci postoje.

Podaci koje je potrebno otvoriti se najčešće ne odnose na specifične informacije, nego na **uopštenu transparentnost i olakšanu, jednostavnu dostupnost podataka**. Dakle, može se zaključiti da ispitanici ne prave razliku između javno dostupnih i otvorenih podataka. Ipak, među češćim konkretnijim podacima koje je privrednicima bitno otvoriti su **informacije o tenderima**.

Baza: n = 38

Da li postoje neki podaci državnih institucija koje bi bilo bitno otvoriti za vaše poslovanje?

Otvoreni podaci su podaci javnih institucija koji su svima besplatno dostupni i to u formi koja omogućava njihovu izmenu, korišćenje i deljenje (moguće ih je mašinski jednostavno obraditi).

	Veličina preduzeća					Privredno društvo vs. Preduzetnici		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost				Osnivanje firme				Grupa			
	Total	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograd	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	proizvodnja	trgovina	usluga	drugo	Do 2 god.	2-5 god.	5-10 god.	10+ god.	Samo inovacija	Inovacija i digitalizacija	Samo digitalizacija	Nijedno
n =	833	30	30	99	674	320	513	475	118	147	28	44	21	259	233	138	203	108	238	392	95	45	53	236	452	117	215	94	407
	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da	4.6	10	6.7	5.1	4.2	4.7	4.5	2.5	6.8	4.1	14.3 B	6.8	23.8 A B D	5.8	5.2	2.2	3.9	5.6	5	3.8	5.3	0	15.1 A D E	3.8	4	3.4	9.3 A E	8.5 E	1.5
Ne	57.1	43.3	40	59.6	58.2	54.7	58.7	59.2	54.2	54.4	53.6	63.6	38.1	56	55.8	62.3	56.7	61.1	50.8	58.7	62.1	66.7	50.9	57.6	57.5	56.4	57.2	47.9	59.5
Ne znam	38.3	46.7	53.3	35.4	37.7	40.6	36.8	38.3	39	41.5	32.1	29.5	38.1	38.2	39.1	35.5	39.4	33.3	44.1	37.5	32.6	33.3	34	38.6	38.5	40.2	33.5	43.6	39.1

Hvala na pažnji!